

Anti-Terör Yasası: Devrimci düşünce şimdi “terör suçu” oldu

Kürt Sorunu: Leninci tutum emperyalist oyunu boşa çıkarır

İpek Bayrak: Aleviler için dinsel değil, sınıfsal kurtuluş

DÜNDEN GÜNE

GÜNDEN YARINA

KAVGA

SÖZÜMÜZÜ TUTTUK

1 MAYIS'DA ALANLARA ÇIKTIK!

KAVGA

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına A. Gök ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Süha S. Demirci. ■ Yazışma adresi: Merkez yönetim bürosu: Ordu Caddesi, Dağarcık Sk. No:32/24, Fatih, İstanbul. Tel: (1)521 52 62 ■ Temsilcilikler: Ankara: Gürkan Gür, PK 216, Cebeci. ■ İzmir: Muhammet Petekkaya, 8847 Sokak No:10, Daire 9, Egekent, Karşıyaka. ■ İzmit: Ahmet Yılmaz, Atalar Mahallesi, Bahriye Üçok cad. No:45/3, Körfez. ■ Kartal: Nuri Öcalan, Atatürk Caddesi, Narlıdere Mahallesi, 1 Nolu Sokak No:10, Maltepe. ■ Avrupa Genel Temsilciliği: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, N1 Londra, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 8047 Karlsfeld. ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Avustralya: Cemil Alkan, P.O.Box 106, Auburn 2144, Avustralya. ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: Son Havadis. ■ Dağıtım: GAMEDA. ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 40 000TL, İngiltere: 12 Sterlin, Almanya: 40 DM, Fransa: 120 FF, İsviçre 35 SFr, Amerika 30 \$ Avustralya: 30 \$ ■ Havaleler için banka hesabı: Yapı ve Kredi Bankası, Aksaray Şb. Genel Ajans, Hesap No: 3549-3

KAVGA'NIN İÇİNDEN

5

İŞYERİ YANGINLARI

Ekonomik bunalım ve "faili meçhul işyeri yangınları". İşçi detektifler araştırırsa birçok "tesadüf" aydınlatılabilir.

6

KÜRT "BAĞIMSIZLIĞI"

İşçi sınıfı devrimcilerinin yaklaşımı Lenin'in yaklaşımıdır. Kürt halkının yazgısı burjuva "bağımsızlık"la değil, Türkiye işçi sınıfının devrim kavgasıyla bağlıdır.

8

KALİTE ÇEMBERLERİ I

Burjuvazi, yönetmeye layık olmadığını itiraf ediyor, işçinin iktidar kavgasının meşruluğu bir kez daha kanıtlanıyor.

12

"AMA BUGÜN İŞÇİLER VAR"

Değerli Alevi ozanı, bestecisi ve araştırmacısı İpek Báyraç'la KAVGA için R. Yürükoğlu konuştu.

16

"TÜRKİYE İŞÇİLERİNE MEKTUP"

Büyük Britanya Komünist Partisi, Türkiye işçilerine İngiltere'deki son siyasal durumu anlatıyor.

20

YUNUS EMRE

Alevi ozanı Yunus, Anadolu kültür zenginliğinin temel taşlarından biridir. Yunus'un yaşam felsefesi, bugün işçi hareketinin bilincinde kök salıyor.

22

"ALDIRMIYOR ÖKÜZLER"

Edebiyatımızın Nef'i'den sonra en başarılı yergicisi, yürekli halk aydını Şair Eşref'in yaşamı, sanatı.

23

1 MAYIS

İşçi sınıfının sorunu örgüttür. "İşte, 1 Mayıs'ta alanlardayız"

SALİM EKMEKÇİOĞLU PETKİM

Petkim kaynıyor. Geçmişte işverenin oyununa çok gelen, sendika seçimlerinde iç çekişmelerle birbirini yiyip, sonuçta kaybeden Petkim işçileri, en sonunda, sendikanın başına çöreklenen DYP'li Muzaffer Gürkan ve arkadaşlarının gerçek amaçlarını anlayarak yönetime karşı muhalefet oluşturdular.

Şube başkanı Gürkan'a karşı oluşan muhalefet, karşısında doğrudan burjuvaziyi bulmakta gecikmedi. İşveren, seçimi her ne pahasına olursa olsun Gürkan'ın kazanması için tüm olanaklarını seferber etti. Kendi adamlarını "kazandırdı". Petkim işçileri mahkemeye, Yargıtay'a başvurdular.

Şimdi sendika seçimi, sözleşme görüşmeleri sürdüğü gerekçesiyle ertelenmiş durumdadır ve yetki tamamen genel merkezin elindedir. Bunda genel başkan Münir Ceylan'ın da rolü oldu. Neymiş? Sendika seçimi işçiyi bölecekmiş. Erteleme onun için yapılmışmış!.. Tersine, işverenin burnunu sokması engellenirse seçim işçiyi bölmez, tabanın tercih ettiği liderler çevresinde onları birleştirir. Bu şimdi gelişen eylemlerde bile bellidir.

Sözleşme görüşmeleri aylarca sürüncemede kaldıktan sonra, Kamu-Sen'in verdiği komik teklif bardağı taşırdı. Eylem yapma kararı alan işçiler bunu anında pratiğe geçirdiler ve Petkim'in tarihinde

yaşanmamış militan eylemler yapıldı. Servislerden erken inip yürüyerek kapıya gelen işçileri içerideki vardiyanın alkışlarla karşılaması, eylemin ortak sürdürülmesi görülecek şeydi. Tabi işveren durumu hemen sendika genel merkezine bildirdi ve önlem alınmasını rica etti. Petrol-İş merkezi, genel teşkilatlanma sekreteri Mansur Burgucu'yu Petkim'e gönderdi. Burgucu, işçinin tutumunu takdirle karşılayacağına, bu eylemin gereksiz olduğunu, bu tip eylemlere "erken"(!) başlanırsa işçinin yorgun düşeceğini ve bu yükün altından kalkamayacağını falan anlatınca yuhalandı.

Burgucu merkeze dönünce bu kez genel başkan Münir Ceylan geldi. Ceylan uyarıyı almış olacak ki daha temkinliydi. Ama o ne derse desin işçiler, 13 Mart sabahı işgal kararı aldılar. 13-15 Mart arasında tüm vardiyanın işçileri fabrikada kaldılar. 15 Mart Cuma sabahı tüm işçiler A ve B kapıları arasında toplanarak eylemin gidişini değerlendirdiler.

İşçi aileleri de toplantı sabahı

B kapısına yığıldılar. Kapı bekçileri onların içeri girmesini engellemeye çalıştıysa da kapıya yüklenen işçiler B kapısını ardına kadar açarak işçi eş ve çocuklarını içeri aldılar. A kapısında da benzeri bir olay oldu. İşçiler, bekçileri, genel müdür vb. memurları kenara çekip kapıda bekleyen basın mensuplarını içeri aldılar.

Sayısı dört bine ulaşan işçi tugayı, işçisi, çoluk ve çocuğuyla fabrika içinde yürüyüşe geçerek slogan atmaya başladı. Petkim Petkim olalı böyle coşkulu eylem görmemişti. "Vur vur inlesin, Çankaya dinlesin", "işçinin onuru sermayeyi yenecek", gibi sloganlar çevreyi inletiyordu.

Petkim'de dev uyanmıştır. İşveren yanlısı sendika yönetimini de, Kamu-Sen'i de, grev yasağını da silip süpürmeye niyetlidir.

TEZER SERCAN

PETKİM

Hakkımızı alacağız. Petkim'de 11 Aralık 1990'da başlayan toplu sözleşme görüşmelerinde işveren, görüşmelerde yasal süreyi doldurup sözleşmeyi YHK'ya gönderme taktiği izledi. Görüşmeler sırasında işçilerin gerek yemekhanede gerekse fabrikada yaptığı ufak tefek eylemlerin işverenin (Kamu-Sen) tavrı üzerinde bir yaptırımı olmadı. Sonunda Petkim işçileri eylemlerini fabrikanın dışına taşırdılar.

Eylem günü, servis araçlarından Petkim kavşağında inerek A kapısına kadar, yaklaşık 2000 kişi yüründü, kapıda oturma eylemi yapıldı.

İşçilerin eylemi karşısında işveren devlet Aliğa'dan emniyet gücünü, jandarma komando bölüğünü, Petkim'in özel güvenlik teşkilatını getirterek önlem almıştı. Eylemde bir konuşma yapan Petrol-İş Aliğa şube başkanı Mustafa Öztaşkın, bu eylemin bir uyarı olduğunu, eylemlerin haklar alınacağına kadar süreceğini söyledi.

Eylemimizin fabrika içinde yürüyüşle birlikte C kapısında sona ermesinin ardında temsilci arkadaşlarla, sendika başkanı ve yöneticileri göz altına alındılar. Daha sonraki eylemler çevik kuvvetle engellenmeye çalışıldı. Bu önlemlerin hiçbiri sökmediği gibi, Petkim işçisinin öfkesini daha da artırdı.

Petkim işçisi olarak biz bir geceyarısı yasasıyla gasp edilen grev hakkımızı istiyoruz, Petkim-Tüpraş arasında ücret ve hak farklılıklarının Petkim'deki koşulların iyileştirilmesi yoluyla kaldırılmasını istiyoruz. 1989 YHK sözleşmesiyle, sınıfın

birliğinde gedik açmak üzere, kapsamdışı bırakılan yüksek okul ve üniversite mezunu mühendis arkadaşların yeniden sendikalı olmasını istiyoruz. Tüm işçiler ve emekçiler için insanca yaşam istiyoruz.

Petkim işçisi, eylemini Zonguldak maden işçilerinin eylemlilik düzeyinden daha geride tutmamaya kararlıdır.

FERİT YAŞAR

MAGA

MAGA Deri ile dayanışma.

İşçi Sağlığı Derneği (İSD) adına topluca, sürdürdükleri grev "ertelendikten" hemen sonra yasadışı olarak, hiçbir hakları verilmeden işten çıkartılan ve 25 Şubat'tan bu yana fabrikada işgal eylemi sürdüren Maga Deri işçilerini ziyaret ettik.

Fabrikada 150'si kadın toplam 558 işçi çalışıyor.

Fabrikanın yemek salonunu yatacak yer, yemekhane ve toplantı salonu olarak kullanıyorlar. Fabrika tüm öteki fabrikalar gibi... Sağlık koşulları çok kötü, su içmek için düzgün bir lavabo bile yok, işyerindeki doktor da göz doktoru!

Maga Deri işçilerinin mücadele kararlılıkları yüksek, "buradan ancak ölümüz çıkar" diyorlar. Siyasal konulara ilgileri yüksek. Bir işçi arkadaş, ziyaret sırasında yanıma gelip, işçilerin birleşmesi, sermayeye karşı gelmesi gerektiğini, Türkiye'de sistemin çürüdüğünü ve bunun yerine insanca bir sistem kurulması gerektiğini söyledi.

Maga Deri'de işverenin yasadışılıklarına karşı işgal eylemi yürüten sınıf kardeşlerimizle aktif sınıf dayanışmasını yükseltmeliyiz. "İşten çıkarmalara hayır" sloganını militan eylemlerle haykırmalı, işli-işsiz tüm işçilerin dayanışmasını Türkiye çapında örgütlemeliyiz.

SON DAKİKA

Gazete büromuz 30 Nisan günü emniyet ekipleri tarafından basılarak bir muhabirimiz gözaltına alınmış ve kendisine siyasi şubede elektrik verilerek işkence edilmiştir. Bu saldırı 1 Mayıs öncesi ve sırasında estirilen terörün bir parçasıdır.

Baskı ve işkence KAVGA-mızı engelleyemez.

SEYİT EKİNCİ

İŞGALLER

Fabrika işgalleriyle... İzmit'te, Petkim'deki eylemliliğin yanında, öteki fabrikalar da boş durmuyor. Hepsi grevdeyken yasadışı olarak işten çıkartılan

Maga Deri işçileri işgal ettikleri fabrikadan haksızlıklar giderilinceye kadar çıkmamaya kararlılar.

İşçilerin Maga Deri fabrikasına girişleri kolay olmadı. Kapıyı tutan askerlere, mutlaka içeri gireceklerini söylediler ve tel örgülere yüklendiler. Bu kararlı davranış karşısında asker, polis geri çekildi ve işçiler fabrikaya girdiler. Bu arada E-5 trafiğini iki saat kadar kapatarak tüm tehditlere rağmen birbirlerine nasıl kenetlenmiş olduklarını gösterdiler.

Good Year işçisi de fabrika işgali yoluyla, hiçbir vardiya dışarı çıkmadan eylem yaptı. Hem 115 işçinin işten çıkartılmasını, hem de bu listeye 115 işçi daha eklenmesini protesto etti.

İşten çıkarmalar tüm işkollarında hızla ilerliyor. Yapılması gereken çok iş var. En başta, işçilerin sıranın kendilerine gelmesini beklemeden, miting ve gösteri yürüyüşleriyle işten çıkarmaları protesto etmesi, sınıfın birliğinin gücünü göstermesi gerekiyor. Bu arada işli-işsiz işçi dayanışmasını kalıcı temelde örgütlemenin yolları bulunmalıdır. *Sendikalar işsiz işçileri de üye etmelidirler.* İşten çıkarmalar sorunu, bu 1 Mayıs'ta en canalıcı kavga odaklarından biri olarak kendini gösteriyor.

TALİP BEKTAŞ

İSD

Kartal Şube'de eylem. 23 Mart Cumartesi günü *İşçi Sağlığı Derneği* Kartal Şubesi'nin Kartal belediyesi düğün salonunda düzenlediği "kimyasal silahların ve işsizliğin işçi sınıfı üzerindeki etkileri" konulu panel katıldım.

Panel konusu önemliydi. Katılım az değildi. Hele, İzmit'teki Maga Deri fabrikasında bir ay aşkın süredir işgal eylemi yapan 550 işçiyi temsilen 20 deri işçisinin gelmesi özellikle önemliydi.

Panelde konuşmacılar (sendika temsilcileri ve aydınlar), işçi çıkarmaların artışıyla Körfez savaşının

nedenleri, bunun dünya ve Türkiye işçi sınıfı üzerindeki etkileri üzerinde durdular. İşsizliğin sorumlusunun kapitalist düzen olduğunu, bu düzen kaldırılmadıkça işsizliğin ve savaşların önüne geçilemeyeceğini vurguladılar. Bu konuda temel görevin işçilere düştüğünü, bu yolda işçilerin birleşmesi gerektiğini ifade ettiler. Özellikle şu içinden geçtiğimiz dönemde işçilerin sendikalarını boş bırakmaması ve denetlemesi gerektiğini belirttiler.

Panelde Maga Deri işçileriyle dayanışma kampanyası açılması da kararlaştırıldı. Kampanya orada başlatıldı ve yardım toplandı. İşçilerin birbirine kenetlenmesine katkıda bulunan *İşçi Sağlığı Derneği* Kartal Şubesi'ni kutlarız.

GAMZE YOLAÇAN

MEMURLAR

Bölünmeye hayır! Belediye memuruyum. Sendikamız belediye memurları sendikasıdır. Adı TİM-BEL-SEN. Sendika kurma çalışmaları, valiliğe başvuru yapılmadan önce bir yürütme komisyonu şeklinde sürüyordu. Ben 8 aydır çalışmalara katılıyorum. Sendikalaşma sürecinde, tabanda sesini yükseltme yönünde yoğun bir istek olduğunu gördük. İki memurun biraraya gelip dilekçe vermesini bile yasaklayan 657 sayılı kanunu aşıp geçtik. Bizi rüşvete teşvik eden, onursuzca yaşamaya iten iktidara karşı ayağa kalktık.

İktidar bizi işçi-memur diye ayırmış ve tek bir güç olmamızı engellemiş. Güçlü bir sendikalaşma istiyorsak, hem işçi-memur diye bölünmeye hem de sendikalaşma çabası sırasındaki bölünmelere, gurup çıkarlarının öne çıkarılmasına dur demeli ve tek bir çatı altında toplanmalıyız.

MUVAFFAK AYDIN

LİSELER

Yanlış yaklaşım düzeni aklamaya varır. Geçenlerde "Demokratik Lise Programı" diye bir broşür elime geçti. *Çözüm* Yayınları hazırlamış.

Broşürde, örneğin mantık, felsefe gibi derslerde "faşist, yobaz öğretmenler aracılığıyla bilimsel gerçeklerin reddedildiği, gerici, çağdışı düşüncelerin empoze edildiği" düşüncesi işleniyor. Bu yaklaşım, sorunu kişilerin siyasal eğilimine bağlıyor, öğretmeni sorumlu tutuyor. Böylece burjuva eğitim sistemini aklar konuma giriyor. Bu yanlışın düzeltilmesi gerekir.

Bugün mantık ve felsefe derslerinin gericiliği en başta eğitim sisteminin kendisinden kaynaklanıyor. Hangi görüşte olursa olsun öğretmen, ders kitaplarıyla, müfredatla bağlı değil mi? Öğretilen klasik mantık, Aristo mantığı. Sembolik mantık ezbere dayalı. Felsefe deyince, Eflatun, Aristo göklere çıkarılır. Hegel'e Marks'a gelince es geçilir, ya da çamur atılır.

Öğretmenin gerici olup olmaması, elbette bir dereceye kadar rol oynar. Ama, varolan birçok demokrat öğretmenin bu dersleri ilerici düzeye ulaştırdığını sanıyorsak yanılıyoruz. Bizim temel sorunumuz ders kitaplarının içeriğiyle, eğitim sisteminin, onu biçimlendiren düzenin kendisiyledir! Demokratik lise kavgasını bu anlayışla işçi sınıfının demokrasi kavgasına bağlamalıyız.

Broşürde sürekli faşizmden de söz ediliyor. İktidarın faşist olduğu söyleniyor. Bu da, lise öğrencilerinde burjuva demokrasisi hayranlığını körüklemeye yarıyor. Çünkü varolan düzen, Türkiye tipi, güdük *burjuva demokrasisidir*. Türkiye gibi bir zayıf halka ülkede burjuva demokrasinin "verebileceği" özgürlük bu kadardır!

B. DİLBER

KÜRT SORUNU

Ayrı örgütlenme burjuvaziden yana kesen bıçaktır. Ulusal soruna bakarken, ezen ve ezilen ulusun ekonomik bütünleşme koşullarına da bakmak gerekir. Hele, Kürtler açısından ayrı örgütlenmenin doğruluğundan sözdebilmek için, bunu zorunlu kılan farkları koymak gerekir.

Türkiye'de yaşayan Kürt emekçisinin Türk işçi ve emekçisine olan ekonomik-toplumsal-siyasal yakınlığı, sınırın ötesindeki Kürtlere olan yakınlığından daha fazladır. Kürt ve Türk emekçilerinin

birlikte örgütlenmesinin ortak ve güçlü ekonomik, siyasal temeli vardır. Bu nedenledir ki, Türk ve Kürt işçileri, örneğin aynı sendikal çatı altında, birlikte mücadele veriyorlar.

Türk ve Kürt emekçisi, 1960-70 döneminde toprak işgali eylemlerinde birlikte tutum aldı. 15-16 Haziran'da omuz omuzaydı. 12 Mart 1971'in karanlığını birlikte aştı. Devrimci durum döneminin yükselişini birlikte yaşadı. 12 Eylül'de gelen faşizmin baskı ve terörünü de tüm işçi sınıfımız yaşadı. Böyle ortak değerlerin, değişik uluslardan gelme işçiler arasında yarattığı sınıf kardeşliğini başka hangi yakınlık aşabilir?

Başdüşmanımız ABD emperyalizminin Ortadoğu'da estirdiği son terör ve Irak'taki Kürt halkının yaşamakta olduğu son trajedi de, burjuvaziyi Türkiye'de, ancak Türk ve Kürt emekçisinin elele yürüteceği sınıf mücadelesinin yenebileceğini gösteriyor.

Kaldı ki Kürtler çeşitli devletler arasında bölünmüş ilk

ulus değildiler. Bugüne kadar devrimi yapmış birçok ülkede bu tür durumlara rastlanmıştır. Ama Marksistler hiçbir zaman bu durumu ayrı örgütlenme gerekçesi yapmadılar. Örneğin, Polonya, Rusya, Almanya ve Avusturya arasında üçe bölünmüşken, Polonyalı devrimciler buradan hareketle ayrı örgütlenmeyi değil, *ötek* ülkelerin devrimcileriyle birlikte hareket etmeyi savundular.

Marksistlerin tutumunu Lenin, şöyle özetliyor:

"Mücadelemizde belirli bir devleti kendimize temel alıyoruz. O belirli devlet içindeki bütün ülkelerden işçileri birleştiriyoruz, biz hiçbir özel ulusal gelişme yolunu savunmayız. Biz bütün mümkün olan yollardan sınıf kardeşimize doğru yürüyoruz." (Lenin, *Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı* s.99-100)

Neden mücadelede belirli bir devletin sınırları temel olarak hedef alınmalıdır? Cevabı açıktır: Proletaryanın örgütlenmesi siyasal iktidar içindir. O da burjuvazinin çizdiği sınırlar içinde yaşayan tüm işçilerin birliğini, tek bir devrimci çatı altında örgütlenerek sınıf mücadelesini yürütmesini, iktidara tek bir yumruk gibi yürütmesini gerektirir. İşçilerin milliyetlerine göre örgütlenmesi burjuvaziden yana kesen bir bıçaktır. ●

ÖZGÜR-DER'İN SÖZÜNÜ ETTİĞİ

1591'de ne oldu?

Demokratik hak ve özgürlükler için mücadele yürüten TAYAD'ın kapatılmasının ardından, , Haklar ve Özgürlükler Demeği (ÖZGÜR-DER) kuruldu. *Kavga*, ÖZGÜR-DER'in "onurlu özgür bir yaşamı hep birlikte kurma" mücadelesinde başarı diliyor.

ÖZGÜR-DER'in kurucuları, 3 Nisan 1991 tarihli *Cumhuriyet*'e verdikleri ilanda, "insan hak ve özgürlüklerinin savaşımı 400 yıldır sürmekte ve bu savaşım insanlığın zaferine dek sürecektir" diyorlar. Bu kavganın emeğin sermaye üzerindeki sonul zaferine dek süreceği doğrudur da, "insan hak ve özgürlüklerinin savaşımının 400 yıldır sürmekte" olmasını anlayamadık. 1591 yılının hak ve özgürlükler savaşımı açısından önemi nereden geliyor?

Bu arkadaşlar kavgayı 1590'larda patlak veren Karayazıcı ayaklanmasıyla mı bağlıyorlar, yoksa 17.yüzyıl başlarında Magna Carta'yla mı? Bunlardan biriyle bağluyorlarsa, önemli bir yanlış yapıyorlar. Magna Carta'dan çok önce Roma'da kölelerin Spartaküs ayaklanması, onun da öncesi var. İnsan hak ve özgürlükleri uğruna kavga sınıfların ortaya çıkışından bu yana sürüyor. Onun başlangıcını burjuva hak ve özgürlükler belgesi olan Magna Carta'yla bağlamak niye?

Anadolu halkının hak ve özgürlükler kavgası bununla değil de Karayazıcı'yla bağlanırsa, yine tarihimize, halkımıza büyük haksızlık etmiş oluruz. Pir Sultan'ı (1578), Kalender Çelebi'yi (1526), Şahkulu Baba'yı (1511), Şeyh Bedreddin'i (1357-1420), Babailer (1240, 1273), Babek'i (816) ve daha nicelerini, bugün işçi sınıfının verdiği hak ve özgürlükler kavgasının atası saymamak olanaklı mıdır? Onlar işçi sınıfımızın bugün yükselttiği kavganın atalarıdır. "1000 yıllık yürüyüş" onlarla başladı.

Geçen sayımızda *Kavga*'ya mektup yazan bir işçi arkadaş, "köksüz gelecek kurulmaz, köküne iyi sarılmayan kalıcı mücadele veremez" diyordu. Çok doğru! Hak ve özgürlükler kavgasını militanca, kararlılıkla, ama "1000 yıllık yürüyüş"le bağlayarak sürdürmeliyiz. Gelenek de gelecek de bizimledir.

KAVGA

Siyasi 'suç' terör suçu oldu

Oniki Nisan'da kabul edilen "Terörle Mücadele Kanunu"yla, TCK'nın 140., 141., 142. (komünizm) ve 163. (şeriatçılık) maddelerinin yanısıra, 2932, 2, 6187 sayılı yasaların ve Dernekler Kanunu'nun bazı maddelerinin "kaldırıldığı" ilan edildi.

Yeni yasa, ilk kez bir "terör" tanımı getirdi. "Terör nedir" sorusunu yöntem ve amaç açısından şöyle yanıtladı:

"Baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini dumura uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç veya dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir." (1.Madde) (abç)

"Kim terörist" sorusuna yanıt da, 1. maddede "belirlenen amaçlara ulaşmak için kurulmuş" örgütlerin, "amaç... işleme dahi örgütlerin mensubu olan kişi"lerin terör suçlusu olduğu belirtilerek veriliyor. Terör suçunun "basın yoluyla yerine getirilmesi" diye bir kavram getiriliyor. Örgüte ilgili, devletin tutumuna karşı propaganda "suçuna" 50-100 milyon liradan "az olamayacak" para cezalarının öngörülmesi de basını çökertmeye yöneliktir.

Yasa, muhbirleri ödüllendiriyor, onları yeni kimlik, yer değiştirme, estetik ameliyatı gibi kolaylıklar tanıyarak koruyor. Devlet görevlilerinin işledikleri "iddia edilen suçlardan dolayı... tutuksuz" ve hatta Memurin Muhakemesi Kanunu'na göre yargılanmalarını getiriyor.

Bütün bunların anlamı nedir? Türkiye demokratikleşiyor mu?

Yeni yasayla öyle bir durum doğdu ki, yasanın anayasaya uyum yapması değil, tam tersine anayasanın yasayla uyuşması için değiştirilmesi söz konusudur. Anayasanın 14, 24 ve 68. maddelerinin yeni yasanın ruhuna uygun olarak değiştirilmesi çalışmaları bunu anlatıyor. Bu, burjuvazinin kendi güdük hukukuna bile aykırıdır, hukuksuzluğunun kanıtıdır.

Dev Sol, Dev Yol, PKK vb. davalar-dan yıllardır zindanda tutulan devrimci-

Terörle Mücadele Kanunu, demokratikleşme değildir. Hak vermedi aldı. İşçi sınıfı ve yığınların karşısında devletin elini güçlendirdi. Ancak, güngörmüş Anadolu nice Takrir-i Sükun'ları aştı geçti. Halkın demokrasi ve devrim kavgasıyla bunu da aşacaktır

ler, yasanın "şartlı tahliye" maddesinden yararlandırılmadılar. Devrimcileri ve Alevileri katledenler, Çorum ve Kahramanmaraş katliamlarının sorumluları ise yasadaki yararlandırıldılar. Bu, burjuva hukukunun eşitlik ilkesinin de sahte olduğunu gösterdi.

Kaldırıldığı ilan edilen 141-142, daha sert formülasyonlarla yeni yasanın içinde tekrar yürürlüğe girdi. Cezalar "şiddet unsuru" koşuluyla ikiye katlandı. Siyasi suç, şimdi fiiliyle, örgütlenme ve propaganda ile terör suçu oldu. Artık herkes "terör" suçlusu olabilecek. Hiçbir eyleme katılmasan da "suçlusun"!

"Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak"tan söz edildiğinde, Sünni değilsen suçlusun. Çünkü "milletin" çoğunluğu Sünni. 22 milyonluk Alevi toplumu Aleviliğini söylediği, haklarını savunduğunda "milleti bölmüş", "terör suçu" işlemiş oluyor. Yasa, hukuk sistemine Sünni damgayı eskisinden daha belirgin olarak yapıştırmıştır.

2932 sayılı yasa kaldırıldı deniyor, ama yeni yasanın 6.maddesiyle Kürt halkının üzerine, "hangi yöntem, maksat ve düşünceyle olursa olsun" devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü bozmayı hedefleyen "yazılı ve sözlü propaganda"ya varıncaya dek, eskisinden daha şiddetli bir baskı getirildi.

Kapitalizmde "basın özgürlüğünün" sahtekarlık olduğu, bir kez daha sergi-

lendi. Yasa, suçlu görülen dergi ya da gazeteyi mali olarak çökertmeye, devrimcilerin sesini kısma yönelik yaptırım getiriyor. Buna karşın, devlet politikalarının onayladığı ve devleti onaylayan basın istediği gibi görüş getirebilecek.

Yeni yasayla burjuvazi şu amaçlara ulaşmayı hedefliyor:

1. Avrupa Topluluğu'na "fikir suçlarını kaldırdım" diyecek, emperyalistleşme çabasını engellemeye çalışan AT'nin bir kozunu kaldırmış olacaktır. Bunu yaparken de, yeni yasayı, "anti-terör yasalarının tüm Avrupa ülkelerinde olduğu" görüşüyle meşru göstermeye çalışacaktır.

2. Yeni yasa, sözde solcu, "komünist" geçinen siyasetlerin zeminini ferahlatıyor, TBKP ve SP gibi reformist akımlara, devlet yanlılarına daha elverişli koşullar sunuyor. Devrimcilerin, işçi sınıfının, Alevi toplumunun, Kürt halkının gırtağını sıkıya yönlendiriyor. Devrimci hareketi, bir kısmını yasal muhbirler yoluyla satın alıp oyunun içinde figüran yaparak, bir kısmını da iyice çizgi dışına itekleyip saf dışı ederek, teslim almayı hedefliyor.

3. Yasayla (Madde 23 ve Geçici Madde 9) DİSK'in açılması olanaklı kılınıyor. Bu, DİSK'e yapılan haksızlığın düzeltilmesi değil, işçi sınıfının başına muazzam bir çorap örme manevrasındır. Sendikal hareketin "yeni DİSK" eliyle bölünmesi, işçilerin şiddetli sendi-

kal rekabet kavgalarıyla enerjilerini burjuvaziye değil içe döndürmeleri hedeflenmektedir. (Eski DİSK yöneticilerinin bu oyunun piyonu olmayacakları umulur. DİSK'in Türk-İş'e katılması doğru yoldur.)

4. Uzun yıllardır Özal'ın stratejisi, 163. maddeyi yürürlükten kaldırmaktı. Ancak, gördüğü tepkiler karşısında geri adım atmaya zorlanıyordu. Son sıralarda ise, 163'ü 141-142'nin kuyruğuna bağladı, "Atatürkçü Semra Özal"ın ANAP'ta "gericileri" tasfiye(!) girişimleri ve kendisinin onu desteklediğinin ilanı, Atatürkçü, liberal muhalefeti kontripiede bıraktı. Yeni yasa, bu manevranın ürünü oldu. Özal büyük ölçüde amacına ulaştı. 163. madde kaldırıldı. "Milletin bölünmezliğini", ümmeti temsil eden Sünni gericiliğin önü aralandı.

Terörle Mücadele Kanunu, Türkiye'de demokratikleşme yönünde bir adım değildir. Hiçbir demokratikleşme, haklarda genişleme getirmemiştir. Vermemiş almıştır, devlet aygıtının elini güçlendirmiş, toplumda demokratikleşmenin tek güvencesi olan işçi sınıfının önüne eskisinden daha sert engeller getirmiştir. Bu yasa, Türkiye burjuvazisinin gericiliğinin, yaklaşan devrimci dalgayla kopacak kavgadan korkusunun anlatımıdır. Ama aynı zamanda, kendini açmaz içine sokan solun dağınıklığı, sendika yönetimlerinin kavga korkusu ve ataleti karşısında, pervasızlığının da yansımasıdır.

Ancak, bir nokta var. Güngörmüş Anadolu, nice Beyazıt'lar Yavuz Selim'ler, Hamit'ler, nice Takrir-i Sükun'lar, soykırımlar, sıkıyönetimler, 12 Mart'lar 12 Eylül'ler gördü. Hepsinin vardı yeri gösteriyor ki, *aslolan kanun metinleri değil, sınıf mücadelesidir*. Engin enerjisini yığınsal-militan kavgaya kanallı eden işçi sınıfımız, örgütlü, disiplinli demokrasi mücadelesini yükselterek, bu yasayı da tarihin çöplüğüne savurmalıdır, savuracaktır. İlericiyim, demokratım diyen herkesin görevi işçi sınıfına bu yönde destek olmaktır. ●

ÇAĞRI

Burjuvazinin yeni yasası ancak kıran kırana bir demokrasi kavgasıyla geri püskürtülebilir. KAVGA, ilerici devrimci hukukçuları, bu yasayı tüm yönleriyle incelemeye, görüşlerini KAVGA'ya yazmaya çağırıyor.

İşyerleri yanyıyor, yangın var!

İlyas Merter, kâr kadar namusu olan bir düzende yaşıyoruz, "faili meçhul işyeri yangınları" gibi tesadüflerin bu işleyiş içinde herhalde bir mantığı var, diyor.

Epey yazılıyor, ekonomi bunalımında! İhracat işleri berbat, turizm felaket. Protesto edilen senetler, iflaslar, pahalı krediler, daralan krediler. Karşılıksız para basmalar, dış borçlar, iç borçlar... Çuvalla yalan, indirimsiz vurgun var, peşin-taksitle soygun var...

Ekonomide bunalım var! Üretim başaşağı, stoklar minare. Yangın var, işyerleri yanyıyor! Tensikatlar, tensikatlar... İşsiz, aç, öfkeyle yanan işçilerle dolu sokaklar. Fabrikalarda grev, gösteri, işgal var!

Madalyonun bir yüzü budur. Öteki yüzünde de yangın var. İşyerleri yanyıyor. Gerçekten yanyıyor.

27 Ekim 1990'da Ülker fabrikası yandı. 3600 işçi işsiz kaldı. İşveren, "kendisinin mal kaybindan çok binlerce işçisinin işsiz kalmasına üzülmediğini"(!) belirtti. Günaydın, "içindeki makine ve malzemelerle birlikte fabrikanın tamamının sigortalı olduğunu" yazdı.

18 Aralık 1990. Profilo Holding'in İstanbul'daki Telra fabrikasının deposu yandı. Yanan bölümde televizyon stokları olduğu açıklandı.

Yalova Elyaf fabrikası, 27 Ocak 1991'de, işçilerin greve çıkacağı ilan edilen tarihten bir gün önce, Öziplik-İş'in sözleşme imzalamasından bir gün sonra yandı. Ambarda çıkan yangında akrilik iplik stokları yandı. Üretim durduruldu, 1500 işçiye işbaşı yaptırılmadı. (Cumhuriyet, 28 Ocak 1991)

Aynı gün, Edirne'nin vergi rekortmeni Cemal Günay'ın iplik fabrikası da yandı. Gece çıkan yangında, iplik stoklarıyla birlikte fabrika kül oldu.

Daha yeni yangınlar da var. 16 Şubat 1991'de İstanbul'da Vatan 2 plastik ve sünger fabrikası yandı. 200 işçi işsiz kaldı. 10 Mart 1991'de İstanbul'da Odakule'nin 17-18.katlarında, Trans-türk Holding'in ana muhasebe kayıtlarının olduğu merkez büroları yandı. Pazar günü çıkan yangının elektrik kontağından çıktığı duyurulduysa da, bir polis şefi, "yangının kısa sürede genişlemesi ve tüm katı

sarması şüphe çekici" dedi... "Transtürk Holding yönetim kurulu başkanı Faruk Süren, yangının şirketin sahipleri tarafından, sigortadan para almak için çıkarıldığı söylentilerini yalanladı." (Hürriyet, 12 Mart 1991)

12 Mart 1991'de Yün İplik Sanayi ve Ticaret, stokların bulunduğu depo bölümünde çıkan yangında yandı. 24 Mart'ta da Merter'de bir çorap imalathanesinde çıkan yangında, makinelerin yer aldığı kat tamamen yandı. Mutlaka basına yansımayan yangınlar da olmuştur.

Son çözümlemede yananlar işyerleridir ve yüzlerce binlerce işçi işsiz kalıyor. Bu konu nedense aklıma takıldı, düşünüyorum. "Şeytan dürtüyor", insanın aklına binbir türlü şey geliyor. "Masa, masa" diyorum, "kimseler alınmaya, sözüm yalnızca sana! İşyeri yangınlarını araştırmak istiyorum." Yüksek sesle düşünmeye başlıyorum.

12 Eylül öncesinde yüksek sınıf savaşları vardı, militan grevler... Bir de işçi önderlerinin, devrimcilerin öldürüldüğü "faili meçhul cinayetler" vardı. Şimdi "ekonomik bunalım" var. İhracat aksıyor, stoklar yığılıyor, üretimde daralma var. Yığınsal işten çıkarmalar, iflaslar ve de "faili meçhul yangınlar" var. Siz bunu ilginç bulmuyor musunuz?

Yasaları karıştırıyorum. İş Kanunu'nda, yangın durumunda işyerinde üretim durursa, işçilerin haklarının ne olacağına ilişkin somut tek bir madde bulamıyorum. Belki, 17.maddenin III.bendi yangınlarla ilgili olabilir. Burada, "işyerinde bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan bir zorlayıcı sebebin ortaya çıkması" durumunda, işverenin hizmet akdini bildirimssiz feshedebileceği yazıyor. 34.maddede ise, "... 17.maddenin III.bendinde gösterilen zorlayıcı sebepler dolayısıyla... çalıştırılmayan işçiye bu bekleme süresi içinde bir haftaya kadar her gün için yarım ücret ödenir" deniliyor.

Demek ki işyeri yanınca, bunun bir sonucu işçinin işsiz kalması, bir başka sonucu da

İşçi detektifler kovalasalar, "tesadüfl" işyeri yangınlarını aydınlatabilirler.

işçinin, o da alabilirse, bir haftaya kadar yarım ücret alabilmesi... O kadar.

İşveren açısından durum ne? İşçi kalmıyor, grev, sözleşme, ücret zammı, tazminat, SSK primi, vb. vb. dertleri ortadan kalkıyor. Üstüne üstlük ufukta, (hem de şu bunalım döneminde cepteki para büyük değer taşı-

ken) sigortadan gelmesi beklenen, yüklüce, nakit para var! Alacaklılar (en başta ücret, ikramiye, sosyal hak alacaklıları olan işçilerden, sonra da SSK'dan söz ediyorum) istedikleri kadar kapıya dikilip dursunlar. Orada kapı gibi Türk Ticaret Yasası var, geçit vermiyor. Bakın Türk Ticaret Yasası'nın

yangın sigortasına ilişkin bir maddesi şöyle diyor:

"YANGIN SİGORTASI.

D) Mesuliyet sigortası.

II- Faydalanan kimse.

"Madde 1310: Yukarıki maddede yazılı hallerde, sigortacının sigorta ettirene karşı ödemeye mecbur olduğu tazminatı tahsil salahiyeti münhasıran sigorta ettiren kimsenin kendisine karşı mesul olduğu şahsa ait olup sigorta ettiren kimsenin alacaklıları bu tazminattan faydalanamazlar. Sigorta ettirenin kendisine karşı mesul olduğu şahıs sigortacıdan tazminatın tamamını alamamış ise kalan kısımdan dolayı yangın sebebiyle kendisine karşı mesul olan kimseye müracaat hakkı mahfuzdur." (abç)

Buradan çıkan o ki, sigortanın ödeyeceği para üzerinde işverenden alacaklı işçilerin hiçbir hakkı yok. İşsiz kaldığına mı yancaksın, cebinde milyarlarla dolaşan işverenden tek kuruş alamadığına mı?

Öte yandan, Türk Ceza Yasası, işyerlerini yakanlara "beş seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis" cezası veriyor. (Md.370) Yasanın 381.maddesi de, "eğer fiil sigorta bedelini yahut haksız bir menfaati ele geçirmek maksadına mübteni ise ceza altıda birden üçte bire kadar çoğaltılır" diye yazıyor. Ancak, son aylarda bu maddelerden mahkum olanlarla ilgili herhangi bir haber okumadım. Belki de gözümden kaçtı.

Ekonomik bunalım var, özellikle ihracata dönük endüstrilerde üretim gerilemiş, hatta durmuş. Ambarlar satılamayan mallarla, sokaklar işten çıkartılan işçilerle dolu. Yasalar dengesiz, yasalarda boşluklar var. Bir de işyerlerinde faili ve nedeni "meçhul" yangınlar... Sigorta şirketleri acaba neden yaygara koparmıyorlar?

Hayat birçok tesadüfle, şimdilik "yanıtsız" sorularla dolu! Biraz da bundan olacak, tek tek kimseyi suçlamıyorum. Yalnızca, bu iş Şerlok Holmes öyküsüne benzedi, işçi detektifler sa da işyeri yangınlarını kovalasın, Kavga'ya yazsa.

Kâr kadar namusu olan bir düzende, kapitalizmde yaşıyoruz. İşçinin hergün karşılaştığı binlerce "tesadüfün" bu işleyiş içinde herhalde bir mantığı var: Burjuvanın varoluş nedeni, dini, allahı kâr, kâr, kâr!.. Öte yanda, "yeter artık, ben bu düzende yaşamaktan bıktım" diyen işçinin ocağında yemek değil, öfke kaynar. Bunun da bir mantığı var.

Ne yapmalı diye sormayın, yapılacak olanın adı var. İşsiz işçiler "parti nerede" diye boşuna mı arayıp sorar! O partinin programında "ticaret gizliliği kaldırılacaktır" diye yazar. Bunu bir işçiler anlar, bir de burjuvalar! ●

İşçi sınıfı devrimcileri

Serdar Çelik'in yazısı, "öteki sorunlarda olduğu gibi ulusların kendi kaderlerini tayin etme sorununda da bizim *herşeyden önce* ilgilendiğimiz noktanın, belirli bir ulusun içinde, *proletaryanın* kendi kaderini tayin etmesi" olduğunu bir kez daha vurguluyor.

KÜRT SORUNU

Irak'ta ayaklanmanın yenilmesiyle Türkiye ve İran yönünde başlayan yığınsal göç, Kürt halkının toplumsal örgütlenmesini darmadağın etti. Geniş bir kesimi ABD emperyalizmini kurtarıcı olarak kucaklamaya itti. Fırsatı değerlendiren ABD, İngiltere, Fransa, dünya kamuoyunun önüne "Kürtlerin insansaver koruyucusu" rolüne soyundular. Türkiye-Irak sınırında büyükçe bir alanı "Kürtler için korunmuş bölge" ilan ettiler.

Bugün, tüm dünyada timsah gözyaşları akıtan liberaller ABD'nin Saddam'ı devirmesini, Kürt halkının bağımsızlığını *garanti* altına almasını isterken, Irak içinde oluşturulan "korunmuş bölgeye" gönderilen onbinlerce Amerikan, İngiliz ve Fransız askeri burada "korunmuş kamplar" kuruyor, Kürtleri Saddam'a karşı "silahla koruyacaklarını"(!) vb. ilan ediyorlar. Çok sayıda uçak ve helikopter, kırımla yüz yüze olan yüzbinlerle alay edercesine, mayın tarlalarına yiyecek atıyor. İngiliz devletinin resmi temsilcisi aç çocuklara çukulata dağıtırken Amerikalılar da "Spagetti Bolognese" armağan ediyorlar.

Bu durumun baş sorumlusu, zayıflatılmış (ama yıkılmamış) bir Saddam rejimini kendisi için daha elverişli gören ABD'dir. Bunu gözden kaçırmak, bugün oynanmakta olan oyunun ikinci perdesinde emperyalizme açıktan destek vermeye varır. Ancak, emperyalizmin gölgesinde "bağımsız" devlet kurmaya yönelen, şimdi ise, biz Amerika'yı yanlış anlamışız, onlar bize ayaklanın dememişlerdi, biz zaten bağımsızlık değil, özerklik istiyoruz yollu demeçler veren Irak Kürt liderliği de en az onun kadar sorumluluk taşıyor.

Bunlar, işçi sınıfı ideolojisi dışında her görüşün kaçınılmaz olarak burjuva ideolojisine vardığını, emperyalizmin değirmenine su taşıdığını bir kez daha açıkça gösteriyor. Dünya işçi sınıfının yakın tarihinde oportünizm, birçok konu gibi ulusal sorun kavramında da ciddi bozukluklar yarattı. Sorunu doğru koymak için önce bu çarpıklıkları düzeltmek gerekir.

Sosyalistlerin, işçi sınıfının, ezilen ulusların her bağımsızlık hareketini des-

teklemesi gerektiğini öne süren yanlış görüşle başlayalım.

Lenin, III. Enternasyonal'in İkinci Kongre'sine (1920) "Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin İlk Tasarısı" hazırlamıştı. Yazının "feodal, ataerkil ya da ataerkil-köylü nitelikteki ilişkilerin egemen bulunduğu daha geri devletlerde ve uluslarda" gözönünde tutulması gerekenlere ilişkin 11.tezinin çok önemli altıncı maddesi şöyleydi:

"Eütün ülkelerin ve hele geri kalmış ülkelerin geniş yığınları önünde bıkmadan usanmadan, siyasal bakımdan bağımsız devletler kurma maskesi altında, gerçekte iktisadi, mali ve askeri alanlarda kendilerine tamamen tabi devletler yaratan emperyalist devletlerin sistemli biçimde uyguladıkları aldatmacayı açıklamak ve suçlamak. Bugünkü uluslararası koşullarda, zayıf ve bağımlı uluslar için, sovyet cumhuriyetleri birliğinden başka kurtuluş yoktur." (V. Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yayınları, Ankara, 3. Baskı, 1976, s.221)

Aynı kongrede "Uluslar ve Sömürgeler Komisyonunun Raporu"nda Lenin şöyle diyor:

"III. Enternasyonal'in ve komünist partilerinin geri kalmış ülkelerdeki burjuva demokratik hareketi desteklediklerini ilan etmelerinin ilkelerde ve teoride doğru olup olmadığını aramızda tartıştık; bu tartışma sonunda 'burjuva demokratik' hareket teriminin yerine 'devrimci-ulusal hareket' terimini kullanmayı oybirliğiyle kararlaştırdık. Hiç kuşku yok ki, her ulusal hareket, ancak *burjuva* demokratik bir hareket olabilir, çünkü geri kalmış ülkelerde nüfusun büyük kitlesi, burjuva ve kapitalist ilişkileri

temsil eden köylülerden meydana gelmektedir. (...) Sömürücü ülkelerin burjuvazisiyle sömürgelerin burjuvazisi arasında bir ölçüde yakınlaşma olmuştur, öyle ki, sık sık ve belki de çoğu halde, *ezilen ülkelerin burjuvazisi*, bir yandan ulusal hareketleri desteklerken, aynı zamanda, emperyalist burjuvaziyle *anlaşma* halindedir, yani emperyalist

burjuvaziyle birlikte devrimci hareketlere karşı ve devrimci sınıflara karşı savaşım vermektedir. (...) Bu terim değişikliğinin anlamı şudur ki, biz, sömürge ülkelerinin burjuva kurtuluş hareketlerini, ancak bu hareketler gerçekten devrimci oldukları takdirde, bu hareketlerin temsilcilerinin o ülkelerdeki köylülüğü ve sömürülen geniş kitleleri devrimci bir ruhla örgütlenmemize engel olmadıkları takdirde desteklemeliyiz ve destekleyeceğiz. Eğer bu koşullar yerine getirilmezse, bu ülkelerde reformcu burjuvaziye karşı mücadele ederiz." (agy, s.226) (abç)

Lenin'in yaklaşımı açıktır. Irak'taki Kürt "bağımsızlık" hareketi, işçi sınıfı açısından desteklenir bir hareket değildir. İşçi sınıfı bu aldatmacayı sergilemekle, burjuva Kürt önderliğine karşı mücadeleyle yükümlüdür.

Bir başka yanlış görüş, ezilen ulusun burjuvazisinin emperyalizmle işbirliği içinde olmasının, o ulusun bağımsızlık için ayaklanma hakkını ortadan kaldırmayacağı, ulusal bağımsızlık için ayaklanmanın her koşul altında desteklenmesi gerektiği üzerinedir. Devrimci Marksizmin buna yanıtı bambaşkadır. Marks'ın 1848-49 yıllarında Avrupa'da yer alan ulusal hareketleri değerlendirmesini inceleyen Lenin şu sonuçları çıkarıyor:

"Ulusların kaderlerini tayin hakkı dahil, demokrasinin çeşitli istemleri

mutlak şeyler değildir, bunlar, *dünya* demokratik hareketinin (bugün sosyalist hareketinin) tümünün bir *parçasıdır*. Bazı somut durumlarda, parçanın, bütünü ile çelişkiye düşmesi olanağı vardır; o zaman parça atılır. Bir ülkedeki cumhuriyetçi hareket bir başka ülkenin entrikalarının aleti olabilir; biz o zaman bu somut hareketi *desteklememekle* görevliyiz, ama bu bahane ile uluslararası Sosyal-Demokrasi'nin programından cumhuriyet sloganını silmek gülünç olur." (Lenin, "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Bir Tartışmanın Özeti", agy, s.184)

Lenin aynı yaklaşımı, Polonya'da bir tampon devlet kurulması fikrine karşı çıkan Polonyalı devrimcileri desteklerken daha da açıyor:

"Bugün Polonya'nın bağımsızlığı, savaşlar ya da devrimler olmadan 'gerçekleşmez'. Sadece Polonya'nın yeniden kurulabilmesi için Avrupa'da bir genel savaştan yana olmak demek, en kötü cinsten bir şöven milliyetçi olmak demektir. Bu, küçük sayıda Polonyalının çıkarını savaşın acılarını çekerek yüz milyonlarca insanın çıkarından önde tutmak olur. (...) *Komşu* emperyalist ülkeler arasındaki mevcut ilişkiler koşullarında, Polonya'nın bağımsızlığı sloganını *şu anda* ileri sürmek, gerçekte bir hayal peşinde koşmaktır, dar bir milliyetçilik içine düşmektir. Bu, vazgeçilmez bir önkoşulu, Avrupa'da gelen devrimi ya da, hiç değilse, Rusya'da ve Almanya'da devrimi unutmaktır." (agy, s.194)

Bu yaklaşımla değerlendirildiğinde, "Kürdistan'ın bağımsızlığı"nı en azından tüm bölgenin savaflara atılacağını bilerek, bölge işçi sınıfının devrim kavgasına bağlamadan öne sürmek, dar kafalı milliyetçiliktir. Bunu devrimci işçi hareketi destekleyemez.

Irak'taki Kürt ayaklanmasında devrimci Marksizm açısından olumlu bir yön yok mudur? Leninci yaklaşıma göre vardır:

"...Uygun olmayan bir anda, tecrit edilmiş, parçalanmış ve başarısızlığa mahkum devrimci hareketler esnasında edinilmiş deneyimlerdir ki, yığınlar, savaş alışkanlığı edinecekler, kendi kendilerini eğitecekler, kuvvetlerini birleştire-

ve Kürt “bağımsızlığı”

Irak'taki Kürt halkının bugünkü trajedisinin baş sorumluları ABD emperyalizmi ve onun gölgesinde “bağımsızlık” arayan gerici-burjuva Kürt liderliğidir. Kürtler gerçek dostu işçi sınıfında aramalıdır.

Kürt emekçisi bu acı olaydan önemli dersler çıkaracak, dostu düşmanı seçecek, gerçek önderlerini bulacaktır

recekler, gerçek önderlerini, sosyalist proleterleri tanıyacaklar ve böylelikle genel saldırıyı hazırlayacaklardır.” (agy, s.204)

Er ya da geç, Kürt emekçileri bu acı olaydan önemli dersler alarak çıkacaklardır. Yaşanılan kırım onlara dostlarını, düşmanlarını ayırtmede, gerçek önderlerini bulmada yardımcı olacaktır. Devrimci işçi hareketinin bununla bağlı görevlerini Lenin şöyle özetliyor:

“Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitimi, zorunlu olarak, her şeyden önce, ezilen ülkelerin özgürlüğü ve ayrılması ilkesinin savunulmasını içermelidir. Yoksa ortada enternasyonalizm diye bir şey *kalmaz*. Bu propagandayı *yapmayan* ezen bir ulusun Sosyal-Demokratını, emperyalist ve alçak saymak hakkımız ve görevimizdir.” (agy, s.190)

Ancak, ezilen ulusun sınıf bilinçli işçilerinin de, ulusların eşitliği temelinde gönüllü birliği savunmak, ulusal darkafalılığa ve kaba milliyetçiliğe karşı savaşım verme görevi vardır.

“Bunun karşısı olarak, küçük bir ulusun Sosyal-Demokrati, ajitasyonunun ağırlık merkezini bizim genel formülümüzün *son* sözcüğü üzerine koymalıdır: Ulusların ‘serbestçe kabul edildiği birlik’ ” (agy, s.190)

Görevlerin bu iki yönünün birliği, işçi sınıfı devrimcilerinin *tek* bir amaca yönelmesinden kaynaklanır.

“Öteki sorunlarda olduğu gibi ulusların kendi kaderlerini tayin etme sorununda da bizim *herşeyden önce* ilgilendiğimiz nokta, belirli bir ulusun içinde, *proletaryanın* kendi kaderini tayin etmesidir.” (Lenin, “Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkı”, agy, s.92)

Proletaryanın kendi kaderini tayin etmesi, tüm uluslardan işçilerin serbest rıza ve gönüllülük temelinde, demokratik merkezîyetçi birliğini öngörür. Bunu Lenin şu sözlerle vurguluyor:

“Biz Sosyal-Demokratlar *her türlü* şöven-milliyetçiliğe karşıyız ve demokratik *merkezîyetçilikten* yanayız. Biz, aynı zamanda, yerel özalciliğe, bölge şövenciliğine de karşıyız; biz *bütün öteki etkenler eşit olduğu takdirde*, büyük devletlerin, iktisadi ilerlemenin doğurduğu sorunları ve proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımının getirdiği sorunları, küçük devletlerden çok daha başarılı olarak çözüme bağlayabilecekleri inancındayız. Ama biz, ancak serbest rızaya dayanan ve zorla kabul ettirilmeyen ilişkileri kabul ediyoruz.” (Lenin, “Ulusal Politika Üzerine”, agy, s.138)

Son gelişmelerin de ışığında işçi sınıfı devrimcilerinin yaklaşımı budur. ●

Kalite Çe

Yusuf Vurgun'un
yazısının bu sayıdaki
bölümü, burjuvazinin,
“Kalite Çemberleri”
uygulamasıyla artık
yönetmeye layık olmadığını
kendi ağzından itiraf
ettiğini, işçi sınıfının iktidar
kavgasının şimdi daha da
meşru olduğunu gösteriyor.

Kalite çemberleri, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları işletmesinin 1987’de başlattığı bir uygulama ile yavaşta sendikal hareketin gündemine girdi. Sendikal hareketin ilk tepkisi olumsuz oldu ve Kristal-İş sendikasıdan geldi.

Şişe ve Cam’daki uygulama Kristal-İş’in ısrarlı karşı çıkışı üzerine 1988 sonunda durduruldu. Ancak, büyük holdinglerin pilot işyerlerinde denemeler sürdü. 1990 sonlarından bu yana, belli başlı bütün sanayi işletmelerinde “kalite çemberleri” uygulamasına geçildi. Arçelik, Beko, Tofaş, Türk Traktör, Demir Döküm, Efes Pilsen, Ülker, Petkim, Sümerbank bunların başlıcalarıdır.

İşçi sınıfının “kalite çemberleri” uygulamasına ilişkin doğru tutumu ne olmalıdır? Bu soruyu cevaplayabilmek ve doğru bir tutum önerebilmek için önce kalite çemberi tezini getirenlerin ne dediğini inceleyelim. Çünkü bilimsel yaklaşım, ilk elde, kimin dediğine *bakmaksızın*, öne sürülen gerekçeleri kendi içinde tartmayı gerektirir. Biz de, bu iş için en elverişli kaynak olarak uygulamanın öncülüğünü yapan Şişe ve Cam’ın yayınladığı *Kalite* dergisinden yararlana-
cağız. *Kalite*’nin Eylül/Ekim 1988 sayısında anlatılanları, kendimizden birşey katmadan şöylece özetleyebiliriz:

1) İhracatı artırabilmek ve dünya pazarlarında rekabet edebilmek için kaliteyi dünya standartlarına yükseltmek zorunludur.

2) Günümüzde kalite anlayışı değişmiştir. Klasik anlayışa göre kaliteyi yükseltmek ancak daha büyük sermaye yatırımlarıyla mümkündür. Fakat başarıyla yükselen – yeni, ya da kendini yenileyebilen – endüstri devleri bu anlayışı yıkan bir gelişme içine girmişlerdir. Bu şirketler bir taraftan kaliteyi yükseltirken öte taraftan maliyeti düşürebilmektedir. Bunu “toplam kalite” anlayışına borçludurlar.

3) Yeni anlayışa göre ürünün kalitesinden yalnızca üretim birimi sorumlu değildir. Kalitenin oluşumuna, üretim birimlerinin yanı sıra, girdileri satın alma ve sevketme birimleri, ürünü pazara ulaştırma, satış ve satış sonrası hizmet

birimleri, muhasebe, sistem ve otomasyon gibi destek birimleri de katılır. Onun için, yalnızca üretim hattında değil, bütün birimlerde çalışanların yaptığı işin kalitesine dikkat etmesi ve yaptığı işi bir defada kusursuz bitirme anlayışında olması gerekmektedir.

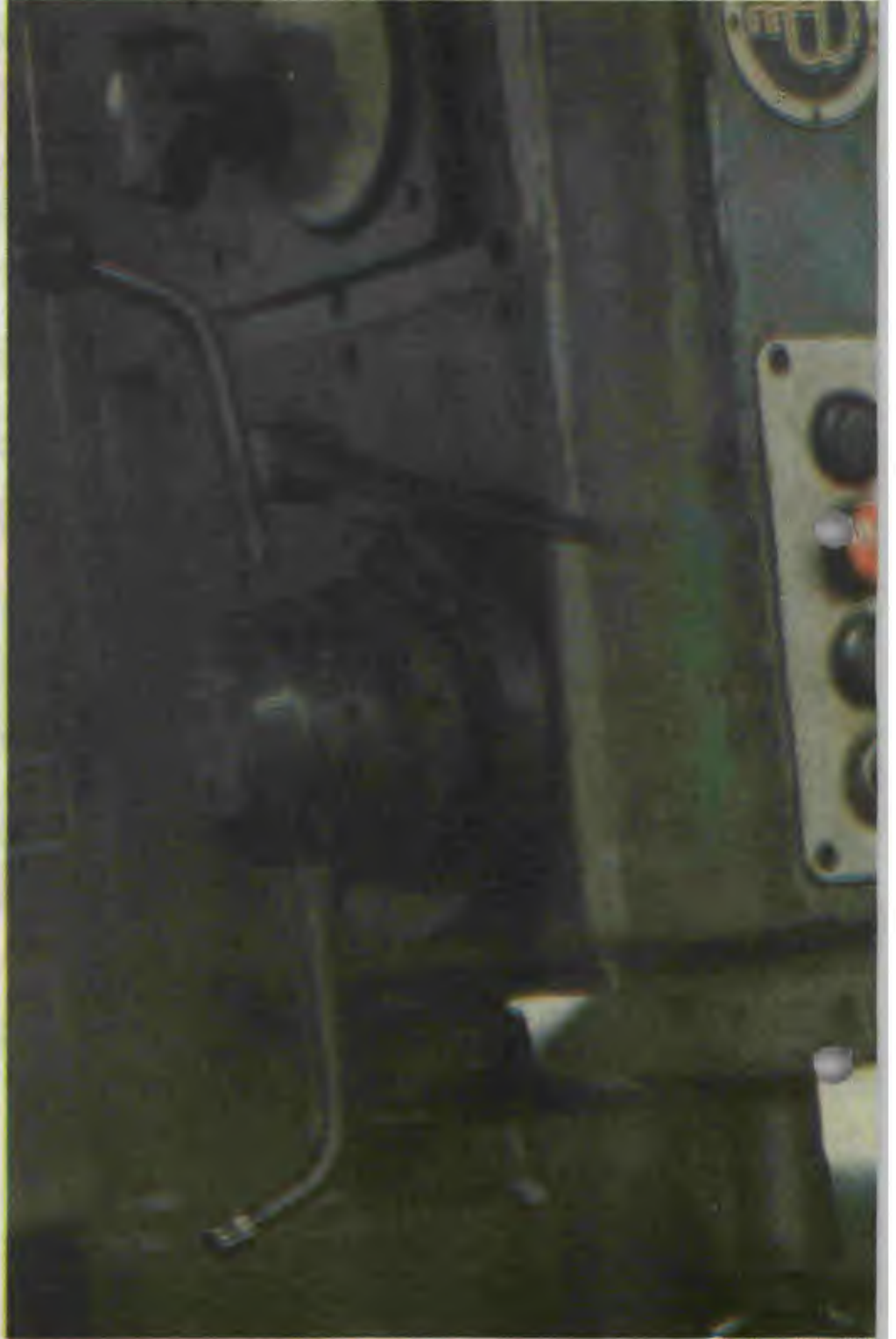
4) Eski anlayışa göre üretimin son aşamasında kalite kontrolü yapılır, standarta uyanlar kalır uymayanlar atılırdı. Bu yöntem üretim hattından çıkan malın kalitesini garanti eder. Ama üretimi izleyen paketleme, nakliye, satış, ve satış sonrası süreçlerde malın başına gelecekleri dikkate almaz. Bu yöntemle, üretim öncesi satın alma ve depolama hataları giderilemez. Yalnızca düşük kaliteli mal ayıklanır. Ama onunla birlikte ona katılan değer de atılmış olur. Bu israf, malın maliyetine yansır. Yani, eski yöntemlerle belki kalite korunur, ama maliyetler düşmez.

5) Hem maliyetleri düşürmek ve hem de kaliteyi artırmak için “toplam kalite kontrol” denilen yeni bir yaklaşım gereklidir. Bu yöntemle üretim süreci ile öncesi ve sonrası süreçlerin her aşaması denetim altında olduğundan, hatalara doğar doğmaz, anında müdahale edilmekte, böylece hem kalite korunmakta hem de israfın önüne geçilmektedir.

6) “...Tüm aşamalarda kalitenin denetlenmesi ancak tüm çalışanların kaliteye önem vermesi ile mümkündür. Birkaç yönetici ve belli sayıda mühendis ve uzmanın tüm üretim aşamalarında istenen kaliteyi sağlaması olanaksızdır. Buna karşılık, çalışanların tümü ya da tümüne yakın bir bölümü gerekli tekniklerle ve eğitimle donatılırsa bu yaklaşım uygulanabilir.

“Toplam kalite kontrol uygulamasında en başarılı ve kısa sürede sonuç veren yaklaşım ‘Kalite Çemberleri’ olmuştur. 7-10 kişilik guruplar halinde çalışan ve sorunları belli bir disiplin içinde inceleyerek sonuçlandıran işçiler mucizeler yaratmışlardır. Halen Japonya’da 14 milyon işçi kalite çemberi üyesidir.

“Kalite çemberleri uygulaması ile hataların önemli bir kısmını ortadan kaldırmak ve maliyetleri de düşürmek mümkün olmaktadır. Ancak, tam başarı-

ya ulaşmak için başta yönetim kademe-
leri olmak üzere tüm çalışanların
‘Toplam Kalite’ amacıyla birleşmeleri
ve sorunları birlikte çözmeye anlayışına
yönelmeleri gerekmektedir.” (*Kalite*,
Sayı:1, Eylül/Ekim 1988, s.3)

Burjuvazinin tezi kısaca böyledir. Kalite çemberini bu anlayışla getirdik diyorlar. Bu uygulamanın, emek-sermaye çelişkisinin alabildiğine keskin olduğu Türkiye’de ağırlığı artan, açık edilmemiş başka bazı niyetleri de içerdiğini biliyoruz.

Ayrıca, dünya ölçeğinde sermaye sıkıntısı çeken yerli finans-kapitalin bu yolla sermaye ve yatırım zorluklarını atlayarak kaliteyi yükseltmeyi amaçladığını da biliyoruz. Ama bunlara değinmeden önce yukarıda anlatılanlar üstüne

temel fikirlerimizi sıralayalım.

İlk şu soruyla başlayalım. Kapitalist üretimin amacı nedir? Kapitalizmde üretim ne için yapılır? Burjuva iktisatçılar bu soruya “üretim tüketim içindir” yollu tekerlemelerle cevap verirler. Onlara kalırsa, kapitalistler kaliteli ve ucuz üretimle halkın ihtiyaçlarını daha iyi düzeyde karşılamaya çalışırlar.

Gerçekten de üretimle tüketim arasında doğal bir ilişki vardır. Ancak üretim kapitalizm altında yapılmıca, toplumsal üretim ile onun doğal yönelimi olan toplumsal tüketim arasında sermayenin toplumsal olmayan - özel - işleyişi girer. Kapitalistin temsil ettiği sermaye, artık-değer sömürüsüyle kendini yeniden üretebilen, ancak bu şekilde yaşayabilen bir

mberleri I

üretim ilişkisidir. Bu yüzden "kapitalizmin temel yasası artık-değer yasasıdır, yani kâr yasasıdır". Yani kapitalizmde üretimin doğrudan amacı tüketim *değildir*. Kapitalist üretimin amacı, üretim sürecinde işçinin yarattığı artık-değere kapitalistçe *el koymaktır*. Kârlara kâr katarak sermayeyi büyümektir.

Sermayenin kendi başına kaliteli üretim yapmak diye bir derdi yoktur, amacı kârdır. Ama pazarda tek başına değildir, öteki sermayelerin rekabeti altındadır. Dolayısıyla, sermayenin kâr ederek kendini yeniden üretmeyi sürdürmesi, öteki sermayelerce yutulmamasına bağlıdır. Bu, rekabette en azından başabaş olmayı, bu da dünya standartlarının dayattığı kalite ve maliyette üretim yapma zorlamasını getirir. İşte "kalite" burada

devreye giriyor.

Günümüzde dünya standartlarındaki kalite ve maliyette üretim yapamayan sermaye tehlikededir. Dünya standartları, asıl olarak üretici güçlerin gelişmişlik düzeyi ile belirlenir. Ancak bunu, üretici güçlerin üstüne giydirilen kapitalist üretim ilişkilerinin cenderesi içinde değerlendirmek gerekir. O halde, kalite ve maliyetlerde üretici güçlerin belirleyiciliği, sermayeler arasındaki rekabetin koşullarından etkilenecek kendini gösterir. (Türkiye endüstrisinde "kalite"nin gündeme girişinin, dünya pazarlarına ve rekabete açılmanın özellikle yoğunlaştığı 1980 sonrasında olması herhalde tesadüf değildir.)

Kapitalizmin işleyişini daha iyi anlamak için şöyle bir soyutlama yapalım.

Üretici güçlerin kendini cendereye alan kapitalist üretim ilişkilerini ite kaka gelişmesi, eğer devrimlerle tarihe müdahale edilmediğini varsayarsak, nereye kadar gider? Kapitalist üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişmesini mutlak anlamda durdurduğu, artık komünizmden öte bir alan kalmadığı ana dek gider.

Bu nokta, kapitalizmin bütün olanaklarının tükendiği noktadır. İnsanlığın o anda karşılaşacağı mutlak ikilem, "ya komünizm ya barbarlığa dönüş"tür. Yani, o anda bile komünizme geçiş otomatik bir sıçrama değildir. *Bilinçli* müdahale olmazsa insanlığın varacağı yer felakettir, barbarlıktır, belki de toptan yokolustur. O an gelinceye dek işçi sınıfının eline sayısız fırsatlar geçer. Devrimini yapan işçi sınıfı komünizme daha hızlı gidişin yolunu açar. Zaten modern toplumdaki tüm kavga da, işçi sınıfının ilk fırsatta tarihe elkoyulmasına ve kapitalizm altındaki sarhoş gidişi düzgün kanallara akıtmasına yöneliktir.

Şimdi kaldığımız yere geri dönelim. Bir yanda üretici güçlerin mutlak anlamda durdurulamaz gelişmesi belirleyici bir eğilim olarak ilerliyor. Öte yanda kapitalist üretim ilişkileri bu ilerleyişin önünü çevirip üretici güçleri *sistem içinde* tutmaya çalışıyor. Bunlar kapitalizmin gelişmesinin nesnel eğilimleri olup, işçi sınıfı üretici güçlerin durdurulamaz gelişmesini, burjuvazi de kapitalist üretim ilişkilerinin bu gelişmeyi baskı altına almasını temsil etmektedir.

O halde, işçi sınıfı, kendi varoluş koşullarını daha ileriye götüren bilimsel-teknolojik devrimin ilerleyişine, yeni teknoloji kullanımına, kalite ve emek verimliliğinin artmasına, bunlara destek olan daha ileri üretim hattı örgütlenmesine, daha ileri yönetim teknikleri uygulanmasına *karşı çıkmaz*. İşçi sınıfının uzun erimli ve bütünsel çıkarı, insanlığı komünizme yaklaştırmaktan başka sonuç vermeyecek olan üretici güçlerin gelişmesinden yanadır.

Burjuvazi açısından durum farklıdır. Sermayenin varoluşu, artık-değer sömürsüyle kendini büyütmeyle bağlıdır. Artık-değer sömürsünün kaynağı işçinin alınteridir. Teknolojik ilerlemeler, kalite ve emek verimliliğini artırıcı düzenlemeler, artık-değerin kaynağı değildir. Öyle olsaydı, yeni bilimsel buluşlar, kalite ve emek üretkenliğini artırıcı teknikler anında üretimde kullanılırdı. Oysa biliyoruz ki geçmişte pekçok yeni buluş, tekellerce patenti ödenip kapatılmış ve asıl amaç olan kârın onlar kullanılmadan istenilen ölçüde elde edilemeyeceği noktaya gelinceye dek, kasalarda saklanmış. Bu yeniliklerin üretime girişi, kapitalistlerin ilerlemeden yana oluşlarından değil, üretici güçlerin gelişmesinin basıncı altında sermayeler

arası rekabetin dinamiğiyledir.

Bu ilerlemelerin üretime girmesiyle ulaşılan düzey, geriye kalan sermayelere yaşayabilme *standartı* olarak dünya pazarınca dayatılmaktadır. Demek ki, sermayenin kalite ve emek verimliliğinin peşinden koşuyor görünümü, tek amacı olan artık-değer sömürsünü kendi mezar kazıcılarını yaratmadan sürdürmeyeceği gerçeğinden kaynaklanır.

Şimdi yukarıda *Kalite* dergisinden yaptığımız alıntıya bir daha bakalım: "Birkaç yönetici ve belli sayıda mühendis ve uzmanla" istenilen kaliteye ulaşamayız, bu ancak "çalışanların tümü ya da tümüne yakın bir bölümü gerekli tekniklerle ve eğitimle donatılırsa" mümkün olabilir diyor. Burjuvazi açıkça itiraf ediyor: "Eskiden olduğu gibi bir avuç yönetici-uzmanla üretimi yönetemiyoruz, mutlaka *işçilerin de katılımını* örgütlememiz lazım, yoksa ayakta kalamayız!" Bu söylenenler, "üretim süreci, kolektif üreticilerin ortak denetimine sokulmalıdır" diyen Marks'ın dediğine adım adım gelmek değil de nedir?

Kapitalistlerin bizzat üretim komutanlığı yaptıkları zamanlar, ta geçen yüzyılda biten serbest rekabetçi kapitalizm döneminde kaldı. O dönemde kapitalizm üretici güçleri özgürce geliştirebiliyordu. Bu nedenle üretim komutanlarının da dünya-tarihsel gelişme açısından bir meşruiyetleri vardı. Ancak tekellerin doğuşuyla birlikte bireysel kapitalistlerin hiçbir meşruiyeti kalmadı. Anonim şirketlerin, yani kolektif kapitalist mülkiyetin ortaya çıkışı, sermaye sahipliği ile üretimin yönetimini birbirinden ayırdı. Kapitalistler, hisse senetlerinin getiri kuponlarını keserek yaşayan (o kuponlarda temsil edilen miktarda artık-değere el koyan) asalaklara dönüştüler.

Şimdi bu asalaklar, üretimi yönetme işini havale ettikleri profesyonel yöneticilerle bile üretimi götüremeyeceklerini anlıyorlar. Yaşam, işçilerin üretimi ele almasını giderek daha çok dayatır yönde ilerliyor. Onun için yeni durumları kucaklayan bir takım "çözümler" getiriyorlar. Ancak, bu gelişmenin gerekliliklerini kendi bencil sınıfsal çıkarlarına uydurmak zorunda olduklarından getirdikleri yenilikler kendi içlerinde daha derin açmazlar taşıyor. Şu söylediklerine bakın: "Kalite çemberi uygulaması ile hataların önemli bir kısmını ortadan kaldırmak ve maliyetleri de düşürmek mümkün olmaktadır. *Ancak, tam başarıya ulaşmak için*, başta yönetim kademe-leri olmak üzere tüm çalışanların 'toplam kalite' amacıyla *birleşmeleri* ve sorunları *birlikte çözme* anlayışına yönelmeleri gerekmektedir." (abç) Antagonist sınıf çelişkilerinin uzlaştırılamayacağını çaresizce bilen burjuvanın karamsarlığı satırlara yansımamış mı?

Günümüzde dünya-tarihsel gelişme öyle bir düzeye ulaşmıştır ki, üretici güçler komünizmi çağırıyor, "komünizm pencereden bakıyor". Dünya-tarihsel gelişmeyi hızlandırmak için işçi sınıfının iktidar mücadelesi, serbest rekabetçi kapitalizm altında da meşruydu, ama bugün burjuvazinin yönetmeye yeterli olmadığını kendisinin bile itiraf ettiği bu gelişme aşamasında, çok daha meşrudur.

Kalite çemberleri uygulamasının bizim için tarihsel anlamı şu haykırışta gizlidir. "Üretimi yönetemediğinizi söylüyorsunuz. Biz onu zaten biliyorduk. O halde savulun biz geliyoruz." ●

FAŞİZM

Ali Haydar Alp Büyük Zafer'i 46.yıldönümünde anarken,
"Türkiye'de hangi faşizm var" diye soruyor

9 Mayıs 1945 Büyük Zafer!

I. Savaşın ve 1929 krizinin keskinleştirdiği sınıf çelişkileri, "ya faşizm ya devrim" ikilemini getirmişti. Ancak, dönemin oportünizme batmış işçi partileri, görevlerini yapmadılar. Faşizmin önü başarılı devrimlerle kesilemedi.

Bu durum savaştan yenik çıkmış Almanya'da faşizme analık etti. Uzakdoğu'da Japonya Çin'i işgal ederken, Batı'da Mussolini'nin faşistleri 1936'da başlayan İspanya İç Savaşı'nda Franko'nun yardımına koştu. Faşizm Avrupa'dan Asya'nın öteki ucuna kadar saldırıya geçmişti. Emperyalist dünyada yeniden paylaşım mücadelesi hızla yükselmekteydi.

Yıl 1941... Alman faşizmi, 290 milyonluk Avrupa'yı işgali altında tutuyor.

Tarih 22 Haziran... Nazi orduları, müttefiklerin Avrupa'da cephe açmamasının verdiği cesaretle, Sovyetler Birliği'ne saldırdılar. Amerikan tekelleri ABD'nin savaş halinde bulunduğu Nazi Almanyası'yla arayı bozmazken, tüm emperyalist

dünya Nazi'lerin Sovyetler Birliği'ni çökertmesini bekliyor. "Düşmanları" olan Nazilerin Rusya topraklarında ilerlemesinden zor sakladıkları bir sevinç duyuyorlar.

Alman faşizminin er geç Sovyetler Birliği'ne saldıracağını iyi bilen, Josef Stalin yönetimindeki SBKP, savaşa 1930'ların başından beri hazırlanıyordu. Usta bir "zaman kazanma" siyaseti izliyordu. Sovyetler Birliği'nin, dünya proletaryasının genel çıkarlarını, devrimci merkezi korumak gibi yaşamsal görevleri vardı. Sovyet işçi sınıfı dalgalar halinde gelen Nazi saldırısını bu bilinçle karşıladı.

SBKP'nin önderliğinde Sovyet halkı, Sovyet ordusu ve partizanlar, tam 1418 gündüz ve gece Nazi ordularıyla boğuştu. Daha önce Sovyetler'e yardım vaad etmiş ABD ve İngiltere Avrupa'da ikinci cephe açmayı "gerekli görmedi." Kuzey Afrika'da Hitler ordularının yüzde 30'u ile savaştılar.

Ama emperyalistlerin "dü-

şü" gerçekleşmedi. Düşmanı Stalingrad'da durduran ve ondan sonraki her savaşta paramparça edip önüne katan Sovyet orduları, üstün geldiler. Kızılordu Avrupa yönünde ilerlemeye başladı. Savaşta, komünisti, işçisi, Rusu Türkmeniyle her yaştan her meslekten 22 milyon şehit veren Sovyetler Birliği, artık faşizmi ininde gebertmeye yönelmişti. ABD ve İngiltere, "İkinci Cephe'yi" işte bunun üzerine açtılar.

Yıl 1945. İlerleyen Kızılordu'nun yaydığı kurtuluş rüzgarlarıyla, Faşist Almanya'nın işgal ettiği topraklarda yaygın bir direniş yükseldi. Kızılordu Berlin kapılarında... 1 Mayıs'ın gecesi (30 Nisan). Komünistlerden oluşan bir ekip Reichstag'a kızıl bayrağı çekti. 2 Mayıs. Berlin teslim alındı. 9 Mayıs 1945. Büyük Zafer!

Türkiye işçi sınıfı, Büyük Zafer'in 46.yıldönümünde, dünya işçi sınıfının, insanlığın aydınlık geleceği için savaşmış ve milyonlarla canvermiş adsız kahramanları saygı ile anıyor.

Faşizme Karşı Büyük Zafer hakkında yazmışken, "Türkiye'de faşizm" üzerine de bir şeyler söylemek istiyorum.

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle gelen faşizm, acil geliş amacını (ki bu, devrimci durumu bastırmak, siyasal bunalımı çözmek, gerici bir stabilizasyon getirmektir) yerine getirdi, çözülmeye başladı. Kabaca 1983 seçimlerinden bu güne, Türkiye'de kısıtlı, güdük, "Türkiye tipi" bir burjuva demokrasisi vardır.

Faşizm çözülüp gitti ama Türkiye sol hareketince gitmedi. Ülkede cins cins faşizm var: Örtülü faşizm, parlamenter faşizm, sömürge tipi faşizm, sürekli faşizm... "Zam zulüm işkence, işte faşizm", "katil faşizm" vb. sloganlar da, hem devrimci hareketlerin kafa bulanıklığını sergiliyor, hem de yığınları şaşırtma işlevi görüyor.

Faşizm, burjuva diktatörlüğünün (devletin) çıplak bir biçimidir. Demokrasi elbisesini çıkarmış burjuva diktatörlüğüdür. Monolitik, merkezi bir yapıya sahiptir. Yürütmenin gücü herşeyin üstünde ve sınırsızdır. Siyasal partiler-çoğulcu-seçimli demokrasi sistemi kaldırılmıştır. Korporatif bir örgütlenmeyi, her çeşit sendika, demerin (ve dolayısıyla sınıfla-

rin) devletin içine çekilmesini amaçlar. (Korporatiflik.) Faşizmin ayırıcı özelliği *monolitiklik* tir. Çok partili bir sistem varsa, orada faşist devlet yoktur.

Şimdi birisi çıkıp da Türkiye'de erk tek eldedir, partiler, sendikalar ve demekler devletin egemenliğindedir, diyebilir mi? Diyemez ama, görüyorsunuz, diyen çıkıyor.

Parlamento açık, ANAP'ından, TBKP'sinden SP'sine kadar burjuva partiler dizi dizi. Kısıtlı, güdük, egemen sınıfın bile çiğnediği, ama bir hukuksal çerçeve oluşturan anayasa, yasalar, itiraz makamları var. Burarlarda sıkı bir kavga yürüyor. Çok sayıda legal "sosyalist" dergi var. Zonguldak destanları yazılıyor, Petkim'de işçi müfrezeleri oluk oluk akıyor, fabrika işgalleri oluyor... Hangi faşizm? DİSK kurulunca demokrasi mi olacak?

Bu listeyi daha uzatmak mümkündür, ama bu kadarı yeter. Şimdi bunları söyledikten sonra, şöyle bir eleştiri bekleyebiliriz: "Türkiye demokrasisini Özal'dan daha iyi savunuyorsunuz!" Olur, dilin kemiği yok!

Oysa biz, Türkiye gibi zayıf halka bir ülkede bundan çok da iyi olamayacak olan burjuva demokrasisine

"faşizm" demenin, objektif olarak burjuva demokrasisini akladığını gösteriyoruz. "Faşizm var" diye haykırmanın özlediği "gerçek" burjuva demokrasisi, emperyalist süper kârlarla beslenen Batı demokrasisidir.

Demokrasinin beşiği İngiltere'den bir ömikle açıklaya-

lum. Herkesçe sembolik olduğu sanılan krallık makamının yetkileri, gerçek, ama *bugün için* kullanılmayan yetkililerdir.

Krallığın onayını almadan hiçbir tasarı yasalaşamaz. Kralı, tek başına, aynı zamanda en yüksek yasama katı, en yüksek yargı ve en yüksek yürütme organıdır. Kraliçenin, parlamen-

todan geçen yasa tasarılarını veto hakkı vardır. Silahlı kuvvetlerin ve kilisenin başıdır. Tüm mahkemelere, yargıya karışma hakkı vardır. Bakanları atayabilir, parlamentoyu dağıtabilir, yeni seçim isteyebilir. Yasa yapabilir, başbakanı görevinden uzaklaştırabilir. Bir İngiliz araştırmacı şöyle yazıyor:

"Kraliçenin bu yetkileri vardır, ama sadece devrimci durumlarda kullanılmak üzere."

Buna faşizm diyen çıkarabilir mi? *Burjuva* demokrasisi! Ama ekonomik imkanları daha bol olduğundan "daha demokrasi".

Türkiye'de faşizm yoktur ama işçi sınıfı devrimcileri burjuva demokrasisinin hiç bir biçimini istemiyor. Onlar, nüfusun çoğunluğunun erki eline aldığı, "üretenin yöneten olduğu" demokrasiyi istiyorlar. "Demokrasi için tek yol devrim" diyorlar.

Türkiye'de faşizm var diyen ama ortalıkta legal dolaşan siyasal hareketlere dostça bir uyarı: Kendi içinde tutarlı kapalı düşünce sistemleri kurmak kolaydır ama önemsizdir. Önemli olan, yaşamı doğru yansıtmak ve değiştirmenin yolunu açabilmektir. ●

"Türkiye'de Faşizm" bilmecesi

KAVGACIYSANIZ KAVGACISINIZ,
KAVGA'YI
TEMSİL EDİN!

Devrim ve demokrasi kavgasını
işçi sınıfının dünya görüşüyle
yükselten

KAVGA **temsilcilikler** **açacaktır**

İŞÇİ, EMEKÇİYSENİZ,
HAKSIZLIKLARA, SÖMÜRÜYE
DUR DEMEKTEN,
GERÇEK DEMOKRASİDEN,
ADİL BARIŞTAN,
1000 YILLIK GELENEĞİ
GELECEĞE TAŞIMAKTAN YANAYSANIZ,
KAVGACIYSANIZ,

BU GÖREV SİZİNDİR

KAVGA TEMSİLCİSİ
OLUN!

İstekli okuyucularımız, özgeçmişlerini, ad ve adreslerini içeren yazılı başvurularını 2 fotoğrafla (6x9) birlikte, aşağıdaki adreslere taahhütlü olarak postalayabilir, telefonla ya da şahsen başvurabilirler.

YENİ KAVGA'CILARA
MERHABA!

Türkiye: KAVGA Merkez Bürosu, Ordu Caddesi Dağarcık
Sokak No:32/24, Fatih, İstanbul
Telefon: (1) 521 52 62

Avrupa: KAVGA Avrupa Temsilciliği, Murtaza Dersimli,
P.O.Box 1822, N1 Londra, İngiltere

KAVGA'YA
TEMSİLCİ
OL!

'Ama bugün işçiler var'

İpek bacı, bize önce kendin hakkında biraz bilgi verir misin?

Soyum dede soyu. Ahuğan'lıyım, Ahuğan denilen soydan. Dersim'den gelmeyiz. Erzincan'ın köylerine yerleşmişiz. Köyümün hepsi Alevi. 300 hanelik bir köy.

Ailem, demokrat ilerici bir ailedir. Bu da bizim yetişmemizde etken olmuş. Ailemizin ve onların da içinde olduğu toplumun yapısında yetişmişiz.

Alevilikte dört kapı olgusunu nasıl yorumluyorsun?

Alevilikte temel bir fikir vardır: Dünya alemin, herkesin bir oluşu. Ülkeleri, dilleri, kültürleri, düşünceleri ayrı olabilir ama sonuçta hepsi insandır.

Fark Alevilik yol ve yöntemindedir. Alevilikte dört kapı, kırk makam vardır. Dört kapı, yani Şeriat, Tarikat, Marifet, Hakikat.

Şeriat anayasadır. Devletin, yönetenlerin yasalarıdır. Biz ondan değiliz, devletle hiç bir bağımız yoktur.

Marifet, bilgi edinmek öğrenmek, okumak ilerlemek.

Tarikat, kardeş edinme. Sen bir yabancı da olsan, geliyorsun diyorsun ki ben ceminize girmek istiyorum. Orada kardeşlik doğuyor, dostluk oluşuyor. Tüm güzellikler orada maya tutuyor.

Hakikat kapısı, "sırrı hakikat" deniyor. Ali'nin, İmam Hüseyin'in yoludur. Ona inanmışız. Onun mücadelesini biz devam ettireceğiz, doğruluk yolunda haksızlığa karşı direneceğiz, elimizden geldiği kadar dostluğu kardeşliği dünyaya yayacağız, diyor Alevilik. Gerçeklik, dürüstlük, özgürlük, demokrasi. Yarın yanağından gayri herşeyde ortak.

Alevi toplumu neden pek dışa açık değildir?

Aleviler güvenemedikleri için dışa açılmıyorlar. Sürekli baskı görmüşler. Sürülmüş, öldürülmüş, hor görülmüşler. Ancak son birkaç yıldır Alevi toplumunda bir toparlanma gözleniyor. O da Alevilerin kentleşmesinden, çocuklarını okutmalarından, kısacası toplumdaki yerlerinin değişmesinden sonra başladı. Yanısıra şeriatçılığın güçlenmesine karşı bir toparlanma söz konusudur.

Onbeş yaşında faşistlerin sakatladığı ama korkutup yüreğini teslim alamadığı değerli halk ozanı, besteci ve araştırmacı İpek Bayrak'la R. Yürükoğlu konuştu.

Fotoğraf Oya Hisarlı

Tabi basın da bu yönde büyük etkisi oldu. Yazarlar, çizerler, dergiler Alevilik konusuna eğildiler. Pekçok insan "bacı kardeş bilmez" karalamasını duymuşlardı yalnızca, Aleviliğin bir yaşam biçimi, zengin bir sanatı da içeren bir kültür olduğu geniş kesimlerin bilincine ulaştıkça, karanlıklar dağılmaya başladı.

Sizin köy tamamen Aleviydi dedin. Erzincan'ın genel yapısı nasıl?

Yakın köylerimiz genellikle hep Alevi. Erzincan'ın köyleri çok iyidir. İlerici, demokrat, Alevi köyleri çoğunluktadır. Fakat şehir merkezi ağırlıkla Sünnidir. Bizim dönemimizde yobaz, MHP kesimi ağırlıklıydı. Şimdi sanırım yine öyledir.

Alevilere saldırılar nasıl başladı?

1976'da gerici hırs, saldırılar Maraş olaylarından sonra yoğunlaştı. Benim içinde olduğum bir guruba saldırıların ardından Erzincan olayları meydana geldi.

O zaman lise birdeydim, 14-15 yaşlarındaydım. Evimiz, Erzincan'a 3 km. uzaklıkta Ulalar köyündeydi. (Orası şu anda 5000'den çok haneli, kalabalık, büyük bir merkezdir. Annem babam halen orada kalıyor.)

Biz hergün okula gider gelirdik. Bir gün, durağa varmadan arabayla üzerimize geldiler. Sarhoş zannettik, geri çekilmeye başladık. Birkaçımıza vurdular, o arada ben sırtüstü yere düşünce arabayla ayağımın üzerinden geçtiler. Ondan sonra Aleviler saldırıların ardının geleceğini anlayıp, önlem almaya başladılar. Herkes kendi evini bekliyor, nöbetleşe mahalleler, köyler bekleniyordu. Bu saldırı, Alevi Sünni çatışmasını başlattı.

Olaylar nasıl gelişti?

Alevilerin dükkanları, işyerleri tahrip

edildi. Faşistler böyle saldırdınca tabii köyler şehre aktılar. Saldırganlar Erzincan merkezi içinde sıkıştılar. Bir de, Dersim'in Erzincan'daki büyük etkisinden çekiniyorlardı. Bu yüzden, olayları 3.Ordu'nun müdahalesiyle önlediler.

Sen yaralandıktan sonra ne oldu?

Erzincan Devlet Hastanesi'ne kaldırdım. Ayaklarım kırılmıştı, ameliyat edildim. Fakat doktorların düzgün bir tedavi uyguladıklarını, doğru dürüst ilaç verdiklerini hatırlamıyorum.

Ailem doktorlara güvenmediği için beni hastaneden çıkardı. Öldürürler diye. Hastanede bir hafta kadar kalmıştım ama zor koşullarda, nöbet beklenerek vb. Üç ay sonra alçıların çıkması gerekiyordu. Ankara'ya gittik, orada alçıları çıkardılar. Ameliyat ters yapılmış, kemiklerde hal kalmamış, sağ bacakta etlerin çürümesine yol açmıştı. Onları ameliyatla aldılar. Şimdi ayağımın orasında hiç et yok, hep kemiktir. 1979'da yedi ameliyat geçirmeme karşın sol bacak da kurtarılamadı, kestiler.

O dönemde 14-15 yaşındaydım, onların aklımın kestiği olaylar değildi. Ama faşistler için fark etmez. .

Aradan geçen yıllarda yaşamını nasıl sürdürdün?

Sonra 1978'de Sümerbank'ta çalıştım. Darbe gelinceye kadar sendikacılıkla da

uğraştım. DİSK'te, Tekstil'de çalıştım. Gençlik tabi, o dönem daha kızgın, öfkeliydim. Bu olayları yaşayan bir insan da herhalde öfkeli ve kızgın olur. Bu şekilde elimden gelen her şeyi yapmaya, sorunlarımı aşmaya çalıştım. Aştım da.

Darbe geldikten sonra, çok insanla beraber ben de görevden alındım. Erzincan'dan ayrıldım. Ailemin hiç bir ferdi o zamandan beri göremedim. Yalnızca bir kardeşimi gördüm. Orada burada göçebe hayatı. 1983'de İstanbul'a yerleştim. Orada da 1989'a kadar barınabildim. O yıl katıldığım bir konserde (şiir, türkü okuyordum) polis gözetim altına alınca kimliğim açığa çıktı.

için, çok küçükten saza başladım. Kara düzen çalışıyordum. Müziğe sevgim vardı. Büyüdükçe daha geliştirmeye, yazmaya başladım.

Özellikle saldırıdan sonra kendimi daha çok şiire verdim. Yazdıkça rahatlıyordum, mutlu oluyordum. Sazım böylece biraz daha güçlendi. Demek insanın bir çok şeyi yaşaması gerekiyor ki yaratabilsin.

1980 darbesine doğru çalışmama biraz ara verdim. Sazı ele alacak, beste yapacak zaman yoktu. Darbeyle gelen göçebe hayatı sırasında ise müzik benim için bir yaşam biçimi oldu. Yaşadığım yörelerde bir yoldaşım olmadığı, hep yabancı olduğum için sıkıntılarımı dertlerimi müzikle gidermeye çalışıyordum. Öylece bugüne kadar geldi işte.

Bestelediğin türküler kimler okuyor?

1985'te bazı bestelerimi Süleyman Yıldız'a verdim. Dört bestemi ilk kasedi olan "Değişler"e okudu. Bunlar, "Hatırın sormaya geldim", "Karşı karşı dağlar, başı dumanlı", "Bir dost bir post yeter bana" ve bir de "Gönül ne beklersin viran köş-künde, geçti güzelliğin hayalde-sin"di. Bunların üçü eski ozanlardandı, ben bestelemiştim. "Bir dost, bir post yeter bana"da söz de müzik de kendimindir.

Süleyman Yıldız besteni senin adını vererek mi okudu?

Hayır. Hiç kimsenin adını vererek okumamıştır. Herhalde o anda cesaret edemedi, değişler diye geçirdi.

Fakat sonra Ankara Radyosu'na, polis radyosuna gidip besteler için kendi adını verdiğini duydum. Gittik düzeltmeye çalıştık. Tabi bu kendisi için kötü oldu, çevresinde güvensizlik yarattı. Sonuçta onun adıyla geçmedi, ama benim adımın geçmesi de sözkonusu olmadı. "Bir dost bir post" zaten denetimden geçmedi, onu politik görmüşlerdi.

"Bir dost bir post yeter bana" yı Arif Sağ da okudu ve senin adını verdi, öyle değil mi?

Evet, Arif Sağ okudu, çok etkili oldu. İyi bir izlenim bıraktı toplumda. Toplumun bu tür müziğe karşı sevgisinde yeni bir gelişim başlamıştı. "Bir dost bir post" bunun içinde patlak verdi. Arif Sağ, "şimdiye kadar hiç bir kasetim bu kadar satış yapmamıştı, bu beste yüzünden rekor düzeyde satış yaptı" dedi.

Sanırım ötekileri de Arif Sağ okusaydı daha farklı olurdu. Sanatçı farkı.

Süleyman Yıldız gibi davranan başkaları oldu mu?

Ali Ekber Çiçek davet etmişti. Davette, muhabbet sırasında teybi açıp birkaç bestemi almış. Sonradan besteler piyasaya çıktı, söz Ali Ekber Çiçek, müzik bir başkası.

Onları telif hakkı için mahkemeye verebilirdim, fakat utandım. Ama dayanamıyorum. Bestelerim benim çocukumdur. Saati, günü, zamanı hiç belli olmuyor, gece kalkıyorsun yazıyorsun, yatağından fırlıyorsun. Uykunda analık ediyorsun, üzerinde çalışıyorsun ki ertesi gün kaliteli bir müzik ortaya çıksın. Onun için çok üzülüyorum, kıyamıyorum kimsenin onlara hainlik etmesine. Hadi bir iki hata yapıldı, bundan sonra olmasın diyorum.

Türk halk müziğini Batı müziğine, sazımızı da Batı müziği çalgılarına göre geri bulanlar var. Bu konuda ne düşünüyorsun?

Saz da, müzik de hiç bir şekilde geri değildir. Geri bulanlar kendileri geridir. Kendi kafaları özentili olduğu geri görürler. Kültür biçimini, sanat biçimini öğrenmeye çalışsınlar.

Sanat üzerine ne düşünüyorsun?

Sanat bir yaşam biçimidir. Yani ben yaşamımı nasıl sürdürürsem, onun sanatını da öyle yaşıyorum demektir. Bu insanlar düzene karşı haykırmışlarsa, harekete geçmiş ve bunu sanat olarak biçimlendirmişlerse, yaşamlarını sanat olarak haykırmışlardır. Sanatı bunun dışında, ya da sonradan yapılan bir iş olarak görmüyorum. Sanatı sanat ve kavga olarak işleyenlere saygım vardır, işlemeyenlere de son derece öfkeliyim. Sanatı para için, çıkarları doğrultusunda kullananlara ise kinim vardır.

"Kimliğini savunduğu için yüzyıllarca baskı görmüş bir toplumun 'biz de varız' demesi, aydın-ilerici kesimi rahatsız ediyorsa onların herşeylerinden şüphe ederim"

Sanatın görevi nedir o zaman?

Eğer sanat bir yaşam biçimi ise, toplumu anlatıyorsa, olumlu bir işlev görüyordur. Biz toplumu düz anlatım biçimiyle değil de sanat aracılığıyla dile getirmiş oluyoruz.

Sanatçı toplumun sıkıntılarını dertlerini, acılarını, kinini sanatla anlatıyorsa, sanatın görevi yücedir. Sanatın gördüğü işlevi küçümsememek gerek. Sloganları bırakıyor, sanatla işi götürmeye çalışıyor-sun.

İpek, yaşı 28. Bestelerinde ve güftelerinde ise gerçekten derin bir anlayış var. Genç yaşta bu nasıl oluyor?

Sağolun. Bana göre yaşam biçimiyle, yaşamı sevmeye biçimiyle, duyguyla bağlı.

Bir tanıdık, "yahu bacım, sen bu dönemde yaşamamalıydın, Pir Sultan'ın döneminde yaşamalıydın" demişti. Söz-lere bakıyor, tabi Pir Sultanı anımsatıyor, insan o döneme dönüyor. Benim meylim genellikle Pir Sultan'a. Yoğunluğuyla Pir Sultan, Yunus Emre, Karacaoğlu, Şeyh Bedrettin, Nesimi, Seyit Ali, Mansur, Latife Bacı'dan etkilendiğim için belki de o ağırlığı koruyor, bilemiyorum.

Küçük yaştan beri içinde yoğrulduğum sanatı, büyüklerden, dedelerin muhabbetlerinden dinlediklerimi kendi kafama göre tahlil etmişim. Dizeler, hem sanat yanı hem de anlamı, içeriğiyle bende derin iz bırakmış.

Şiir üzerine bir çalışman olduğunu biliyoruz. Nasıl bir değerlendirme getiriyorsun?

Yazar-çizerler araştırmışlar, antolojiler hazırlamışlar. O yazılanları inceledim. Genellikle, "çağdaş Türk şiirinin gelişmesi 1920'lerde başlamış, Nazım Hikmet'le birlikte asıl gelişme çizgisine oturmuştur" diye anlatıyorlar.

Olur mu ki? Nazım Hikmet daha önceki şairdir. Saygım vardır, şiirleriyle sonsuza kadar yaşayacak büyüklükte bir ozan olduğuna inanıyorum. Sözüm Nazım'a değil, antoloji yazarlarıdır. 1000 sene önceki şiir bugün etkinliğini sürdürüyorsa, 500 sene önceki şiir beste olup okunuyorsa çağdaşlık orada başlamış demektir.

Onları belki feodal, dinsel olarak görebilirler. Hiçbirinin şiirinde dinselikle göremiyorum ben. Onlar Allah, Peygamber için ölmədiler. Hepsı düzene karşı, yobazlığa, zulme karşı ayaklanmışlar. Halkı savunmuş ve ölmüşler. O günden bu güne bu şiirler okunuyor. Hatta, günümüzde daha büyük etki yaratıyor. Miting meydanlarında niye Pir Sultan okunuyor? Niye Pir Sultan tiyatroları yasaklanıyor ve insanlar tutuklanıyor, niye?

Bir insan önce bu soruyu sormalı. Antoloji yazarları da sormalıydı. Çağdaşlık 1920'lerde başlamamıştır. Saz işte bu çağdaşlığı anlatıyor. Gericiliği anlatmıyor, dinciliği anlatmıyor. Benim dincilere diyecek sözüm yok, dinci yobaz saza da karşıdır, söze de karşıdır.

Aleviliği bunca yüzyıldan sonra çağdaş, canlı kılan ne?

İnsan ne kadar ezilir horlanırsa, o kadar ileriye adım atmaya, aydınlanmaya, bilinçlenmeye, daha çok insan sevmeye yönelir. Yani kurtulmaya yönelir. Eskileri bugüne kadar getiren de buydu. Çağdaşlık, yani ilerilik, atılımcılık, toplumu hor

görmeme, insanlar için, güzel değerler için, yüksek hedefler uğruna çalışma, bunlar ta o zamandan beri varmış toplumda. O maya toplumu bugüne kadar getirdi.

Devrimci hareket, Pir Sultan'la, Nesimi'yle yetişti. Şimdi bakıyorsun, solda birçok hareket Alevilik konusu açıldığı zaman irkiliyor. Bunu neye bağlıyorsun?

Bunların sıkıntısı büyüktür. Alevilik gelişince, onları omuzda taşıyacak bir güç olmayacak diye korkuyorlar. Şimdiye kadar Alevi toplumu içinde barındılar, geliştiler.

Pir Sultan'ı söyleme, Nesimi'yi, Yunus'u, Kazak Abdal'ı söyleme. Neyi söyleyeceksin peki? Senin ürettiğin nedir? Onu bir ortaya koy. Sen de bir Pir Sultan ol, niye olamıyorsun? Sen de bir Bedreddin ol, niye olamıyorsun? Olamıyor çünkü eksikliği vardır. Tek taraflı düşünüyor, çıkarıcı bir şekilde düşünüyor. Toplumun sıkıntılarını ön plana almadan düşünüyor.

Şeriat tehlikesi geliyor, niye şeriata karşı hareketlenmiyorlar? Hiçbiri sormuyor, "şeriat geliyor, buna karşı ne tavrı almalıyız?" diye. "Devrimciler" buna karşı savaşımlar vermiyor. Öte yanda onun folklorunu oynuyor, değişlerini okuyor toplantılarında, kalkıp ondan sonra Alevilik konusu açılınca neden yan çiziyor? Bu çirkin birşeydir.

Kendi yaşam biçimini, kültürünü, kimliğini savunduğu için yüzyıllarca

Bu süre içinde gizli kimlikle mi yaşadın?

Öyle sayılır, adımı soyadımı kimse bilmiyordu. İstanbul'da barınabilirim diye düşünmüştüm. Eve götürdüklerinde kimliğimi gördüler, içeri aldılar, sonra bıraktılar. Böyle üç kez götürüldüm polis tarafından. Sonunda bir savcı hakkımda tutuklama kararı çıktığını dostlarıma söylemiş, "bir şeyler yapsın, burada kalmasın" demiş, yurtdışına çıktım.

Öğrenmek istediğimiz çok şey var ama, senin asıl katkı yaptığın alandan başlayalım. Ne zamandan beri beste yapıyorsun?

Cemlerde değişlerden vb. etkilendiğim

baskı görmüş, bu güne gelmiş bir toplumun “biz de varız” demesi, aydın-ilerici kesimi rahatsız ediyorsa ben onların herşeylerinden şüphe ederim. Demek ki onlar bugüne kadar bu topluma dürüstçe yanaşmamışlar.

Çorum olayları, Maraş, Malatya, Sivas, Erzincan olayları. Alevilere saldırdıydı onlar. Kimse bunları sormuyor.

Alevilerin onca sorunu var. Birisi de kalkıp demedi ki, “kardeşim herşeyi deştik, bir de bu sorunları deşelim, bunlar niye öldürülüyorlar? Osmanlıdan ne çekmişler, Türkiye Cumhuriyeti’nden ne çekmişler, bunu bir öğrenelim” Marksizmle herşeyi çözdük. Türkiye’yi de, dünyayı da çözdük. Altını üstüne getirdik. O zaman bu insanların sorunlarını da Marksizmle çözelim, bakalım neyin nesidir?

Alevilik için dindir, mezheptir deniyor.

Alevilik bir yaşam biçimidir, kültür olgusudur. Toplumsal kavgadır. Dinsellik değildir, kesinlikle reddediyorum. Yaşayıp bugüne kadar geldiğim toplum içerisinde dinseliliği görmedim. Allah, peygamber için ayılıp bayılan olmadı. Hep insan sevgisi aşılarmaya çalışıldı.

Alevilik, dünya insanlarını sevin, dünyada ne kadar güzellik varsa sevin, sevgi yaratıcılıktır, sevgi üretkenliktir, sevgi insanı yeşertir, sevgi insanı güzelleştirir diyen bir görüştür. Ayırım yapmadan sevin, size zulmedene ise boyun eğmeyin diyen bir görüştür.

Kimi akıllılar Aleviliği mezhep gibi göstermeye çalışmışlardır, o da değil. Alevilerin benimsediği İmam Cafer mezhebi var, o da oniki imamlardan geldiği için. Oysa özü mezhepçilikte değildir.

Bakıyorsun bir yerde dini reddediyor, allahın insanda var olduğunu söylüyor. Her güçsüzsandadır diyor. Ne taşa ne toprakta. Neden Muhammed’in yattığı yeri, Mekke’yi, Medine’yi görmüyor? Putlara karşı olduğu için.

Atatürkçülükle, milliyetçilikle de bağlanmaya çalışılıyor. Buna ne diyorsun?

Atatürk döneminde yaşamadık ama o günün koşullarını okuduk, duyduk. Atatürk pek bir iyilik yapmadı Alevilere. Hacı Bektaş’a gitti, ama kendi çıkarı için gitti. Destek toplama ihtiyacı vardı. Erzurum, Sivas kongrelerini yaptı. Orada, ileri gelen Alevileri, seyitleri alıp meclise sokabilmek için çalıştı. Cumhuriyeti kurabilmek için kendi yanında kalkacak parmaklara ihtiyacı vardı. O parmakları da, hilafete ve şeriata karşı bir toplum olduğu, için Aleviler arasından kazanmaya çalıştı.

Zar zor ve sakat bir cumhuriyeti Atatürk, “gelin bu cumhuriyeti birlikte kuralım” kandırmacasıyla kurdu. Güçlendikten sonra Alevilerin üzerine döndü. Dersim’de katleden Atatürk çizgisi değil miydi? Hani “cumhuriyeti yıkmaya yönelmedikçe” bir şey olmayacaktı?

1938 Dersim isyanında 70 bin kişi öldü. Hepsı Aleviydi bunların. Bu küçük bir sayı değildir. Günlerce dereler kızıl kan aktı. Bugün bile mağaralardan kemikler çıkıyor.

Aleviler, bir tarafta şeriat, Osmanlı baskısı var diye, Atatürk’te ehveni şer bir durum gördüler demek ki.

Kimi Aleviler diyor ki, o olmasaydı biz daha çok öldürülecektik. Tabi bu, insanların düşüncelerine göre değişiyor. Ben kendi düşüncemi anlatıyorum. Atatürk’ün Alevilere faydalı olduğunu söyleyemem. Üstelik Yavuz Selim döneminde 40 bin kişi öldürüldüyse o dönemde 70 bin kişi öldürüldü. Sonra haberler üretil-di, kendisi hastaymış da, ondan habersiz askerler yapmış da. Nasıl oluyor bu? Önce asker gidiyor kadına kıza tecavüz ediyor, isyan patlak veriyor. Niye yapıyor asker bunu?

Milliyetçilik açısından ise, Alevilik milliyetçilik de değildir. Alevilerin arasında çeşitli milliyetlerden insan vardır.

Bazı Kürt hareketleri Alevilik konusunun öne çıkması Kürtleri bölmek içindir, dediler. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Öyle görmeleri doğaldır çünkü içlerinde önemli bir azınlık Alevidir. Sanıyorlar ki Alevilik gelişirse güçleri engellenir. Biz,

“Alevilik yaşam biçimidir, kültürdür. Toplumsal kavgadır. Dinsellik değildir. Yaşayıp bugüne geldiğim toplum içerisinde Allah, peygamber için ayılıp bayılan olmadı”

sorunu daha farklı görüyoruz. Aleviliğin gelişmesi onlara bir engel değildir. Ezikliğe karşı kini nefreti vardır Alevinin. Sürekli ezilenden yana olmuştur. Bugün Kürtler eziliyorsa elbette tavrını koyar. Ama Kürtler ona dinsel açıdan bakarsa o zaman onun desteğini alamaz.

Aleviliğin özünü çekiştirmeler, Aleviliğin içinde Hacı Bektaş’ın görüşlerini göz ardı etme eğilimleri de var.

Devletin bir sürü oyunları var işin içinde. İran mollalarını Alevilerin arasına gönderip onları başka yöne çekmeye çalışıyorlar. Eski MHP’li Zeybek’in şahsında devlet, iki üç senedir gidip Hacı Bektaş’a sahip çıkmaya çalışıyor.

Bunların hepsi birer hesaptır. Elbette Hacı Bektaş’ı geliştirmeye gitmiyorlar. Sünnileştirmek için gider, devlete yamak için gider, o toplumu, kültürü yok etmek amacıyla gider. Hacı Bektaş’ın düşünceleri de geri plana atılır.

Bu dağınıklığın bir parçası da, Aleviliğin taşıyıcısı olan dedelik kurumunun bunalımından kaynaklanmıyor mu?

Evet, 60’lı yıllardan beri, şehirleşme geliştikçe, Avrupa’ya göç başlayınca, Alevilerin dağılmaya başlamasıyla böyle bir durum söz konusudur. Yani o topluluk, o güzelim yaratıcılık bölün-

meye başladı. Bölününce herkes gittiği yörenin şekline şemaline bürünmeye başladı.

Şehirde kimisi gizlendi, Aleviliğini unutmaya çalıştı. İnsan şehire ya da Avrupa’ya gerçekten niye geldiğini ne yaptığını bilmeli, bildiklerini çoluğuna çocuğuna öğretmelidir. Bu dağılma karşısında güç alamayıp zayıflayan dedelik kurumunda da bir düzensizlik ortaya çıktı.

Bu arada dede de ekmek parası için kalktı gurbete gitti. Ben Ankara’da çok dede tanıyorum, hepsi kapıcıdır. İstanbul’da da bir sürü dede kapıcı yapıyor. Bu, devletin işine çok yarıyor.

Dedelik bünyesinde bu olurdu ama, bugün artık olamaz. Çünkü kültür olarak gelişmiş değildir. Bugün Aleviliği tek başına toparlayacak, geliştirecek gücü kalmamıştır.

Hacı Bektaş’ın görüşlerini bilen bilim adamları, onun soyundan gelen insanlar var. Bunlar biraraya gelip, Hacı Bektaş’ın görüşleri şunlardır diye derli toplu bir şey sunsalar, bunun etrafında bir toparlanma olamaz mı?

Olabilir de, olmayabilir de. Aleviliği kendi çıkarları için kullanan çok unsur vardır. Alevilikte ileri gelen insanlar vardır, AP’lidir, ANAP’lıdır, devlet yanlısıdır.

Şimdi bunlar Alevi dostu gözükebilirler ama elbette ki Alevi dostu değildirler. Aleviliğin hiç bir yasası onlarda yoktur. Alevi toplumunu bir araya getiremezler. Türkiye’de Aleviler dağınık olduğu için, her ile, her köye göre bir örgütlenme biçimine girersin. Alevi-Bektaşiliği, Pir Sultan’ı, Nesimi’yi, Anadolu Aleviliği kültürünü çok iyi anlatsın, bu şekilde örgütlülüğü kurabilirsin.

Bugün bir hareketlenme var. Alevi yazarlar, Alevi sanatçılar var. Bunların söyledikleri arasında farklılıklar da var ama, bütün Alevi ileri gelenlerini biraraya toplayıp dağınıklık sorununun çözümü yolunda adım atılamaz mı?

Zaten şu anda böyle bir çalışma var. Bir Alevi Enstitüsü kuruldu, federasyon olundu. Sanırım her yerde bu tür gelişmeler oluşacaktır.

Evet, çeşitli yazarlar arasında farklılıklar var. Ancak birbirine zıtlama olsun diye öyle yazmamışlardır. Herkes kendi bünyesi içinde yazmıştır. Kendi doğruları arasından yazmıştır. Eğer yanlışlar, zıtlıklar varsa, bunlar bir araya getirilir, doğrular bulunur. Sonra o doğrular çerçevesinde çalışma yapılabilir.

Federasyonlaşma çalışmasının Türkiye’de de zamanla oluşacağına inanıyorum. Böyle bir federasyonun, enstitünün, tabi doğru imajlar vererek, bir örgütlenme biçimine gireceğine inanıyorum.

Alevilik konusunu işleyenler arasında görüş ayrılıklarından çok önemli biri, diyanet işlerinde Aleviliğin temsili üstüne. Bu sence laiklikle bağdaşmıyor mu?

Bağdaşmıyor, böyle bir şey laik değildir. Bu, devletin kurmuş olduğu bir tuzak, geliştirmiş olduğu bir politikadır. Aleviler bunu benimsemezler. Bir örnek vereyim size. Benim yaşadığım şehirde bir Alevi derneği var. Şehirde bir sürü Alevi vardır, hiç biri bu derneğe gitmiyor. Niye gitmiyor? Derneğin yöneticisi

olan kişi kendi kafasına göre bir amaç koymuş. Diyanet işlerinde bizim bir adamımızın olup bizi temsil etmesini istiyoruz, diyor.

Geçmişte bir Birlik Partisi deneyi yaşandı. Bugün bu örneğe nasıl yaklaşıyorsun, Alevi toplumunun siyasi örgütlenmesi konusunda ne düşünüyorsun?

Mustafa Timisi’nin kurduğu parti düzen partisiydi, Alevi tabanı tutamazdı, dağıldı. Düzen bünyesindeki hiçbir parti Aleviliğe yararlı parti olamaz. Değil Alevileri savunmak, insan haklarını bile savunamaz. Düzene hizmet eder, hepsi o kadar.

Ne düzen partileri, ne devletin getirdiği “çözüm”, Alevilik için çözüm değildir.

Bir de, düzene karşı, sol siyasi hareketler var...

Sol hareketler düzene karşıdır. Sözüm ona sosyal demokratlar da devletin politikasına karşıyız diyorlar, ama yine de devletin kuyruğunu bırakmıyorlar. Bunların hepsi çelişkidir.

Yıllardan beri örneklerini gördük. Bir sürü gurup siyasi alanda faaliyetler yaptı, hangi birisi halkın desteğini aldı? Almış olsalardı 1980 darbesinin toplumun üzerinde o kadar etkinliği olmazdı.

1980 darbesi gelince sol örgütlerin hepsinin yerlebir olması, sağlıklı bir örgütlülük olmayışından kaynaklandı. Bundan sonra da bu tutumlarıyla giderlerse bir yere gideceklerini sanmıyorum. Bu hareketlerle olmaz. Çıkmazdalar.

Alevilerin kurtuluşu nasıl olacak sence?

Aleviliğin kurtuluşu, mücadelesiyle, birlikteliğiyle, dürüstlüğüyle, güzelliğiyle, direnişiyle gerçekleşecek.

Aleviler baskı ve sömürüye karşı bir tarih boyu karşı koymuşlar. Güçleri yetmemiş, başaramamışlar. Ama bugün Türkiye işçi sınıfı var. O dev sınıf var. Sosyal bir hareket olan Aleviliği de ona katarsak, kurtuluş hepsinin kurtuluşu olacaktır. Dersek ki, işçi olarak ben ayrı bağırayım, Alevi ayrı bağırısın, kurtuluş gelmez. Devlet bu ortamda her türlü oyununu sürdürecektir. Tek başına kurtuluş olmaz. Alevi, mücadelesini işçi sınıfıyla birlikte yaparsa, kendini işçi hareketiyle birlikte, sınıfsal bir mücadele olarak geliştirirse, hepsinin kurtuluşu birlikte olacaktır. Hepimizin amacı da budur. Dinsel değil, sınıfsal kurtuluş.

Aleviliği İran etkisi altına alma çabalarına örnek verebilir misin?

Hollanda’da bir ceme katıldım. Hiç görmediğim yanlış tutumları orada gördüm, utandım. Herkes geldi diz üstü oturdu. Diz üstü oturma kuralı yoktur bir kez, herkes istediği gibi oturur. Oturdular. Sanki beş altı saat namaz kıldırıyorsun. Kardeşim niye dize oturuyorsun bu insanları?

Erkeklerin kadınların ayrı oturuşu... Neyse dedim ben şu erkeklerin arasında oturayım. Ben yaklaşırken yönetici beni almadı oraya, “bacı sen böyle otur” dedi. “Neden böyle?” Adam, “dedenin emri böyledir” deyince oturmak zorunda kaldım.

Dinsel bakımdan etkilemeye çalıştılar oradaki insanları. Dua veriliyor, herkes eğiliyor, kafasını koyuyor, yani namazla bir farkı kalmadı işin. Ben bunları mümkün değil kabullenemedim. Dikil-

dim kaldım öyle.

Herkes eğildi, benim kafam öyle kaldı, bir de dedenin kafası. Göz göze kaldık böyle. Şimdi o düşünüyor ben niye yatmıyorum, ben düşünüyorum o niye yatmıyor.

Ardından kendi tarzlarında deyişler okudular. Pir Sultan'ın deyişlerini okumazlar tabi. Çünkü Pir Sultan direnişçiydi. Yeni bazı ozanların dinsel duyguları sömürmeye yönelik deyişlerini okudular. "İmam Hüseyin şöyle öldürüldü, böyle öldürüldü." Onlar öldürüldü de sen ne güne duruyorsun? Neden öldürüldüklerini kendine soruyor musun?

Ardından bir iki semah dönüldü ki semaha benzer yanı yok. Ayakkabıyla semah dönüldüğünü hiç görmedik biz. Ayakkabı, çorap çıkarılır. Gelini olsun, yaşlı kadını olsun semah döndüğü zaman baş örtüsünü indirir. Bacı, kardeş herkes el ele semah döner. Semah bittikten sonra da kadın-erkek diye ayırmadan oturur herkes.

Dede "Aşure" cilerden biri olmasın?

Bilmiyorum. Çorum'lu imiş öğrendiğim kadarıyla. Yerin dibine girsin. Aleviyim demekle Alevi olunmaz. Bunlar aramızdan çıkmış hainlerdir. Aleviliği çürütmeye, halkı şeriat yönünde zehirlemeye hizmet ederler.

Ötek, İran Şiiliğinin Aleviliği ideolojik etkileme çabasından sözettin. Ama bu Türkiye devletinin bildiği birşey, değil mi?

Aleviler gelişip güçlendikçe tehlike oluşturmuyorlar. Devlet bunu nasıl durduracak? Bu zamanda topuyla, tüfeğiyle yoketme olmuyor. Onun için onların duygu ve düşüncelerini öldürme yolunu izliyor. Şimdi bu şekli, tatlı dili, Alevi cemlerini "geliştirme" politikasını uyguluyor. Bu, bilinçli devlet politikasıdır.

Türk devleti 1980 sonrasında birçok kişiyi Şiilik üzerine eğitim görmesi için İran'a gönderdi. Bu bazı dergilerde de yayınlandı. İran'da Şiilik devletleşmiştir. Dinseldir. Onun için, ayrımcılık da (kadın-erkek) yapar.

Anadolu Aleviliği her zulmü görmüş, bugüne kadar yaşamını sürdürmüş. Otuz iki dil, otuz iki kültür geçmiş Anadolu'dan. Alevi toplumunun buna yol vermeyeceği zamanla su yüzüne çıkacaktır.

Cemlere dönersek, cem Alevi yaşantısının bir çeşit aynası, eşitlikçiliğinin kendini ortaya koyuşu değil midir?

Hem de nasıl. Hakkı, hukuku, dostluğu, demokrasiyi, hepsini orada ortaya koyuyor. Diyelim ki bir Alevi başka birisinin malına, mülküne göz dikti. Cemde halk tarafından yargılanır. "Suçlu kimdir, ayağa kalksın suçlu!" Kalkmak zorunda, divandadır, el pençe duruyor topluluğun karşısında. Dedenin karşısında değil, yanlış anlaşılmasın. Orada o anda dede toplumla bütünleşiyor, tek vücut oluyor. Bu tek vücut yargıyı yapacak, yanlış doğruyu seçecek, karar verecektir. Dedenin tek başına kararı geçersizdir. Yol bakımından, yasa bakımından, bakıldığı zaman, kadını erkeği, çoluğu çocuğu ile herkes eşittir.

Cemlerden anlatsan biraz daha.

Cem'lerde toplum yere niyazı reddeder. Ziyaretleri reddeder, taşı toprağı reddeder. Herşeyi, her kerameti insanda arar, bilimde arar, irfanda arar.

Semahta saz çalındığında kadın erkek

eşliğinde herkes korusunu söyler. Semah dönüldüğünde çoraplar, ayakkabılar çıkar. Baş örtüsü varsa kadının, erkeğin kasketi, şapkası varsa çıkarır, kenara koyar. Herkes elini ya da birbirlerinin omuzlarını öperek semah dönerler.

Diyelim ki bir deyiş okundu. Birisi oradan sorar, dede bunun manası nedir? Dede anlatır, dede ikna edemiyorsa, bir bilen varsa o anlatır. Birbirleriyle tartışma da açık, soru sorma da var. Bu bir defa yer ediyor. Sonra insanın ne beyninden, ne yüreğinden siliniyor.

Devrimci guruplar bugün bunları yeni yaşıyor. Biz asırlardır yapıyormuşuz. Ama nedir? Marksist değiliz, onun teorisinin bilincinde değiliz ama, onun verdiği işleyişleri asırlardır yapıyormuşuz. Bugün Marksizm bilimsel bir şekilde yapıyor, böyle bir fark var.

Alevilikte kadının durumunu bugünün feministlerinin kadın hakları savunusuyla karşılaştırabilir misin?

Güzel sorular soruyorsun dost. Alevi toplumunda kadının yeri yücedir. Kadının üretkenliği, anne olma olgusu, yaratıcılığı yüce bir değerdir. Kesinlikle kadını hor gören birisi çıkamaz.

Düzen karşısında tabii hepsi eziliyor. Sünnisi de, Kürdü de, Türkü de, bu ayrı. Alevilikte kadın topluluğun kendi bünyesi içinde ezilmiyor. Erkek akşam geldiğinde yorgunsa, kadın da yorgundur. Onun için, yorgunum sen kalk şunu yap demiyor.

Kimse kadını dövmüyor, haksızlık varsa o da yine cemde tartışılıyor. Erkek, eşim bana karşı bunu yaptı diyebiliyor, yine kadın da eşim bana karşı bunu yaptı diyebiliyor.

Mesela ben kadın olarak dedenin masasında, erkek masasında oturup rakımı da içmişimdir. Kadın ya da erkek hiç kimse bunu hor görmüyor, demiyor ki sen niye oraya otuyorsun, kadınsın bunu yapma. Öteki topluluklara baktım, hiçbirinde kadına Alevi toplumundaki kadar önem verildiğini göremedim.

Şeriat anlayışında kadın çok geridedir. Bir şeytan gözüyle görülür, değer verilmez. Kadını gizliyorsan, toplumun önüne çıkarmıyorsan, her yönüyle kullanıyorsan, değil kadına saygın, insana saygın yoktur. Bir de şeytan gözüyle bakıyorsun. Şeytansa niye öpüyorsun kardeşim? Senin anan şeytansa, demek ki sen de şeytansın.

İnsanlar doğarken çırlıçıplak doğuyorlar. Onların allahına göre konuşalım bir an için. Her şeyi doğurdu, yarattı diyelim. Allahın emri kadını kapatın diye gelmiş olsaydı, kadın elbiseyle doğardı. Halbuki biz çırlıçıplak doğuyoruz, pırıl pırıl insanlar olarak dünyaya geliyoruz. Sonra ne ediyoruz? Soğuğa karşı çocuğumuz üşümesin, diye giydiriyoruz. Ama insanın güzel yüzünü kapatmak, bu olamaz.

Feminizme gelince. Kendi kocasına düşman olma mı geçerli yoldur? Kendi babasına kardeşine erkektir diye cephe almak mı? Feminizm erkeğe düşman olmasa o zaman şeriatla hiç bir farkı yoktur. Şeriat kadını eziyor, feminizm erkeği, insanı bu şekilde hor görüyor.

Ben bunu Türkiye'de yaşadım. Dünya Kadınlar Günü kutlandı, herkes düşüncelerini getirdi ortaya koydu. Bana konuşmuşlardı. Kadın haklarının nasıl olması gerektiğini, hangi ülkede neler olduğunu, Anadolu kadınına ele aldım, anlattım.

Konuşma bitti, kimseden ses yok. Kimse eleştirmede, kimse ilgilenmedi. Kendi aralarında didişmeyi sürdürdüler. Birisi çıktı, "ben doğuruyorsam kocam da onun boklarını yıkamalıdır" dedi. Öteki de dedi ki, "benin kocam çocuk da doğurmalıdır". Birbirlerine düştüler!

Sorunun özünü anlamadan çarpık ele alıyorlar. Bu açıdan şeriat yanlılarıyla fark görmüyorum. Biri kadını küçük görüyor, öteki de erkeği. Bu, ne kadın hareketini, ne insan hareketini geliştirir. Bunların Anadolu kadını adına konuşma hakları da yoktur.

Biz hepimiz, kadın-erkek sömürülüyor. Buna karşı kavga edelim, bu arada dönelim kadın haklarımız da vardır diyelim.

Söz açılmışken, Bacıyanları toplumumuzda kadın hareketinin ataları olarak görebilir miyiz?

Bacıyanları kadın hareketinin de, insanlığın da ataları olarak görüyorum. Otuz bin

"Alevi tarih boyu boğuşmuş, yenememiş. Ama bugün Türkiye işçi sınıfı var. Kurtuluş birlikte olacak. Dinsel değil, sınıfsal kurtuluş"

kadının Nesimi dönemlerinde ordu kurup direnmeleri büyük bir olaydır.

Oysa Bacıyanlardan kimsenin haberi yok. Önderlerinden biri de Latife Bacı'dır. Şair bir bacıdır bu Latife. Sazıyla sözüyle o zaman haykırmış, otuz bin kadını bir araya toplamıştır. Şahsenem Bacı ve daha adlarını bilmediğimiz bir çok şehit bacımız vardır. Örgütlemeye yapmışlar, ordu oluşturmuşlar.

Ben Bacıyanları, yalnızca kadınların değil herkesin önderi olarak, herkese örnek olarak görüyorum. Türkiye toplumuna örnek kadınlar olarak görüyorum, büyük askerler olarak görüyorum, saygı duyuyorum.

Bugün ülkemizde Alevi törelerini bilmeyen, o geleneklerle gelmemiş, ama ondan öğrenmek isteyen gençler var. Onlara ne önerirsin?

Onlara önerim, ilkin kendilerini tanınsınlar. Biz neyiz, ne olduk, ne olacağız?

İkincisi, Aleviliğin dinsel bir olgu olmadığını, bir kültür, bir yaşam biçimi olduğunu görsünler. Alevilik mücadelesinde bu güne kadar ölenlerin hiç birinin Allah, Peygamber için öldüğünü anlaşılar.

Sonra bugün biz ne yapıyoruz, bu çok önemlidir. Onlar yaptılar geçirdiler, mücadelelerini geriye bıraktılar, siz ne yapacaksınız?

İlginç anılarını da dinlemek isteriz.

Her yaşadığım yerden bir sürü anılarla ayrıldım, birçok insanın güzellikleriyle doldum taşım.

1987-1988'de Elbistan'ın köylerini gezdim. Uzun süre önce köyden çıktığım için o yaşamı çok özlemiştim.

Demircilik diye bir köy. Minibüsten inince tezeklerin üst üste yığılmış kurutulduğunu gördüm. İlk işim tezeklerin başına koşmak oldu. Tezeği parçalayıp kokusunu içime çektim. Yaşlı bir amca geldi, "ne garip kızım" dedi, "biz bu pislikten kurtulmak istiyoruz, sen de gelmiş pislği kokluyorsun".

Bir ilginç olay da Erzincan'da başıma geldi. Bir hakim ve bir doktor arkadaşla oturuyoruz. Hakim AP'li, Demirel'ciydi. Üstelik dindardı. Beni tedavi eden doktor ilerici birisi. O hakim de sık sık doktora uğruyor. Kapı çalındı. Kapıyı açtım. Bir vatandaş, elinde Kuran, bir takım broşürler satıyor. "Bu broşürleri satıyoruz, allahın evini yapacağız" dedi. O böyle söyleyince ben de tepkiyle bağırдыğımı hatırlıyorum: "Allah şimdiye kadar kirada mıydı?" Yine de dayanamadım işte, çıkardım cebimde ne para varsa uzattım.

Bunu içerdeki duymuşlar. Gülmekten perişan bir haldeler. Hakim, "54 yaşındayım" dedi, "bin yıl yaşasaydım allahın kirada olup olmadığını düşünmezdim. Şimdiye kadar da allaha ev yapılınsın diye hep yardım vermişimdir, bundan sonra tek kuruş vermem" dedi.

İşte böyle, anılar bitmez.

Son olarak Alevilikle işçi sınıfının ilişkisi üzerinde biraz duralım istersen...

Alevilik devrimci hareketin birinci basamağı olmuştur. 1960 sonrasında köyden şehire göçün artmasıyla, Aleviler işçiliğe başladılar. Alevilerin artan işçileşmesi işçi hareketini de elbette etkiledi.

Teorik olarak Marksizmi bilmese de, o mücadele ruhu onda olduğu için, kavgaya girişmiştir.

Ben işçi kesiminin direnişlerinde çok örnekler gördüm. Alevi kökenli işçiler, mücadeleye inanmayan, direnişten vazgeçmeye eğilimli kesimlerin etkinliğini kırmaya, onları kendi etki alanlarına çekmeye başlamışlardı. Yani Aleviler, devlet yanlısı düşüncelerdi, sanırım bugünden daha geri bir noktada olurduk.

Alevi kökenliler işçilerin çoğunluğu bile değildir. İşçinin Sünnisi var, liberali, sosyal demokrati var. Hepsisi de devlete karşı direniyor, hakkını istiyor. İşçilerin hepsi kişisel olarak devrimci değildir, ama işçi oldukları için devrimcilikleri vardır.

Sömürü düzeni yalnızca solcu işçileri ya da Alevi işçileri etkilemiyor. Sakalı belindedir, işçidir, sömürüyü yaşıyor. İbadetine sadıktır ama fabrikada direnmiyor.

Ekmek kavgası bu. Siyasal bilinci olmasa da, teorik gücü olmasa da, onu bulmak zorunda kalacaktır, mücadeleye girecektir. Alevi-Sünni işçi birbirini etkileyerek, iç içe geliyor.

Türkiye işçi sınıfı, hem sayısı, hem üretimdeki yeriyle, hem de bilimsel ideolojisiyle en büyük, başta yürüyen devrimci güçtür. Onu hem sayısı hem kültürüyle can kardeşi Alevilik izliyor.

Dostluğumuza - birliğimize Hü diyelim! ●

TÜRKİYE İŞÇİLERİNE MEKTUP

Değerli yoldaşlar, size, Büyük Britanya'daki son siyasal gelişmeleri aktarmak istiyoruz.

Yakın zamana dek Büyük Britanya'da haziran ayı içinde genel seçimlere gidileceği düşünülüyordu. İktidardaki Muhafazakar Parti'nin Ribble Valley bölgesi ara seçimlerinde aldığı yenilgi bu beklentiyi yok etti. Bu yenilgi, Muhafazakarların Thatcher sonrası dönemde kendilerine güvenlerini büyük ölçüde yıkacak düzeydeydi.

Yeri gelmişken belirtelim, yeni başbakan John Major'ın şöyle ya da böyle bir balayı yaşayabilmesinin sorumluluğu, en azından bunun bir kısmı, küçük burjuva devrimci sola ve reformcu sola aittir.

Bu akımlar ısrarla Margaret Thatcher'ın "başkanlığı" üzerinde yoğunlaştılar. Ekonominin durumundan tutun da sokaktaki çöplere kadar kişisel olarak onu suçladılar. Bu, Muhafazakarlara kolay bir kaçış yolu tanıdı. "Yeniden doğmak üzere" Thatcher'ın siyasal yaşamına son vermeleri yetti.

Elbette ki Muhafazakarların yeni ömürleri de uzun olmayacaktı. Ribble Valley ara seçimlerinde olan buydu. Kazanan Liberal-Demokrat aday, bu bölgede Muhafazakarların 20 binlik oy çokluğunu silip geçti. Ancak, aynı Liberal-Demokratların bu

seçimden iki hafta sonra Neath ara seçimlerinde aldığı ağır yenilginin de gösterdiği gibi, "üç partili sisteme dönüş" yorumlarını ikircimsiz gözardı edebiliriz.

Ama şu kesindir: Ribble seçimleri, İngiliz siyaset sahnesinde, John Major'ın Demir Leydi'nin yerini almasıyla geçici olarak bulanıklaşan önemli değişiklikleri yansıttı.

Ribble'da yalnızca üçüncü gelebilmesine ve Neath'de oylarının yarıya düşmesine karşın, İşçi Partisi'nin (Labour) canlanması bugün burjuva siyasetin ana konusudur.

İşçi Partisi, gücünü hâlâ koruyan işçi bürokrasisinin *tercihi ettiği* parti olarak, 1980'lerin sonundan beri bir dinamizm sergiledi. İşçi Partisi'nin, Thatcher'ın 1979 seçim zaferiyle itilip kakılarak iktidar koridorlarından uzaklaştırılmasını, kendi "protesto siyasetinin" de 1980'lerin başında iflas edişini gören işçi bürokrasisi, parti lideri Neil Kinnock'un İşçi Partisi'ni yeniden iktidar

Seçimleri kazanan işçi sınıfına saldıracak

**Büyük Britanya
Komünist Partisi
Geçici Merkez
Komitesi'nden
Türkiye işçi
sınıfına bin selam**

alternatifi yapma planının arkasındaki ana güç oldu. Mali gücü ve parti genel kurulunda sahip olduğu blok oylarla bunda başarıya da ulaştı.

Bugün İşçi Partisi, 1980'lerde olduğu gibi "seçilemez" bir parti değil. Burjuvazinin *tercihi* olan Muhafazakar Parti'nin *egemen* parti olduğu biçimindeki düşünceler artık kabul görmez. Başabaş sonuçlanan kamuoyu yoklamalarının da gösterdiği gibi, *iki parti sistemi* geri geldi. Bugün İşçi Partisi 1940'larda, 50'lerde, 60'larda ve 70'lerdeki ideolojisine geri döndü. Artık geniş "saygınlık" gören bir iktidar alternatifidir.

Yaratacağı tehlikeleri unut-

madan basitleştirirsek, bunun üç nedeni vardır: Birinciye yukarıda da değindik: Bu gelişme, işçi bürokrasisinin "protesto siyasetinden" parlamento siyasetine dönme yönünde aldığı kolektif kararın sonucudur.

İkincisi, işçi sınıfının 1960-1970'lerin hareketli günlerindeki inilitanlığının Muhafazakar Parti iktidarının balyoz darbeleri altında gerilemiş olmasıdır. Birbirine bağlı bu iki etken, Neil Kinnock ve onun "yeni gerçekçi" ekibinin elini rahatlatı.

Muhafazakar Parti'nin on yıl boyunca İngiliz siyasetinde ağır basmasının, Yürokomünist *Marxism Today*'in (şimdi Demokratik Sol Parti adını alan eski Büyük Britanya Komünist Partisi'nin yayın organı- *Kavga*) "Thatcher'ın hegemonya siyaseti" olarak adlandırdığı siyasetle, ya da işçi sınıfının "sayısının azalmasıyla" (ki yaşanan proleterleşme sürecinde sınıfımız daha da büyüyor) hiçbir ilgisi yoktur.

Asıl nedeni, Britanya'nın

yönetici çevrelerinin sınıf işbirlikçiliği siyasetinden sınıf savaşı siyasetine kaymış olmalarıydı. İşçi Partisi'ndeki gelişmeler bununla bağlıdır.

Resmi işçi hareketi, işçi sınıfının yaşam standartlarına vahşi ve (yirminci yüzyılda) örneği görülmemiş, başarılı saldırılarda bulunan son İşçi Partisi hükümetinin ani çöküşü nedeniyle, tabandan gelen basınçla sola kaymıştı. Ya sola kayılacaktı ya da işçi sınıfının o sıralarda etkinliği büyük olan militan kesiminin ayrılmasıyla karşı karşıya gelinecekti.

Burjuva ideolojisinin egemen olduğu emperyalist bir toplumda bunun bedeli ödenecekti. İşçi Partisi, çöktürücü bir ikilik içine girdi. Partinin 4 eski bakanı ("dörtler çetesi") ayrılarak Sosyal Demokrat Parti'yi (SDP) kurdu. Büyük sayıda İşçi Partisi seçmenini çaldı. Onun "doğal" hükümet partisi olm iddialarını bitirdi.

Kinnock ve şürekası, "seçilebilirliğe ulaşma" adına, partiyi burjuva düşüncesinin ana hattına oturtabilmek için parti solunu acımasızca dizginledi. Tek yanlı silahsızlanma, millileştirme ve ithalat denetimi gibi, Tony Benn'le bağlanan ve 1980'lerin başında partinin resmi siyaseti durumunda olan düşünceler, şimdi İşçi Partisi militanları için uzak geçmişin utandırıcı anılarıdır. Bunların yerini Thatcherizm'in İşçi Partisi versiyonu (Thatch-nokizm de diyebiliriz) aldı.

Ancak, İşçi Partisi'nin canlanmasındaki üçüncü faktör, Muhafazakar hükümetin karşılaştığı, giderek artan sorunlardı.

Bu noktada, ekonomik bunalım, Muhafazakar Parti'nin üst yönetimindeki koltuk kavgaları, Kelle Vergisi'ne (poll tax - eski emlak vergisinin yerine getirilen, kişi başına hesaplanan vergi) karşı duyulan nefrette özel ifadesini bulan, parlamento dışında artan hoşnutsuzluk gibi birbiri içine girmiş etkenler söz konusudur.

Ekonomiden başlayalım. Bugün Thatcher'ın ekonomik "mucizesini" alkışlayan pek kimse kalmadı. Yaşam bunun gözboyamaca olduğunu gösterdi. İngiltere'nin görece çöküşü sürdü. Bugün ülkemiz ekonomik durgunluk içinde erimekte, iflaslar birbiri izlenmektedir. Yıgınsal işsizlik bütün şiddetiyle geri gelmiştir.

Ekonomik başarısızlık Muhafazakarların manevra alanını daralttı ve halkı kandırmalarını zorlaştırdı. Hükümetin enflasyonu düşürmek için aldığı önlemler özellikle orta sınıfa ve işçi sınıfının üst kesimine büyük

Ekonomik durgunluk, işsizlik, halktaki öfkeyi cezaevi ayaklanmalarına varıncaya dek artırıyor.

İçinde olacağı sözü verdiler. Yeni bir genel kriz ufkuyla karşı karşıya olan, sümürü üzerine kurulu kapitalist toplumda bunun anlamı, işçi sınıfına saldırıdır. Yani Britanya'nın işçileri, gelecek seçimleri kim kazanırsa ona karşı savaşmalılar.

Değerli yoldaşlar, Büyük Britanya'daki son siyasal gelişmeler özetle böyledir.

Ülkemizdeki tüm sınıf bilinçli işçiler, Türkiye'deki yüksek sınıf kavgasını, gösterdiğiniz özveri ve kararlılığı, militanlığınızı yakından ve hayranlıkla izliyorlar. Uluslararası gerici finans-kapitalin Türkiye koluna karşı zafer haberlerinizi kısa zamanda duyma umuduyla sizlere başarılar dileriz.

Yaşasın dünya işçilerinin devrimci birliği!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi! ●

darbe vurdu. Bunlar, gırtlaklarına kadar borçlanmış ve yaşam standartlarındaki azıcık artıştan ötürü pek minnettar kalıp, 1980'lerde Muhafazakar parti'ye oy vermişlerdi. Şimdi vasıflı işçiler, ekonomideki başaşağı gidiş, yüksek faiz hadleri ve İşçi Partisi'nin "makul" görülmesi karşısında, *yığınsal* olarak eski kalıba dönüyorlar.

Siyasetin yalnızca Westminster'in kutsal salonlarında ve orta sınıf kulislerinde cereyan ettiğini düşünenler var. Biz öyle bilmiyoruz. Muhafazakarların sorunları, yalnızca parlamentodaki tartışma ve çekişmelerden ibaret değildir.

Muhafazakarlar, bir yıl önce kör değneğini bellemiş gibi cesaretle savundukları kelle vergisinden kolay kolay kurtulamazlar. Thatcher'ın gemisi artık işlemez olmuş, Muhafazakarlar için bir seçim kamburu durumuna gelmişti. Sokaklarda yığınsal gösteriler yapılıyor, herşeyden öte 14 milyonluk işçi kitlesi, bu vergiyi hiç ödememe ya da en azından ödemeyi iyice geciktirme yönünde cesaretle bir karar almıştı. Bunlara bir de, Thatcher'ın Avrupa Topluluğu karşısında ayak diretmesi ekle-

nince, kaptan gemisiyle birlikte batmak zorunda kaldı.

Bu yüzden, son çözümlemede Thatcher'ı, eski başbakan yardımcısı Geoffrey Howe değil yığınlar alaşağı etti.

Tabii bu düz bir hatta gerçekleşmedi. Bölünmelerin, iç çelişkilerin ve hükümetin yönetmezliğinin kendine göre bir gerçeği vardır. Yine de biz komünistler biliyoruz ki, tüm bunlar toplumun temellerinde olup bitenle, kelle vergisine karşı olan direnişle doğrudan ilişkilidir.

Yoldaşlar, kelle vergisine karşı direnişin önemini abartmaya hiç gerek yok. İngiltere'de 12 yıldır arka arkaya yenilgi alan yığınlar, şimdi, kendi hanelerine zafer yazdılar... Hem de kocaman bir zafer. Büyük kapitalistlerin gazetesi olan *Financial Times* kelle vergisinin kaldırılmasını, "yüzyılımızda herhangi bir hükümetin kamuoyunda en büyük yankı uyandıran geriye dönüşü" olarak değerlendirdi.

Kelle vergisi çevresinde ortaya çıkan kaos, yalnızca Muhafazakar iktidara değil, aynı zamanda, vergiyi ödemeyenlere karşı çıkıp saldıran İşçi Partisi'ne karşı da kazanılmış bir zaferdir: Ve tekrar tekrar vurgu-

lamalıyız ki, bu zaferlerden yalnızca biridir. Kavga sona ermedi. Kelle vergisi özelinde bile, onun yerine getirilmesi planlanan vergiyle başatmak durumundayız.

İngiltere'de bazı solcular kelle vergisine karşı savaşımların önemini küçümseyerek, Körfez Savaşı'na muhalefet etmeyi buna alternatif olarak sundular. Hatta, hükümetin atmak zorunda kaldığı geri adımı yalnızca "orta sınıfın hoşnutsuzluğunun sonucu" olarak değerlendirip geçtiler.

Bu güçler, darkafalılığın, sekterliğin akademik çukuruna hapsolmuşlardır ve objektif olarak sınıf düşmanının ekmeğine yağ sürüyorlar. İşçi sınıfının bir gerçek ileri adımını görmezlikten gelen bu akımlar, onun gerçek kavgasına hiçbir zaman öncülük edemezler. Nerede kaldı gerçek devrimci işçi sınıfı partisini inşa etmeleri!

Şu anda Muhafazakarların başının dertte olduğu açıktır. Ekonomide kötüleşme sürüyor. Başbakan, *üstte de*, en azından kendi partisinin saflarında, Thatcher'ın "başarılarını" savunup onu azizleştirme niyetinde olanların muhalefetiyle karşı karşıyadır.

Şimdi işçi sınıfı partizanlarının önündeki soru, hükümetin bu zorlukları olumlu mu yoksa olumsuz mu, bizim lehimize mi, yoksa bize karşı mı çözümleneceğidir. Başka bir deyişle sınıflararası güç dengesinde terazinin ibresi ya işçi sınıfından yana, ya da ona karşı eğilecektir. Burada kilit sınıfın *kendi* örgütlenmesi ve *sınıf bilincidir*.

Yoldaşlar, burada gerekli olanı cesaretle ortaya koyarken varolan durumun getirdiği sınırları da dürüstçe belirtmek durumundayız. Kelle vergisi yerlebir edildi, ama bu savaşımdan güçlü bir örgütlenmeyle çıkılmadı. Bu kısmen örgütsel, özde ise ideolojik nedenlere bağlıdır.

İngiltere'de - Ekim 1991'de ya da Mayıs 1992'de - yapılacak bir genel seçimin önce İşçi Partisi'ne zafer kazandıracığına, bunun ardından bir dalga halinde sosyalist yasalar çıkartılacağına veya bu konuda bir ilerilik olacağına inananlar, kendi kendilerini ve işçi sınıfını kandırıyorlar.

İşçi Partisi'nin zaferi kendi içinde olumlu hiçbir şeyi temsil etmez. Bir kere sosyal demokratlar egemen sınıfa, kapitalizmin kendi "iyi denenmiş" ellerinde güvenlik

Alev Yayınları

**İşçi sınıfının demokrasi kavgası
gün 24 saat sürüyor. Bu kavganın anahtarı
doğru bilinçtir.**

Okunacak En Büyük Kitap İnsandır

(R. Yürükoğlu)

12500 TL

Romanya'da Karşı-Devrim

(Mercan Köklü)

ÇIKIYOR

Marksizm'de İşçi Sınıfının Kapsamı ve Türkiye

(Emine Engin)

9000 TL

Ali Özsoy Dede: Görüşleri - Şiirleri

ÇIKIYOR

**Metal İşkolunda Sendikal Birlik Sorunu
ve Türk Metal'de Birlik**

(Ali Babaishak - Mercan Köklü)

5000 TL

ALEV YAYINLARI'NIN KİTAPLARINI KİTAPÇINIZDAN BULABİLİRİ, TOPLU, ÖDEMELİ VE İNDİRİMLİ KİTAP İSTEKLERİNİZ İÇİN BİZİMLE DOĞRUDAN İLİŞKİYE GEÇEBİLİRSİNİZ. YAYINEVİMİZ, İŞSİZLERE %40 İNDİRİM UYGULAMAKTADIR.

ALEV YAYINLARI, PİYERLOTİ CADDESİ 17/4-C ÇEMBERLİTAŞ - İSTANBUL TEL: 516 84 64 DAĞITIM: CUMHURİYET KİTAP KULÜBÜ, İSTANBUL: ARKADAŞ, CEMAY. SAY, TÜMDA, ANKARA: ADAŞ, DOST, İZMİR: İLERİ

**Alev
Yayınları**

Kavganın anahtarı doğru bilinçtir

ÜÇÜNCÜ DÜNYA

Birgül Değirmenci, çeşitli açılardan 3.Dünya ülkelerinin durumlarını karşılaştırıyor.

Üçüncü dünya için bazı karşılaştırmalar

Üçüncü dünya ülkelerini, çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür. Dünya Bankası, bunları, a) gelir durumlarına, b) coğrafi bölgelere göre ele almaktadır.

Birinci kategoride, kişi başına milli geliri 580 dolardan düşük olanlar "az gelirli", 580-6000 dolar arası olanlar ise "orta gelirli" olarak tanımlanıyor. Bu ülkeler de kendi içlerinde "ağır borçlu" ve "orta derecede borçlu" ülkeler olarak ikiye ayrılıyorlar.

Orta derecede borçlu ülkeler, borç/milli gelir oranı %30-50, borç/mal-hizmet ihracatı oranı %165-275 arası, borç servisi/ihracat oranı %18-30 arası ve borç faizi/ihracat oranı %12-20 arası olan ülkelere (Cezayir, Endonezya, Pakistan, Suriye, Yugoslavya gibi) oluyor. **Ağır borçlu ülkeler** ise, bu oranların üstüne çıkan ülkeler oluyor.

İkinci (coğrafi bölgelere göre) kategoride üçüncü dünya ülkeleri, Sahra-altı Afrika, Doğu Asya-Pasifik, Avrupa-Akdeniz, Latin Amerika- Karayipler, Kuzey Afrika-Ortadoğu ve Güney Asya olmak üzere 6 guruba bölünerek ele alınıyor.

Ağır borçlu az gelirli ülkelerin hemen tamamını Afrika-Sahra'nın kuzeyinde olan ülkeler oluşturuyor. Latin Amerika ülkelerinin tamamına yakını da ağır borçlu orta gelirli ülkeler içinde sayabiliriz. Türkiye, Avrupa-Akdeniz bölgesinde, "orta derecede borçlu orta gelirli ülke" sayılıyor.

Üçüncü dünya ülkeleri içinde en kötü durumda olanlar Sahra-altı Afrika ülkeleridir. Bu ülkelerde açlık, kıtlık, yoksulluk içindeki 27 milyon Afrikalı 1991 yılında ölümle yüz yüzedir. Özellikle Sudan, Angola, Etyopya ve Mozambik, yaşadıkları iç savaşların da etkisiyle en zor durumda olanlardır.

Bu ülkelerin ayağa kalkabilmeleri için emperyalist ülkelerin

para akıtması, kârsız ya da ancak uzun dönemde kâr bekleyebilecek yatırımlar yapması - ki sistemin doğasına terstir - gerekmektedir. Bu da tabii oluyor.

Öte yandan, yüksek petrol fiyatları ve öteki yan etkilerle birlikte Körfez Savaşı'nın getirdiği zarar, en borçlu ve en yoksul ülke topluluğu olan Sahra-altı Afrika ülkeleri için, ihracatlarının %10'u büyüklüğünde olacaktır. Bu oran Sudan gibi ülkelerde ihracatın %50'sine kadar çıkmaktadır.

Borç krizi denince akla ilk gelen Latin Amerika ülkeleri (örneğin Arjantin, Brezilya, Şili, Meksika, Peru, Uruguay ve Venezüela) ağır borçlu orta gelirli ülke olarak görülüyorlar. Bu ülkeler, 1989 sonunda ihracat gelirlerinin üç katı ve milli gelirlerinin yarısı kadar dış borç altındadırlar.

Uzakdoğu ve Pasifik ülkeleri ise, borç krizinden en az etkilenen ülkeler arasındadır. (Bak Tablo) Emperyalist ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasında, hiyerarşinin üst kesimlerine daha yakın konumda bulunuyorlar.

Genel olarak Singapur, Hong Kong, Tayvan ve Güney Kore ("dört kaplan") "yeni endüstrileşmiş ülkeler" arasında, Malezya ve Tayland da bu guruba girmeye aday ülkeler arasında sayılmaktadır. Dünya Bankası'nın 1990 verilerine göre ise, bunların ilk üçü artık "üçüncü dünya"da değiller. Orta gelirli, ağır/orta derecede borçlu ülke sınıflamalarının dışında kalıyorlar.

Bu ülkelerin bazıları (örneğin Filipinler) ağır borçlu orta gelirli ülke, Endonezya ise orta derecede borçlu az gelirli ülkeler kategorisinde sayılıyor.

Üçüncü Dünya ülkelerini sınıf kavgasının düzeyi açısından ele alırsak, Latin Amerika'da mücadele Uzakdoğu'ya göre yüksektir. Bu ortamda emperyalizm Latin Amerika'yı yeterince

güvenilir görmemekte ve yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Bu da Latin Amerika'nın ekonomik bunalımını daha da azdurmaktadır.

Uzakdoğu ülkelerinde - Güney Kore dışında - durum farklıdır. Buralarda işçi sınıfının örgütlü gücü zayıftır. Örneğin, Malezya'da komünist partisi kendini feshetmiştir, asgari ücret diye bir standart yoktur ve sendikalaşma oranı %10'dur. Bu durum, ekonomileri bütünüyle dünya pazarı için işleyen Uzakdoğu ülkelerinde yabancı sermaye yatırımı için daha elverişli koşullar sağlamaktadır.

Endüstriler açısından bakınca, endüstrileşmenin Latin Amerika'da daha sermaye-yoğun, Uzakdoğu'da ise daha emek-yoğun bir tabana oturduğunu görüyoruz. Bu şu anlama geliyor ki, emperyalist ülkelerin ekonomik bunalımı, ithalatın "kısılması" vb., Latin Amerika endüstrilerine daha büyük darbe vuruyor. Uzakdoğu'da ise, bunalımın olumsuz etkileri, dünyanın en vahşi kapitalist sömürü koşulları altında çalışan örgütsüz, savunmasız milyonlarca emekçinin işsizliğe itilmesiyle "atlatılabilir". Aynı yol Latin Amerika'yı patlamalara götürüyor.

Öte yandan, Uzakdoğu ülkelerinin dezavantajlı olduğu yanlar da var. Dünya ekonomisinde doyuma ulaşmış bir dizi üretim dalları buralarda yoğundur. Bunların başında tekstil, ayakkabı ve demir-çelik geliyor. Dünya kapitalist sisteminin yaşadığı gerileme, bu endüstri dallarını kaçınılmaz olarak daha da ufalmaya götürecektir. Ayrıca, ekonomiler daralmaya başlayınca taşımacılığın da daralması kaçınıl-

mazdır. Bununla bağlı olarak, bugün tüm dünyada gemi yapımı endüstrisi çökmektedir.

Dolayısıyla, şimdilik üçüncü dünya ülkeleri karşısında daha avantajlı konumlarda olan ve dünyanın içine girdiği gerilemeden en az etkilenen ülke gurubu içinde sayılan Uzakdoğu ülkelerinin yaşadıkları "balayının" bitmesi beklenmelidir.

Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, birkaç ve geçici istisna

dışında, üçüncü dünya ülkelerinin ekonomik durumları kötüdür. Dünya ekonomisindeki gerileme bu ülkelerin ekonomilerini daha da kötüleştirecektir. Borç krizleri yalnızca Latin Amerika'ya özgü bir olgu olmaktan çıkmaktadır. Bütün bunlar, üçüncü dünya ülkelerini, bunlar içinde de endüstrileşmesi en ileri, dünya pazarına en açılmış olanları emperyalist zincirin zayıf halkaları olarak öne çıkarmaktadır. ●

TABLO														
ÜÇÜNCÜ DÜNYA ÜLKELERİNİN														
1980-1989 ARASI SEÇİLMİŞ YILLARDA BORÇ GÖSTERGELERİ														
	1989'da	Borç/ihracat oranı (%)						Borç servisi oranı (%)						
grupları	Borç (%)	1980	1982	1985	1987	1988	1989	1980	1982	1985	1987	1988	1989	
gelişmekte olan ülkeler (1)	100	134	182	214	232	201	187	22	28	28	28	27	22	
serv. zorluğu olmayanlar	18	78	96	121	107	91	86	11	15	20	22	17	14	
serv. zorluğu olanlar	82	159	232	268	332	295	272	27	36	33	34	35	29	
borçlu ülkeler	58	174	285	315	391	241	315	30	44	36	34	35	28	
gelirliiler	49	196	297	318	375	320	294	36	49	37	36	36	29	
gelirliiler	9	96	214	296	513	524	493	10	20	30	22	27	23	
borçlu ülkeler	24	128	141	179	227	211	194	19	22	28	32	35	31	
Bölgelere göre:														
Sahra-altı Afrikası	13	97	185	244	366	381	371	11	20	28	23	26	22	
Doğu Asya ve Pasifik	18	90	114	137	122	100	90	14	18	24	24	18	16	
Güney Asya	9	161	210	265	297	279	273	12	15	23	28	27	25	
Avrupa ve Akdeniz	11	104	142	153	159	135	131	18	24	24	25	25	19	
Ortadoğu ve K. Afrika	11	136	145	194	274	263	250	20	21	24	28	31	31	
Latin Amerika ve Karayipler	37	197	272	315	369	315	284	37	48	39	38	40	31	

Not: Dünya Bankası, Dünya Borç Tabloları 1990-1991, İng. basım, Wash, DC., Aralık 1990)

Dünya Bankası Borç Rapor Etme Sistemi'ne (DRS) bilgi veren ülkeleri içeriyor.

(Kaynak: Dünya Bankası, Dünya Borç Tabloları 1990-1991, İng. basım, Wash. DC., Aralık 1990)
(1) Dünya Bankası Borç Rapor Etme Sistemi'ne (DRS) bilgi veren ülkeleri içeriyor.

Ethem Irmak, ülkenin tüm anti-komünistlerinin işçi sınıfına düşman bir koalisyona yöneldiğini yazıyor

Siyam ikizleri: Gorbaçov, Yeltsin

Sovyetler Birliği perestroykanın yedinci ayında ekonomik ve siyasal kriz içindedir. Sovyet işçisinin öfkesi sokağa taşmış durumdadır. Gorbaçov yönetimi zaman sorunlara "çözümü", gerici liderlerinden Yeltsin'le uzlaşmada arıyor.

Gorbaçov'un 1985'te, Sovyet halkının önceki parti yönetimlerine duyduğu öfkeyi kaldırarak başlattığı perestroykanın kapitalizmin restorasyonu olduğu artık iyice ortaya çıktı. Gorbaçov yönetimi altı yıldır Sovyet ekonomisinde kapitalist pazar mekanizmalarını kuruyor. Yine de, bunları 70 yılın merkezi planlama ve toplumsal mülkiyet birikiminin üzerine oturtamadılar. Ama, iyi kötü işleyen eski yapıyı da darmadağın ettiler. Sonuç: Büyümenin yerini küçülme aldı, ekonomi hızla geriledi. Geçen yıl yüzde 4 daralan Sovyet ekonomisinin 1991'de yüzde 8-12 küçülmesi bekleniyor. Bu oran, ülkenin korkunç bir ekonomik krizle yüz yüze olduğunu anlatır.

Nitekim hükümet, nisan ayı başında ekonomiyi kurtarma adına fiyatları iki, üç, hatta dört kat artırdı. Bu, Sovyet işçilerini çileden çıkardı. Yüzbinlerce işçi greve gitti. İşçiler ekonomik istemlerinin yanında siyasi istemler de ileri sürdüler. Hükümet fiyatları yeniden gözden geçirmek zorunda kaldı. Ama toplumsal hoşnutsuzluk, grev ve gösteriler çok yaygındır. Perestroyka Sovyetler'e işsizlik ve pahalılıktan başka birşey getirmedi.

Ülkede ekonomik reformlara eşlik etmesi düşünülen glasnost (açıklık) siyasetinin işlevi de perestroykadan farklı olmadı. Gorbaçov yönetiminin elinde glasnost, komünist partisinin yanlışlarını düzeltmek adına SBKP'ye, sosyalizmi savunan güçlere destek vermek, dahası tüm ülkede milliyetçiliği körüklemek anlamını taşıdı. Bu süreçte,

yıllarca "çözüldü" diyerek dünya komünistlerini uyuttukları ulusal sorun, iyice azdı, Baltık'tan Azerbaycan'a kadar volkan gibi patladı.

Gorbaçov'un bugün ülkeyi getirdiği noktada Sovyetler Birliği dağılmanın eşiğindedir. Rusya dahil, cumhuriyetlerde milliyetçilik, anti-komünizm aldı yürüdü. Ulusların kendi kaderini tayin hakkı milliyetçi, şöven akımların kalkanı oldu. Her ne kadar mart ayında yapılan referandumda 148 milyon seçmenin 112 milyonu (yüzde 76,3) Sovyetler Birliği'nin korunmasını isteyerek sosyalizm açısından bir zafer getirdiyse de, 15 Sovyet cumhuriyetinden altısı bugün ayrılık noktasında durmaktadır. Öteki dokuz cumhuriyet te, eskisinden daha gevşek bir birlik yapısından yanadırlar.

Öte yandan Gorbaçov yanlısı başbakan Pavlov, hükümetin tabanını, öteki partilerden de temsilciler alarak, sağa doğru genişletmeyi düşündüklerini açıkladı. Böylece, Sovyet işçi sınıfına karşı güçbirliği oluşturmayı ve kapitalizm yanlısı, milliyetçi, dinci güçlerin enerjisinden yararlanmayı düşünüyorlar. Bu birlik, çok partililiğin, komünist partisinin likidasyonu amacına hizmet eder doğrultuda kullanılması olacaktır.

Parti içinde sosyalizm yanlısı güçler, bu gelişmelere giderek daha şiddetli tepki gösteriyorlar. Nisan ayının son haftasında yapılan Merkez Komitesi Plenumu öncesinde, içinde Moskova ve Leningrad parti komitelerinin de olduğu 13 il komitesi "ülkeyi kapitalizme götürmek isteyen adamdan kurtulunmasını" isteyen bir bildirge yayınladı. Plenuma Gorbaçov'un durumunun görüşülmesini isteyen bir önerge sunuldu. Önerge kabul edilmedi ama, Gorbaçov "konuşan MK üyelerinin yüzde yetmişinin kendisini eleştirdiğini" beürte-

rek istifa etmeye kalkıştı. Üçüncü kez giriştiği bu "istifa", muhalefetin partinin bölünmesine varacak bir seçim istemeyeceğini bilen Gorbaçov'un taktik bir manevrasıydı.

Sınıf mücadelesinin yükselmesiyle birlikte asıl kavga, sosyalizmden yana güçlerle anti-komünistler arasında gitmektedir. Anti-komünistlerin başını Gorbaçov'un "yeminli dostu" Boris Yeltsin çekiyor. Bir zamanlar Gorbaçov tarafından MK Politbüro yedek üyeliğine getirilmiş olan Yeltsin, 1987 sonunda parti MK'sındaki görevlerinden uzaklaştırılmış, en son parti kongresinin ardından da partiden ayrılmıştı.

Önceleri Gorbaçov'u kapitalist pazar ekonomisi yönünde yavaş gitmekle, sonra "demokrasi düşmanlığıyla" suçlayan anti-komünist Yeltsin, yükselen Rus milliyetçiliğinden, yığınlardaki yoğun hoşnutsuzluktan kendine taban edinmede yararlanarak güçlendi.

Gorbaçov ve Yeltsin. Siyam ikizleri gibidirler. Biri Sovyet devlet başkanı, öteki Sovyetler'in en büyük cumhuriyeti Rusya'nın başkanı. İki "yeminli dost" un amacı özünde aynıdır. Kapitalizmin restorasyonudur. Her ikisi de emperyalizmin işine gelen adamlardır ve emperyalizm artık yalnızca Gorbi'yle yola devam etmek istemiyor.

Sosyalizm yanlılarının işçi sınıfının tepkisini örgütlemesi, gerilemeyi durdurup, sosyalizmi yeni bir düzeye çıkartmaya yönelik saldırıya geçmesi, Gorbi'ye de Yeltsin'e de yönelmiş bir tehdittir. Bu nedenle, biri parti içinden ötekisi parti dışından olanca güçleriyle sosyalizmi, komünist partisini gözden düşürmeye çalışıyorlar. Sov-

yet işçi sınıfı açısından ikisinin de kaderi ortak olacaktır. SBKP içinde, oportünizmden arınmış, sosyalizm ve demokrasi ilişkisini, işçi sınıfının **aktif yığın demokrasisinin** canalcı önemini, komünist partisinin Lenin dönemindeki gibi doğru önderlik edebileceğini, etmesi gerektiğini kavramış kadroların öne çıkması, Gorbi-Yeltsin ikilisini de, kapitalizm heveslilerini de aynı sona götürecektir: Canları cehenneme! ●

**Gorbi, Yeltsin!
Bunlar biri
ötekinin yedeği
olan iki truva atı,
emeğin ve
sosyalizmin
azılı
düşmanlarıdır!**

Yunus Bizans Yöntemi Tarih Düşmüş

Yunus'un *Risale'si*, Aleviliğin Anadolu'nun İslam dışı kültürlerinden de etkilendiğini, tümünün mirasçısı olduğunu kanıtlar.

İSMAIL KAYGUSUZ

Arkeolog, yazar

Doğudan batıya Anadolu'nun dört bir yanında mezarı olduğu söylenen Yunus Emre'nin, son zamanlarda bulunan yeni belgelere dayanarak 1238'lerde doğduğu ve 1320-1321 yıllarında öldüğü kabul edilmektedir. Şiirlerinde andığı bazı mutasavvıf ve ozanların 13.yüzyılın sonları ve 14.yüzyılın başlarında yaşadıklarının bilinmesi zaten onun çağını belirler. Kaldı ki aruz ölçüsüyle yazmış olduğu *Risale'ti-n Nushiyye'sinin* son beyitlerinden birine tarih de düşmüştür,

Söze tarih yediyüz yidiydi
Yunus canı bu yolda fidiydi
(s.15, beyit 556)

Hicri 707'de (Miladi 1307) yazmış olduğu bu yapıtında Yunus, İslami din ve ahlak felsefesi yapmıştır. Bununla, Arapça ve Farsça yazan ulemaya, güç ve karmaşık konuların kendi öz dili Türkçeye halka nasıl taşınacağını ve nasıl anlaşılır kılınacağını göstermeyi amaçlamıştır sanki.

Şimdi asil konumuz olan, Yunus Emre'nin bir başka şiirinin sonuna attığı tarihe geçelim:

Yunus Emre ve şiirleri üzerinde çalışmış araştırmacılardan kimse ilgisini çektiğini göremediğimiz bu tarih, Gölpinarlı'nın "İnança ait kıssalar" bölümüne soktuğu 169 numaralı şiirin son beyitindedir.

Yedi şiirden oluşan bu bölümde, "Yunus'un Yaratılış Destanları" başlığı konulsa belki daha doğru olacaktı. Bu destanlardaki "evrenin özü", "insanı oluşturan dört karşı nesne", "evren çekirdeği (gevher)", "son hızla dönen gevherden oluşun buğu", "buğudan oluşan gökyüzü ve yıldızlar", "dönmeye başlayan gökyüzü ve ay", "boşlukta duran denizler üstüne kurulan yer" gibi, İslami inançlar dışındaki yaratılış düşüncesi ve varsayımları, Greko-Bizans bilim ve felsefi düşüncelerine dayandırarak yorumlamak olasıdır.

Çalap Adem cismini topraktan var eyledi
Şeytan geldi Adem'e tapmağa ar eyledi

diye başlayan 25 beyitlik şiirde Yunus, kutsal kitaplarda geçen Şeytan söylencesini anlatır ve yorumunu yapar. Şeytan tanrısal buyruğa uymayıp, Adem'e tap-

Egemen sınıfın Yunus'umuzu sahiplenme oyununu elbirliğiyle bozalım.

madığı gibi, ateşten atlarıyla ona karşı savaş açmıştır. Tanrı Adem'in kendi göbeğinden yarattığı atla onu korur ve şeytani cennetten kovarak dünyaya salar. Vakit erişir Musa gelir. Şeytan Musa peygamberden, kendisini bağışlaması için tanrıya dua etmesini rica eder. Ancak Musa tanrıya yakarışı sırasında onun arzusunu unutmıştır. Tanrı anımsatır ve

Vargıl ayıtlı Musa, rahmet edeyim ona

Secde etsin Adem'e, çün istigfar eyledi

diyerek eski buyruğunu yineler. Şeytan ise

Ben eğer tapsam ona, ol vaktin tapar idim
Şimdi hod (kendisi) toprak olup
Zir-ü zeber eyledi (tozu bile kalmadı)

sözleriyle karşı koyuşunu sürdürür. Yunus, "bu iblis öyküsünün anlamı, yaşamda fudulluk etmemektir, insan kendi kendi-

sini azdırmazsa ona kimse kâr eylemez" dersini çıkararak yorumunu yapar ve yargıya varır.

İşte bu şiirinin sonuna tarih düşmektedir Yunus. Ancak bu tarih, *Risale'sine* attığı Hicri tarih yılı değildir:

Altı bin yediyüz ü
Yıldan geçen Adem'i
Dile getirdi Yunus
Şimdi tekrar eyledi
(Şiir 169, beyit 1328)

Gölpinarlı, Yunus Emre'nin şiirlerinde geçen, yedi, dört, onsekiz, yetmiş bin, doksan bin, yüz yirmidört bin gibi sayılar hakkında geniş denecek açıklamalar yaptığı halde, bu rakamı görmezlikten gelmiş. Oysa bu sayı Yunus Emre'nin yaşadığı çağda, Bizanslıların kullandığı tarih atma sisteminin, yaratılıştan o güne kadar geçen yılı gösteren tarihten başkası değildir.

Farklı el yazmalarına dayanarak, *Yunus Divan'ının* çeşitli yazarlar tarafından yapılan baskılarında bu beyitin ilk dizesinin "altı bin yedi yüz yıldan...", "altı bin yedi yüz yıldan...", "altı bin yedi yüz yıllık..." okunuşları da mevcuttur. *Risale'deki* tarih için de aynı durum söz konusudur. Karaman'daki el yazmasında bunun "sene tarih yediyüzdeydi" olarak geçtiğini Gölpinarlı belirtmektedir.

Bu örneklemelerden de destek alarak biz bu beyitin aslının:

Altı bin yedi yüz (y)üzü
Yıldan geçti Adem'i
Dile getirdi Yunus
Şimdi tekrar eyledi

Bu yıl, halkın bağrında yetişmiş, halkın dilini konuşmuş, her zaman ezilenden taraf olmuş Alevi ozanı Yunus'un yılıdır. (UNESCO 1991 Dünya Yunus Emre Yılı.) Yunus'un şu dize-leri, onun yaşam felsefesinin özünü güzel yansıtır:

Adımız miskindir bizim
Düşmanımız kindir bizim
Biz kimseye kin tutmayız
Kamu alem birdir bize

Yunus'un insanlık sevgisi, aynı zamanda gönül kırmaya ve inanç tüccarlığına kararlı bir karşı çıkıştır. Bakın bir dörtlüğünde şöyle diyor:

Bir kez gönül yıktın ise
Bu küldüğün namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil

Yunus Emre'nin Porsuk ile Sakarya kavşağındaki Sarı-

Yunus'a da el uzatıyorlar

köy'de doğduğu söyleniyor.

Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli'den nasip alan (ve kendisine Hacı Bektaş tarafından Tapduk Emre adı verilen) bir sufi dervişinden nasip almış, yıllarca onun dergahında hizmet vermiş ve düşüncelerini halka götürmüştür. Yunus bunu şiirlerinde dile getirir:

Taptuğun tapusunda
Kul olduk kapısında
Yunus miskin çiğ idik
Pişuk elhamdülillâh

Vardığımız illere
Şol sefa gönüllere
Baba Taptuk manisnin
Saçtuk elhamdülillâh

Yunus'un yaşamı, yaşam felsefesi, şiirleri onun Aleviliğini

ALİ AKLIBAŞINDA

Bu yazı, yazarın *Gerçek İlim* dergisinin 23-24. sayısında yayınlanan "Öz be öz bizim olan Yunus'a sahip çıkalım" adlı yazısından özetlenmiştir.

yüzbin kere kanıtlarken, Sünni gericiliğin fikir babalarından Ahmet Kabaklı, *Yunus Emre* adlı kitabında, onun Sünni olduğunu ileri sürüyor. Tapduk Emre diye birinin varolmadığını, Yunus'un Alevilikle hiçbir ilişkisi olmadığını söylüyor. Kabaklı, Aleviliği ve Hacı Bektaş-ı Veli'ye bağlı bazı çevreleri rivayetçilikle suçluyor.

Fakat gerçeğin gücü yalanları öylesine açık ediyor ki, aynı yazar, kitabın bir sonraki sayfasında "Menkibe ve Gerçek"

başlığı altında, Hacı Bektaş Veli'ye bağlılığı olan çevrelerin Yunus'un şiirlerinin unutulması ve yüzyıllara aktarılması bakımından "yararlı" olduğunu belirtmeden edemiyor. Bir başka yerde de Yunus'un dervişliğini kabul ediyor! Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu!

İşte Kabaklı gibilerinin içleri böyle karadır. Yazdıkları karalamaların yalan olduğunu bilirler.

Pir Sultan'lar, Kaygusuz Abdal'lar, Dadaloğlu'lar, Şair Eşref'ler, Yunus'lar, halklara kendilerini kabul ettirmiş, gönülleri fethetmiş nice gönül sultanları. Türkiye kültür zenginliğinin temel taşları.

1991 Yunus Emre Yılı'nda, Anadolu halkının yetiştirdiği

Yunus gibi değerlerimizi koruyalım. İşçimizle, köylümüzle, yazarlarımızla, kadınlarımızla, kısacası tüm varlığımızla değerlerimize sahip çıkarak, kendi gericiliğini gizlemek üzere Yunus'u sahiplenmeye çalışanların oyunlarını boşa çıkartalım. Anadolu halkının demokratik savaşım geleneğini ve onun Yunus gibi temsilcilerinin çağlar boyunca taşıdığı mesajı geleceğe taşıyalım.

Evvel benim âhır benim
Canlara can olan benim
Azıp yolda kalmışlara
Hazır meded eren benim

Dost ile birliğe yeten
Buyruğu neyse tutan
Mülk bezeyip dünya düzen
O bahçıvan hemen benim

Yunus değil bunu diyen
Kendiliğidir söyleyen
Mutlak kafir inanmayan
Evvel âhır zaman benim

Biz gözbağının ardından da görürüz ama...

olması gerektiği kanısındayız. Böylece hece sayısı $7 + 7 = 14$ olduğu gibi, uyak kafiye uygunluğu da gerçekleşir.

Yunus Emre Adem'den kendi zamanına kadar geçen yılları açık bir sayıyla verdiğine göre bu tarihleme sistemini biliyordu; yüz yıllık yanlış yapmış olmaz. Yani yüz rakamı yinelenmiş ve $6700 + 100 = 6800$ rakamı söz konusudur.

Yunus Emre'nin rakam eklemeye yoluyla sayı basamakları oluşturduğu örnekler vardır. Birini verelim:

Yüz bin (+) yirmidört bin hası
Dört yüz kırk dört tabakası
Bu mülke bünyad olmadan
Mülkü yaratanda idim"
(şür 135, beyit 100)

Olasıdır ki Yunus, hece ölçüsünü tutturmak için bu tür kullanıma zaman zaman başvurmuştur.

Şu halde Yunus Emre, adı geçen şiiri, yaratılışın 6800. yılında, yani günümüzün tarihleme sistemine göre 1292 (Hicri 692) yılı içinde, 54 yaşlarında iken yazmıştır.

Erken Bizans'tan başlayarak geliştirilen ve Geç Bizans döneminde diğer bölgesel Era sistemlerinin (bölgelerin Roma imparatorluğuna katılış tarihini başlangıç olarak alan) tamamıyla terk edilmesiyle, kullanılması yaygınlaşan yaratılış yılı, Adem'in ya da dünyanın yaratılmasından İsa'nın doğumuna kadar 5508 yıl geçmiş olduğu hesabına dayanır.

Yani yaratılışın ilk günü, İsa'dan 5508 yıl önce 31 Mart Pazar olarak kabul edilir, İsa'dan sonraki yıllar bu sayıya eklenerek tarih atılırdı. (1)

Yunus Emre aruz ölçüsüyle yazdığı *Risale*'sinde Hicri 707 (Miladi 1307) tarihini, *Risale*'den daha önce yazıp, Adem ile şeytan söylencesini işlediği ve hece ölçüsünü kullandığı bu şiirinde ise, Bizans yaratılış yılı ($6800 - 5508 = 1292$) tarihini düşmüştür. Yunus'un tek bu şiiri bile, bizce onun Greko-Bizans dünyasını yakından tanıdığının göstergesidir.

Yazımızı Sabahattin Eyüboğlu'nun sözleriyle noktalamak istiyoruz: "Ne mutlu inandığını Yunus gibi söyleyene, sevdiğini Yunus gibi sevene ve kendi çağının karanlıkları içinden bütün çağların aydınlığını bulana!"

Avukat Ali Yıldırım

Geçtiğimiz günlerde bir gurup insan hakları savunucusu, bir basın toplantısı yaparak, burada basına uygulamalı olarak polis işkence yöntemlerini gösterdi ve işkence aletlerini sergiledi. Sergilenenlerin listesinde bir işkence aleti olarak gözbağına rastlamadım. Bu, gözbağının bizde yeterince ve asıl anlamıyla algılanmadığını gösteriyor.

Çoğu arkadaş haklı olarak "göz bağı da bir şey mi" diyecektir ama, gözbağı resmen ve fiilen bir işkence aletidir. Sınıf mücadelesinde egemen sınıf açısından önemli bir işlev görmesi hedefleniyor. Bunu, ağlaşmadan sergilemek gerek.

Emniyetin kapısından giren her siyasi insanın - kim olduğuna bakılmaksızın - gözü bağlanır. Oysa, ceza yargılaması yasasında sorgulamanın nasıl yapılacağı anlatılırken, "sorgu aynı zamanda bir savunmadır" da deniliyor. Bu yasanın savunulacak bir yanı yok, ama "sorgulamada gözbağı takılır" da demiyor. Son çıkan terör yasası bile, bütün yasakçı baskıcı niteliğiyle işkenceye yer veriyor da, gözbağına yer vermiyor. (Herhalde, yasalar işkence aletlerini düzenlemediğinden!) Sonuçta, sorguda gözbağı uygulamasıyla burjuvazi kendi hukukunu çiğniyor. Yani, gözbağı yasadışı!

Polisin göz bağlaması, yasadışılığın ötesinde işkencedir, gözbağı da bir işkence aletidir. Mucidi de Amerikan Merkezi Haberalma Örgütüdür (CIA).

Körfez Savaşı sırasında hepimiz TV'de izledik, ertesi gün gazetelerde resimlerini gördük: CIA ajanları Irak'lı tutsakları sorguluyorlar. Tutsaklar çıplak ve gözlerinde gözbağı var.

Dünya kamuoyunun açıkça belki ilk kez gördüğü bu sorgu manzarası, TC'de sıradan bir uygulamadır. Türkiye burjuvazisi, çoğu iğrenç şey gibi işkence yöntemini de ithal etmede geri kalmıyor.

Operasyon sırasında, daha yakalandıkları an "militanların" başları kendi giysileri ile örtülüyor ve konuşmaları yasaklanıyor. Bu polisin bir direnç kırma yolu olarak seçilmiştir. Daha sonra, zemin katta eller

duvara dayalı başlar öne eğik duruş, gözbağının bağlanmasıyla yüzbinlerce devrimcinin yakından tanıdığı "emniyet" uygulamasına dönüşüyor. Siyasi polis göz bağı özel olarak yaptırılmış: Gözlük gibi, kalın kumaştan yapılmış. Bazen de bir boyun atkısı aynı işi görebiliyor.

Gözbağı takılıyor, "kuraldır" diyorlar "bunsuz olmaz". İtiraz ediyorsunuz, elleriniz bağlanıyor. İki yanda iki görevli. İşkence görevlileri. Gözbağı, karanlık. Koridorlar, merdivenler. İnşiler çıkışlar... Gözbağının nasıl bir işkence aleti olduğunu en derinden, gözleri bağlanan sorgudaki insan anlayabilir. Gözleri açık ışığı görme isteği.

Görmeyen insan yardım arar. Bir yere tutunma, sağlam ve güvenli bir yere dayanma ihtiyacı duyar. Oysa yanınızdaki... Amaç, sizin zihninizin, vücudunuzun kendine güvenini kırmaktır, "sorgulanana" çökertmektir. Bu, işin bütünüyle psikolojik yanı. Güvensiz olun, bir merdiveni inerken ayağınızı attığınız an ne olacağını bilememeye duygusu içinde rahatsız olun, istersiniz. Alçak bir yerden geçiriliyormuş gibi eğilerek iki büküm yürütmeler, kapıdan geçiyorsunuz diyerek vücudu, kafayı duvara çarptırmalar, "seni altıncı kattan atacağız, konuş" türünden tehditler, bir karışlık merdivenden aşağı itmeler... Bütün bu psikoloji ağırlıklı

fiziki eziyetler de, gözbağı denen bu işkence yönteminin parçasıdır.

Siyasi polis reddetmiyor gözbağı kullandığını. Bunun bir işkence olduğunu söylediğinizde, bu da bir şey mi anlamında gülüyor. "Bizden bir kötülük gördün mü, arkadaşlarım size karşı kaba davrandı mı" diye soruyor sorgu timinin şefi. "Ortada tatsız bir durum yoksa neden gözlerim bağlı, neden hücreye atılıyorum, neden bu kadar korkuyorsunuz? Bunlar işkence değil mi?" Adam şaşırıyor, "hayır hayır" diyor, "bunlar sadece birer önlem. Biz de emir kuluyuz. Amirimiz gelip gözünüzü açık görse hepimiz 'firca' yeriz. Kural böyle." Diğer bir sorgu görevlisi atılıyor, "tabi diyor açalım gözlerinizi çek burada fotoğrafımızı, ver militan arkadaşlarına, ondan sonra güm"

Burada gerçek bir korku ifadesi var. Fakat bu, yöntemin kaba yorumu, işin yalnızca bir parçası. Sıradan polis gözbağının bir işkence aleti olarak öneminin ayrımında olmayabilir, ama CIA yetiştirmesi şeflerin gözbağını çok iyi bilip tanıdıkları ve içlevi konusunda yeterince bilgi sahibi oldukları kuşkusuz. CIA ajanı, Iraklı tutsak kendisini tanıır diye mi gözlerini bağlıyor da sorguluyor? Kuşkusuz hayır. Tutsağı, dünyadan, zamandan, mekandan yalıtıp, yalnızlaştırıp irade-

sini ve direncini sıfıra indirmek için gözbağı kullanıyor.

İnsanın çınlıçıplak soyulması ve karanlık, kişiliği parçalamanın, iradeyi zayıf düşürmenin, kişiyi utanç içine çekerek kendisiyle ilgili kılrken o arada örgüt çökertecek "bilgiler" almanın yolu. Burjuvazinin olağan, kendi içinde bile bir hukuksallığı olmayan iğrençliği.

Bazen düşünüyorum da, o akıl almaz işkenceleri yaşayan insanların kendilerine yapılanları yazmaları gençlerimize ruhsal güç mü veriyor, yoksa tersi mi? Neden mi? İşkence anlatımlarını okuyan insan siyasi poliste aynı atmosfere girdiğinde bütün ayrıntılarıyla okuduğu gerçeklikle yüz yüze geliyor. "Ya okuduklarımız bana da yapılırsa" sorusunu sormaması olanaksız sanırım. İnancı, insan yanımızı her zaman yüksek tutmalı! Sınıf mücadelesinin bir kuralı da burjuvaziden her tür iğrençliğin beklenebileceği değil mi?

Ayrıntıdır ama önemlidir. İşkence yöntemi ve aleti olarak gözbağını sergileyelim. Gözlerinin içine sokarcasına anlatalım. Hukuktaki yeri mi? O da var, ama hukuk guguk kimin umurunda. Bugün guguk olan yarın hukuk oluyor. Örneği, terör yasası. Bu yasayı tüm kapsamıyla tahlil edip reddetmemiz gerekiyor. Bırakın devrimciliği, insan yanımız bunu gerektiriyor. ●

(1) Daha geniş bilgi için bakınız. V.Grümel, *Traite d'Etudes Byzantines I. LA CHRONOLOGIE*. Pres. Univ. Paris, 1958. ●

BÜYÜK YÜREK: ŞAİR EŞREF

R. Yürükoğlu

Mehmet Eşrev, 1847 yılında Manisa'nın Kırkağaç ilçesine bağlı Gelenbe (Yerköy) kasabasında doğdu. Manisa'nın Hatuniye Medresesi'nde Arapça ve Farsça öğrendi. Kasaba (Turgutlu), Akçahisar ve Alaşehir'de "malmüdürlüğü" yaptı.

1878-1902 yılları arasında Fatsa, Çapakçur, Hizan, Ünye, Tirebolu, Akçadağ, Garzan, Garbi Karaağaç (Acıpayam), Buldan, Kula, Kırkağaç, Daday, Gördes ilçelerinde kaymakamlık yaptı.

Gördes kaymakamıyken bir jurnal üzerine tutuklanarak İstanbul'a gönderildi. Yedi ay süren tutukluluk döneminden sonra bir yıl hapse mahkum edildi.

Cezanın bitiminden on gün sonra hapisneden çıkarılıp polis eşliğinde İzmir'e gönderilen(1903) Eşref, özgürlük kavgasına daha yoğun katılmak için Mısır'a kaçtı(1904). İlk kitabı *Deccal*, Kahire'de basıldı.

Bu kitabından dolayı mallarının haczedilmesine karar verilince aşağıdaki dörtlüğü yazıp mahkemeye gönderdiği söylenir:

Koçan şeklinde hıfz ettim getirdim Mısır'a
birlikte
Gıyaben hacz edin kim müşterisi kum
kadar çoktur
Hicap etmekteyim amma efendi doğrusu
lafın
S.....imden başka bende hacze layık
mamelek yoktur

Kahire'den Paris'e, oradan İsviçre'ye ve Kıbrıs'a giden Eşref, ardından Jön Türklerin yurt dışında merkezlerinden biri olmaya başlayan Kahire'ye döndü. Bu dönemde *İstımdat* (1905), *Deccal* (ikinci kitap, 1907), *Hasbihal-yahut-Eşref ve Kemal* (1908), *Şah ve Padişah* (1908), *İran'da Yangın Var* (1908) adlı kitapları yayınlandı.

Eşref, İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü. Kasaba (Turgutlu) kaymakamlığına, oradan Adana vali muavinliğine atandı (1909). Adana'ya gidişinden dört ay sonra, vali muavinlikleri kaldırılınca Kırkağaç'taki evine çekildi. *Deccal*'in üçüncü kitabını, *Kuyruklu Yıldız* (oğlu Mustafa Şatim'le birlikte), *Eşref'in Rüyası*, *Bergüzar*, *Eşref'in Meclis-i Mebusanı*, *Tercuman-ı Millet-yahut-Kaside-i Hürriyet* adlı yapıtlarını yazdı. Bunların hiçbirisi sağlığında basılmadı.

Eşref, 22 Mayıs 1922'de veremden öldü.

SANATI - KAVGASI

Hiciv (yergi) şairleri, hicviyelerinde (yergi şiirlerinde) "müstehtecen" sayılan bir takım sözcükleri kullanmaktan ve "küfür" etmekten kaçınmazlar. Bu yergiden beklenen "çarpcılık" işlevinin bir gereği olarak görülür. Cinsel organların halk arasındaki adlarını anmak, cinsel ilişkileri dile getirmek, ana avrat sövmek gibi... İçinde bu tür sözcükler yer alan bir yergi şiiri, okuyanda "bayağı"lık etkisi yapmıyorsa sanat dışı değildir. Bu ölçüt, "çıplak" tablolara uygulanan "müstehtecenlik" ölçütüne benzer.

Eşref'in şiirleri, gerek yüz yıla yaklaşık dönem içerisinde, gerekse günümüzde, bayağı bulunmamıştır.

Eşref her zaman düzenle kavgaya eden

'Aldırmıyor öküüzler'

bir insandır. Onun yergileri, öncelikle, otuzüç yıl süren İkinci Abdülhamid'in baskı rejimine yönelir:

Padişahım bir dirakte döndü kim güya
vatan
Dalma bir baltadan bir şah-ı hali kalmıyor

Gam değil amma bu mülkün böyle elden çıkması
Gitgide zulm etmeye elde ahali kalmıyor

İstemem devlet aleyhinde evimde kıyl ü kâl!
Korkarım jurnal ederler herkesin nâmusu var.

KIRK YILLIK BEKTAŞİLER...

Olay, Eşref'in Bektaşî tarikatına girmesinden önce geçiyor. Cin Ahmet'le Eşref, Ruhi Baba'nın evine giderler.

—Beybaba, nasip almaya geldik, derler. ("Nasip almak", tarikata girmek demek.)

Ruhi Baba,
—Erenler, hele yukarı çıkın, diyerek onları içeri alır. Biraz sonra da elinde bir tepsî meze, bir şişe rakıyla gelip karşılarna oturur. Demlenmeye başlarlar. Söz sözü açar... Rakılar, mezeler tazelenir... Vakit epeyce ilerleyip de kafalar bulununca sofraya kalkar. Sigaralar

sarılrken, Ruhi Baba,
—Şimdi söyleyin bakalım ziyaretinizin sebebini, der.

Eşref:
—Beybaba, Bektaşî tarikatına girmeye karar verdik. Sizden nasip almaya geldik.
—Bektaşî olacaksınız da n'olacak, der Ruhi Baba, Bektaşîlikte din yok iman yok. Namaz yok oruç yok. Cennet yok cehennem yok...

Eşref Cin Ahmet'e döner:
—Yahu, biz kırk yıldır Bektaşî imişiz de haberimiz yokmuş! Kalk gidelim! ●

Askeriden, şeyhden, kıssiden, küttâbdan, Hazret-i Şâhın cihanda it kadar câsusı var.

II.Meşrutiyet ilan edildikten sonra da, Eşref, yine her türlü yolsuzluğun ve yasa dışı uygulamaların karşısına çıkmıştır.

Vakt-i istibdâdda söz söylemek memnuğ idi;
Ağlatırdı ağzını açsan hükümet mânânı!
Devr-i hürriyetdeyiz şimdi, değişti kâide,
Söyletirler evvela sonra s....ler ananı!

Eşref, rejimi eleştirmekle yetinmemiş, ülkenin geri kalması, doğal kaynakların işletilmemesi gibi konuları da yoğun olarak işlemiştir.

Bir soğan soyuluyor
Yaşarıyor gözler
Bir hazine soyuluyor,
Aldırmıyor öküüzler!..

Ehali akl u hikmetce müsavi;
Denilmez kim şu Sokrattır bu Bokrat.
Aristokrat eğer zengin demekse:
Bizim millet temâmiyle demokrat.

İlerici bir halk aydını, baş eğmez bir kavgacı ve Bektaşî olan Eşref'in dinci yobazlığa karşı durmaması da düşünülemezdi:

Sarıklı gördüğün câhilleri zanneyleme
nüvvab,
Kurutmakçün dirah-i milki güyâ bir diken
sarmış
Başından boynuna indir, onunla boğ hemen
kelbi,
Sarık sanma, bir ölmüş beyne tutmuş bir
kefen sarmış!

Acıya hâl-i sabâvetde alıştırma için,
Müslümânın s....i önce şeri'at kesiyor.
Alet-i zulmederek din-i mübini hâşâ,
Dilini doğruların sonra hükümet kesiyor!

Eşref, öğrencisi olan ve çok sevdi Neyzen Tevfik'e de kıtalar yazmıştır. (Eşref, Neyzen'e Hafız derdi.)

Kimseler Hafız'a alını yere gelmiş diyemez
Doğduğundan beri kuc dönmedi şeytana bile!

Çok cevâmide, mesâcidde dolaştı amma
Koymadı alını piç secde-i Rahmâna bile!
Hacı yatmaz gibidir sanki köpek oğlu köpek,
Ayaküstünde kalır düşse de mizâna bile!

Yağlasın kızneyini hazret-i pir
Bârekallah koca Hâfız alıyor,
Bâdemâ kalmadı hâcet nefese,
Kamışı şimdi g...tünden çalıyor!

Nazım Hikmet onun için şöyle der:
"Şair Eşref müthiş adamdır... Ondaki realizme hayranım."

Edebiyatımızda belki de Nef'i'den sonra en başarılı yergici olan Eşref, kendi yaşamından kalkarak, ülkemizde gerçek sanatçının şimdilik değişmemiş alinyazısını da belirlemiştir:

Çektiğim cevri ü cefanın sebebinden sorma,
Deme kim: "Bâdihavâ menkabe dellâh budur";

Habs ile, nefy ile, işkence ile ömrü geçer,
İşte Türkiye'de şair olanın hâli budur.

İŞÇİ SINIFININ SORUNU ÖRGÜTTÜR

Türkiye işçi sınıfı sözünü tuttu, 1 Mayıs'ta alanlara çıktı. Onbir yıllık aradan sonra yasakların üzerinden aştı. İzmir'de yığinsal gösteri yaptı. 1 Mayıs bu yıl ALANLARDA KUTLANDI!

12 Eylül 1980 öncesinin en son açık 1 Mayıs mitingi Mersin'de yapılmıştı. Bu yıl ise İzmir, 1 Mayıs geleneğinin taşıyıcısı oldu. Konak'ta yapılan yığinsal İzmir mitingi, bu açıdan büyük bir kazanımdır. Bugün Konak'ta "sözümüzü tuttuk, alanlara çıktık" diye haykıran 15 bini aşkın işçi, yarın İstanbul'da 1 Mayıs Alanı'nda, tüm Türkiye'de yapacağı 1 Mayıs kutlamalarının müjdesidir.

1 Mayıs öncesinde burjuvazi, İstanbul 1 Mayıs Alanı'nda (Taksim) 1 Mayıs kutlaması yapılmaması için her önlemini almıştı. Bir yandan sendikaların, demeklerin 1 Mayıs başvurularını reddetmiş, bir yandan da onbinlerce polisi İstanbul kent merkezine yığmıştı. Korkusu büyüktü.

Türk-İş yönetimi kendi kongresinin aldığı kararı uygulamadı, 1 Mayıs'ı "bu yıl salonlarda, gelecek yıl(!) alanlarda" kutlayacağını duyurdu. Belediye-İş ve başka bir iki sendika hariç, öteki sendikalar, Türk-İş yönetiminin ardına saklandılar.

İşçiler, "neden bu yıl salonlarda da gelecek yıl alanlarda" diye soruyorlardı. Onlar biliyorlardı ki, Türk-İş yönetimi "1 Mayıs'ta alanlardayız" deseydi, İzmir'de olduğu gibi İstanbul'da da 1 Mayıs alanda kutlanırdı. Bu yüzden, Türk-İş yönetiminin duyurusu, işçileri, ne tür sendika yönetimine sahip olmaları gerektiği konusunda da eğitmiş oldu.

Ya devrimci harekete ne demeli? Bu kesim, kendini yiyip bitiren "korsan eylem" mantığı yüzünden, yığinsal 1 Mayıs perspektifini bile taşımadı. Devrimci akımlar, işçilerin alanlara dolması için çalışmadılar. 1 Mayıs günü caddeleri dolduran işçilerin yanında da yer almadılar. Kendi başlarına "korsan" adını verdikleri dar kadro eylemleri yapmada ısrar ettiler.

Bugün, "korsan" bile olsa

1980'den bu yana
ilk yığinsal, açık
1 Mayıs mitingi,
11 yıllık aradan
sonra İzmir'de
gerçekleşti. Bu yıl
sözünü tutarak
"işte 1 Mayıs'ta
alanlardayız"
diyen Türkiye işçi
sınıfı, gelecek yıl
tüm ülkeyi
1 Mayıs alanı
yapacaktır.

yapılan eylemin artık onbinlerin, yüzbinlerin "korsanı" olması gerektiğini devrimci hareket neden görmemekte diremiyor? Mücadelenin yeterince yükselmediği dönemde belli bir meşruluk taşıyan "dar kadro" eylemlerde bugün ısrar etmek, sınıf mücadelesini reddetmek olmuyor mu? Bu açıdan, İzmir mitinginin Türkiye çapında yapılamamış olmasının bir sorumlusu da devrimci hareketin kendisidir. İşçiler, bunlarla yola çıkmamakta hiç de haksız değildirler.

Bunlar bir yana, işçiler, yüzbinlerce işçiyi biçen tensikatlar, pahalılık ve sözleşmelerin askıda tutulması gibi nedenlerden ötürü, öfkeden çatlıyordu.

Geçmişte işçilerin eş ve çocuklarıyla, işli ve işsizle, genci ve emekliyle eyleme çıkması Kazlıçeşme grevi gibi tekil örnekler oluşturmuştu. Bu yıl ise, en militan eylemlere bile artık *sınıfın tüm bireyleriyle* katılan, *sınıf* halinde eylem koymakta olan işçiler, 1 Mayıs'ı da böyle kutlamak istiyorlardı. Sendika yöneticilerinden tek şey bekliyorlardı: Cesur, kararlı tutum almaları.

1 Mayıs günü işçiler İstanbul'da, Zonguldak'ta, Adana'da, İzmit'te, vb. endüstri merkezlerinde, sabahın erken saatlerinden itibaren sokaklara doldular.

İşyerlerine (ama işe değil), sendika merkezlerine gittiler. "1 Mayıs'ta olmamız gereken yerdeyiz" mesajını tüm ülkeye duyurdular.

İşçi sınıfımız bunun ötesinde, eylemlere girişmekten de geri durmadı. İstanbul'da Belediye-İş genel merkezinin bulunduğu Aksaray semti, Unkapanı, Beykoz Sümerbank, Kazlıçeşme, grevdeki fabrikaların önleri, Ankara'da Fenişleri Müdürlüğü'nün önü, Zonguldak'ta Belediye-İş şube binasının önü, İzmit'te Maga Deri ve adları sayılamayacak kadar çok işyerinin önü, 1 Mayıs'ın coşkusunu taşıyan işçi yığınlarının eylemine sahne oldu. İstanbul'da Aksaray'dan yığinsal işçi yürüyüşü girişiminden, işyerlerinde işbaşı yapmamaya, hatta üretimi tam gün durdurmaya varan eylemler yapıldı.

Bu 1 Mayıs'ta işçiler, burjuvazinin hukukuna hiç güvenmemek gerektiğini, hak almanın güç ve kararlılık sorunu olduğunu bir kez daha hatırladılar.

Her karşı-devrim dalgası, ondan daha güçlü bir devrim dalgası, her dağınıklık ve moralsizlik, daha derin örgütlülük, inanç ve özveri gerektirir ve getirir. İşçiler, bu 1 Mayıs'ta bu gerçeğin farkında olduklarını gösterdiler.

İşçiler, küçük burjuva devrimciliğinin, dünya çapındaki karşı-devrim sürecinden şiddetle etkilendiğini, dağınıklık ve moralsizlik içinde olduğunu da gördüler. Bu, işçinin birliğinin ve *örgütlü* gücün önemini tam anlamıyla ortaya koydu. "İşçiye çelik gibi örgüt gerekir" düşüncesinin doğruluğunu bir kez daha kanıtladı.

Dağınıklığa karşı örgütlülük, moralsizliğe karşı sınıf bilinci, parsacılığa karşı sınıfın en geniş birliği, reformizme ve "çeteciliğe" karşı yığinsal-militan eylem, çelik gibi proleter örgüt! İşte bunlar, bu yöndeki her adımıyla önü daha da açılacak olan Türkiye işçi sınıfının 1 Mayıs'tan çıkardığı temel sonuçlardır.

İşçi sınıfının *sorunu örgüttür, görevi örgütlenmektir*. 1 Mayıs 1992'yi bu anlayışla kutlamak üzere ileri!

KAVGA

"İşte, 1 Mayıs'ta yine alanlardayız"

1 Mayıs sabahı İzmir, İstanbul, İzmit, Adana ve öteki endüstri merkezlerinde işçiler, erken saatlerden itibaren sokaklara çıktılar. İşyerlerine (ama işe değil), sendika binalarına gitmeye başladılar.

İşçilerin, en başta İstanbul'daki işçilerin nabızı Taksim için attı, eylemler 1 Mayıs Alanı'na gitme doğrultusunda oldu. Öteki illerdeki eylemlerde de, 1 Mayıs Alanı'nı zaptetme isteği yansdı. İzmir mitingi bu yönde önemli bir adım oldu.

İstanbul'da Belediye-İş öncülüğündeki 1 Mayıs komitesinde Petrol-İş, Deri-İş, Tümtis, Hava-İş, Kristal-İş, Otomobil-İş sendikaları vardı. Başvuruların hepsi valilikçe reddedildi. Ama işçilerin 1 Mayıs'ı kendi iş çevrelerinde örgütlemesine hiç kimse engel olamadı.

İstanbul'da en büyük eylem Aksaray'da Belediye-İş genel merkezi önünde toplanan 2 bin kadar işçi ve işçi sınıfı devrimcisi gerçekleştirildi. Saat 9.40 sıralarında Aksaray'dan Unkapanı'na yürüyüşe geçen işçilere polisi saldırdı. Açılan bazı pankartları indiren polis, "Devrimci Gençliğin Sesi" pankartlarının indirilmesinin kolay olmadığını pratikte gördü. İşçiler, düşen pankartları yerden alıyor, yeniden havaya kaldırıyorlardı.

Aksaray-Unkapanı koridorunda böyle sıkı bir mücadele verilirken, Otomobil-İş Topkapı şubesi yönetimi, 500 kadar üyesini Erka Fleks grevine götürdü. Derby işçileri Dora grevini bir yürüyüş yaparak ziyaret ettiler. Sümerbank'ın Beykoz fabrikasında, Kazlıçeşme'de 1 Mayıs kutlamaları yapıldı. İzmir Aliğa'da davullu-zurnalı

kutlama yapıldı. İzmit Köseköy'deki Maga Deri işgalcileri coşkulu bir kutlama yaptılar.

İşçilerin 1 Mayıs eylemlerinin en alt düzeyi 2-3 saatlik iş bırakmaydı. Türk Telecom'da 2 saat üretim yapılmazken, Pancar motor fabrikasında üretim yaklaşık 8 saat durdu. Bu arada, 1 Mayıs'ı sözleşmelerde "ücretsiz tatil günü" olarak kabul ettiren Belediye-İş'in üyeleri, 1 Mayıs kutlamalarında her yerde ön safta yer aldılar. Ankara'da belediye Fen İşleri Müdürlüğü'nün önündeki eylem 10 bin işçinin yığinsal 1 Mayıs kutlamasına dönüşünce polis şaşkınlığa düştü. Yakalayabildiği birkaç işçiyi gözaltına almanın ötesinde birşey yapamadı.

Zonguldak'ta polis, Belediye-İş'in toplantısını sabote etmek için afişleri yırtmaktan yarar umdu. Bu arada Genel Maden-İş sendikası yönetimi, Madenci Anıtı'na çelenk koydu.

Türk-İş yönetiminin "kapalı salon toplantıları" da amacına fazlaca ulaşamadı. Eylemden dönerek bu toplantılara katılan işçiler, Türk-İş bildirisini eleştiren konuşmalar yaptılar. Tartışmalar çıktı.

Polisin gözaltına aldığı işçiler, yüksek morallerini karakollara taşımakta gecikmediler. Karakollarda açlık grevleri yapıldı, marşlar, türküler pencere-lerden çevre sokaklara taştı. Aynı şekilde cezaevlerindeki devrimciler de, 1 Mayıs'ı çeşitli eylemlerle kutladılar.

İşçi sınıfı bu 1 Mayıs'ta 1 Mayıs Alanı'na girmedi ama İzmir'de yaptığı açık yığinsal mitingle, gelecek yıl tüm ülkeyi 1 Mayıs Alanı'na dönüştürme yolunda önemli bir adım attı.

Hele 1992'yi görsünler! ●

1 MAYIS

Sözümüzü Tuttuk Alanlara Çıktık!

Kavga İzmir Temsilciliği, İzmir'deki coşkulu 1 Mayıs mitingini anlatıyor

1991 1 Mayıs'ı İzmir'de Türk-İş üyesi Belediye-İş sendikası yönetiminin kararlı çabalarıyla, binlerce işçi tarafından coşku ve disiplinle kutlandı. *Kavga*'cılar da işçilerle omuz omuzaydılar.

Burjuvazi aylar önceden 1 Mayıs kutlamasına izin vermeyeceğini açıklamıştı. Öte yandan, 1 Mayıs'ın kutlanması Türk-İş'in kongre kararıyla, Türk-İş yöneticileri işçileri 1 Mayıs'ta kapalı salonlarda tutmak için yoğun çaba harcadılar. Bu tutumlar işçinin öfkesini artırdı, hem de burjuvazinin işçi sınıfından duyduğu korkuyu sergiledi.

1 Mayıs yaklaşırken, Belediye-İş sendikasının İzmir'deki yöneticileri, kesin tutum koydular: "Yasak tanımıyoruz, 1 Mayıs'ta Konak Meydanı'ndayız!" Burjuvazi buna yanıt vermede uzun süre zorlandı. Sendika yöneticilerinin vali ve emniyet amiriyle yaptığı son toplantıda, emniyet amirinin, "valim, bunlar 5 dakikada binlerce işçi toplanır" demesi, işçilerin kararlılığını yansıtıyordu.

Uzun süren 1 Mayıs çekişmesi, 30 Nisan günü, valiliğin Konak eski Balık Hali'nde bir

"yarı kapalı salon toplantısına" izin vermesiyle sonuçlandı.

Valilik, katılımı en düşük düzeyde tutabilmek için izin verildiğini öğleden sonra açıkladı ama, eski Balık Hali, 1 Mayıs sabahı erken saatlerden itibaren Konak'ta toplanmaya başlayan binlerce işçiye dar gelmekte gecikmedi. 15 bini aşkın işçi Konak'ı doldurdu.

Belediye-İş, Selülöz-İş üyeleri, Petkim işçileri, Yol-İş üyesi Kutlutaş işçileri, Deri-İş üyeleri, Tekgıda-İş 6 No'lu Şube'ye üye işçiler, kamu işçileri sendikaları, *İşçi Sağlığı Derneği (İSD)* üyeleri miting alanındaydılar. Çeşitli sol dergilerin sempatanları, öğrenci arkadaşlar da mitinge katıldılar.

Bizim içinde bulunduğumuz işçi topluluğu Belediye-İş'in binasının olduğu Konak Hareket'te toplandı, konvoylar halinde Balık Hali'ne yürüdük. İşçiler kendi hazırladıkları flamaları övünçle taşıdılar. Otobüsler çeşitli yerlerden alana işçi taşıırken, trolleybüs işçileri Güzelyalı'dan Konak'a yürüyerek gelirken, ellerindeki pankartları almak isteyen polisler çatıştılar.

Mitingin bir başka güzel yanı, öğrenci arkadaşların miting alanına girişi oldu. Önceden toplanarak bir kortej halinde alana giren öğrenciler, bütün güçleriyle, "işçi nerede, biz oradayız", belgisini haykırıyorlardı.

Mitingde Belediye-İş sendikasının dört şube başkanı, 1 Mayıs'ın önemini anlatan, Türk-İş genel merkezine konfederasyona bağlı çeşitli sendikaların 1 Mayıs'la ilgili tutumunu eleştiren konuşmalar yaptılar. Bu arada, mikrofona çıkan Petkim baştemsilcisi arkadaş (aynı zamanda *İSD* şube yönetim kurulu üyesidir), işçiler alana girerken gözaltına alınan arkadaşların serbest bırakılmasını isteyen bir konuşma yaptı: "Gözaltına alınan işçiler bırakılmadıkça, buradan ayrılmayacağız" dedi. Bu konuşmayla birlikte tüm miting alanı "işçi-

ler tutuklanamaz" belgisiyle inledi. Bu konuşmanın ardından polis gözaltındaki arkadaşları bıraktı. Bu haber alanın coşkusu daha da artırdı.

İşçilerin 1 Mayıs sevinci, coşkusu ve kararlılığı görülecek şeydi. Miting sırasında okunan türkülerle halaylar çeken işçiler, halayın halkalarını büyüttükçe çevrelerini saran polis çemberini ittire ittire genişlettiler. "Yarı kapalı salon toplantısının", yasakları lime lime eden koca bir açık hava mitingi olduğunu dosta düşmana gösterdiler.

Bu 1 Mayıs mitingi, belki de 20 yıldan beri İzmir'de yapılan en güzel, en coşkulu, en disiplinli işçi eylemiydi. Mitingde işçilerin hep bir ağızdan haykırdığı belgiler de işçi sınıfının kararlılığını yansıtıyordu: "İşte 1 Mayıs, alanlardayız", "sözümüzü tuttuk, alanlara çıktık", "yaşasın

1 Mayıs", "demokrasi işçilerle gelecek", "tek yol devrim", "yaşasın sosyalizm", "Zonguldak-Botan elele"...

Yeri göğü saran belgilerle dünya işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününü kutlayan işçiler, miting bitiminde toplu olarak Konak vapur iskelesine yürüdüler. İşçiler vapur iskelesine yürürken, kendilerine sempati gösteren çevreye şöyle sesleniyorlardı: "Halkımız saf-lara!"

Kavga İzmir Temsilciliği olarak bir çiçek yaptırıp eylemden sonra Belediye-İş şube merkezine gittik. Yönetici arkadaşları, işçileri tebrik ettiler. Tertip komitesindeki şube başkanı ve baştemsilci arkadaşlarla röportaj yaptık.

Bu 1 Mayıs eylemi, Türk-İş'te sendikal birliğimizi koruyup, sendika-içi demokrasiyi geliştirmenin, Türk-İş'in yönetimini devrimcileştirmenin ne kadar önemli bir görev olduğunu yeniden gösterdi. Oportünizmin salı, tekarlığını, SHP'li liberallerin "dostluklarının" ne olduğunu görmemize yardımcı oldu.

Bu 1 Mayıs'ta sözümüzü tuttuk, İzmir'de alandaydık. Gelecek 1 Mayıs'ta tüm Türkiye'de yine alanlarda olacağız! ●

DUYURU

Belediye-İş İzmir şubeden temsilci arkadaşlarla 1 Mayıs günü yaptığımız röportajı, zaman darlığı nedeniyle bu sayıya yetiştiremedik. Gelecek sayımızda yayınlayacağız.

KAVGA

Kavga Avrupa Temsilciliği'nden Murtaza Dersimli bildiriyor

Londra'da 1 Mayıs

Londra'daki 1 Mayıs kutlamalarına İngiliz, İranlı, Şilili ve Türkiyeli işçiler katıldılar. İngiliz işçi sendikalarının ve yabancı işçi örgütlerinin ortak 1 Mayıs Komitesi'nce Kuzey Londra'da düzenlenen 1 Mayıs yürüyüşünün ağırlığını Türkiyeli işçiler oluşturmuyordu.

Eylem öncesinde, bazı işverenler, 1 Mayıs'ın işgünü olduğu gerekçesiyle işçileri işten atmakla tehdit ettiler. Yine de işçilerin işverenlerle yoğun tartışmalardan sonra eyleme toplu katılımını engelleyemediler.

Kavga Avrupa Temsilciliği de 1 Mayıs eyleminde yerini aldı. Yoğun, kolektif bir 1 Mayıs çalışması yürüttü. *Kavga* ekipleri, Londra İşçi Birliği üyelerinin yürüyüş öncesinde işçi evlerine yaptıkları ziyaretlere katıldılar, işçileri 1 Mayıs yürüyüşüne katılmaya çağırdılar. Bu arada, *Kavga* abone kampanyası yürütüldü. Ayrıca her sabah mesai öncesinde fabrika önlerinde bildiri dağıtımı, dergi satışı yapıldı. Öğe paydoslarında da yine fabrika içlerinde propaganda çalışmaları sürdürüldü.

1 Mayıs günü kortejin en kalabalık kolu, *Kavga*'nın içinde yürüdüğü *İngiltere Türkiyeli İlericiler Birliği* koluydu.

Ayrıca, kadın işçi katılımının yüksekliği, en coşkulu, en gur belgilerin kızıl bayrakları ve flamalarıyla dikkati çeken bu koldan yükselmiş olması, çalışmalarımızın başarısını kanıtladı.

1 Mayıs yürüyüşü sırasında *Kavga Avrupa Temsilciliği*'nin Türkiye'deki sendikal merkezlerden aldığı 1 Mayıs haberleri anında hoparlörlerden korteje duyuruldu. 1 Mayıs'ın Türkiye'de çeşitli illerde eylemlerle kutlanmakta oluşu, coşkuyu daha da artırdı.

Yürüyüş kolundaki işçilerin attığı başlıca belgilerimiz, "işçiler birleşin, iktidara yerleşin", "yaşasın işçilerin birliği, halkların kardeşliği", "demokrasi işçilerle gelecek", "Aleviler işçiler devrimlerde birdirler", "demokrasi için tek yol devrim", "tek silah parti tek yol devrim"di.

Yürüyüşten sonra *Londra İşçi Birliği*'nde yapılan toplantıya da katıldık. Bu toplantıda İngiltere, ABD, Türkiye ve İran'ın işçi sınıfı partilerinin birlikte yayınladığı "*Uluslararası Haber Bülteni*" adlı İngilizce yayının ilk sayısının çıkışı kutlandı. Toplantı, *Enternasyonal*'in dört dilde birden aynı anda okunmasıyla sona erdi. ●

Kavga Fransa Temsilciliği bildiriyor

Paris'de 1 Mayıs

Paris'te CGT önderliğinde düzenlenen 1 Mayıs yürüyüşüne 20 bin dolayında katılım oldu. Yürüyüş bizim açımızdan çok başarılı geçti. İçinde bulunduğumuz kol tüm kortejin en kızıl ve militan olanıydı.

1 Mayıs hazırlıklarına "öz bir, söz bir, yol bir" bilinciyle, "inançtır bu sevdadır, demire tırnakla, duvara kanla yazılır" şiirini afiş yaparak başladık. Çalışmalarımızı işçi ve Alevi kesimde yoğunlaştırdık. *Kavga*'nın son sayısını kol-tuğumuzun altına alıp çok sayıda ev ve atelye ziyareti yaptık. *Kavga*, bize gittiğimiz her yerde taze kan kazandırdı. Bildirilerimiz tükenince yaygın istek karşısında binlercesini yeniden bastırmak durumunda kaldık.

Kavga sempatanları olarak, üzerinde "yaşasın işçilerin birliği, halkların kardeşliği" belgisi bulunan 1 Mayıs afişinin Paris çapında yapıştırılmasına katıldık. Son iki gün içinde de, eksiklerimizi saptayıp yeni bir ev ziyareti taaarruzu başlattık. Her *Kavga*'cı, 30 Nisan gecesini işçi evlerinde kalıp, onların yürüyüşe gelmesini örgütleyerek geçirdi.

Bunun sonunda, hedefimizin üçte

ikisine ulaşan bir sayıyla 1 Mayıs yürüyüşüne katıldık ve yürüyüşün en büyük kolları arasına girdik. En çok katılım sağladığımız belgi, "Aleviler işçiler devrimlerde birdirler" oldu. Öteki temel belgilerimiz de şunlardı: "İşçiler birleşin, 1 Mayıs'ta devleşin", "Kürt halkının yeri işçilerin yanındır", "işçilerin birliği halkların kardeşliği", "demokrasi için tek yol devrim!"

Eylemden sonra *Fransa İlericiler Birliği* binasında bir muhabbet toplantısı yaptık. Tıklım tıklım dolan salonda Aşık Meftuni semahlar çaldı, Ali Murtaza Dede'yle Alevilik üzerine sohbet ettik. Onlara R.Yürükoğlu'nun *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır* kitabını armağan ettik.

1 Mayıs'a *Kavga*'yla katılan işçiler, "sesimizi daha çok yükseltmek için çalışmalarına daha fazla katılma" sözü verdiler. Bu arada, öteki sol örgütler 1 Mayıs başarımızı konuşuyorlarmış. Bunda bir gariplik yok. *Kavga*'cılar, Aleviliğin bugünkü işçi-devrimci hareketin atası ve işçilerle devrimlerde bir olduğunu açıklıkla koyan, bunu yürekten benimsemiş tek topluluktur. Şimdi, haydi 1 Mayıs 1992'ye! ●